

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Historický ústav

Možnosti muzejní prezentace kulturního dědictví

– teoretická východiska, realizace, používané prostředky

Bakalářská práce

Autor: Adéla Jalovecká
Studijní program: B7105 Historické vědy
Studijní obor: Prezentace a ochrana kulturního dědictví
Vedoucí práce: PhDr. Milan Slezák, Ph.D.

Hradec Králové, 2015

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta

Zadání bakalářské práce

Autor: Adéla Jalovecká

Studijní program: B7105 Historické vědy

Studijní obor: Prezentace a ochrana kulturního dědictví

Název závěrečné práce: **Možnosti muzejní prezentace kulturního dědictví - teoretická východiska, realizace, používané prostředky**

Název závěrečné práce AJ: Options of Museum Presentation of Cultural Heritage - Theoretical Foundations, Implementation and Used Resources

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem práce je podat přehled o teoretických východiscích prezentace v muzeích. Práce by měla zhodnotit různé přístupy k prezentaci celé škály typů kulturních památek v podmínkách muzejních institucí. Součástí práce by měl být široký přehled současných a významných minulých instalací - expozic či výstav. Práce by rovněž měla identifikovat a zhodnotit používané prostředky v muzeích. Metody: studium muzeologické literatury a literatury k dějinám jednotlivých muzejních institucí, studium katalogů, letáků a plakátů současných i dříve konaných výstav, studium mediálních zpráv o významných výstavách, výzkum a shromažďování dat o jednotlivých výstavách. Literatura: -Stránský, Z.: Úvod do studia muzeologie. Brno 2000. -Stránský, Z.: Archeologie a muzeologie. Brno 2005. -Bakala, J.: Historie-muzeologie. Opava 2007.

Garantující pracoviště: Historický ústav, Filozofická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Milan Slezák, Ph.D.

Konzultant:

Oponent: PhDr. Zdeněk Zahradník

Datum zadání závěrečné práce: 4. 12. 2012

Datum odevzdání závěrečné práce:

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Praze dne

Adéla Jalovecká

Poděkování

Chci poděkovat PhDr. Milanu Slezákovi, Ph.D., za odborné vedení práce, trpělivost a cenné rady. Děkuji také své rodině a partnerovi za podporu při zpracování práce.

Anotace

JALOVECKÁ, ADÉLA. *Možnosti muzejní prezentace kulturního dědictví – teoretická východiska, realizace, používané prostředky*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2015, 111 s. Bakalářská práce.

Práce se zaměřuje na problematiku prezentace kulturního dědictví v prostředí muzejních institucí. Podává přehled o teoretických východiscích současné muzejní prezentace s odkazem na historický vývoj a hodnotí přístupy k prezentaci různých typů kulturních památek za použití konkrétních příkladů ze současné muzejní praxe v České republice. Práce dále podává teoretické i praktické zhodnocení rozdílných přístupů k tvorbě expozic v muzeích historických, archeologických, národopisných, technických a muzeích volného a užitého umění. Součástí práce je rozsáhlá fotodokumentace.

Klíčová slova: muzejnictví, muzejní prezentace, muzeum, expozice, kulturní dědictví

Annotation

JALOVECKÁ, ADÉLA. *Options of Museum Presentation of Cultural Heritage - Theoretical Foundations, Implementation and Used Resources*. Hradec Králové: Faculty of Arts, University of Hradec Králové, 2015, 111 p. Bachelor Degree Thesis.

The thesis is focused on the issues of presentation of cultural heritage in the environment of museum institutions. It provides an overview of theoretical foundations of contemporary museum presentation with reference to the historical development and evaluates the approaches to the presentation of different types of cultural heritage using specific examples from contemporary museum practice in the Czech Republic. The thesis also provides the theoretical and practical evaluation of different presentations in historical, archaeological, ethnographic and technology museums as well as in museums of fine and applied arts. The work includes extensive photo documentation.

Keywords: Museology, Museum Presentation, Museum, Museum Exhibition, Cultural Heritage

Obsah

Úvod.....	8
1. Muzea a muzejní prezentace.....	10
1.1 Vývoj muzejní prezentace na našem území	10
1.2 Současnost českých muzeí	11
2. Expozice a výstava.....	13
2.1 Krátkodobé muzejní programy	13
3. Zásady prezentace.....	15
3.1 Návštěvník.....	18
3.1.1 Vliv expozice na návštěvníka.....	19
3.2 Prostor	20
3.2.1 Cirkulace	22
3.2.2 Osvětlení	24
3.3 Výstavní zařízení.....	25
3.4 Exponáty a doprovodné prvky	28
3.4.1 Originální artefakty	28
3.4.2 Pozadí exponátů	29
3.4.3 Umístění v expozici.....	31
3.4.4 Texty.....	32
3.4.5 Multimediální prostředky	36
3.4.6 Interaktivní prvky a simulace.....	38
4. Problematika prezentace v různých typech muzejních institucí.....	39
4.1 Historické expozice	39
4.2 Archeologické expozice	42
4.3 Národopisné expozice	44
4.4 Muzea volného umění	47
4.5 Expozice užitého umění	49
4.6 Technická muzea	50
5. Výzkum prezentace v současných expozicích muzeí ČR.....	54
5.1 Historické expozice	54
5.2 Archeologické expozice	60

5.3 Národopisné expozice	67
5.4 Muzea volného umění	74
5.5 Expozice užitého umění	81
5.6 Technická muzea	88
6. Srovnání a výsledky výzkumu	95
Závěr	105
Použitá literatura	106
Internetové zdroje	110
PŘÍLOHY	I
Obrazové přílohy	II
Tabulky	XLVII

Úvod

Postoj veřejnosti k muzejním institucím prezentujícím kulturní dědictví je v dnešní době stále velmi rozpolcený. Mnohá muzea změnila v posledních letech svůj přístup ke komunikaci s veřejností a při prezentaci svých sbírek a tvorbě programů využívají nové postupy s cílem přilákat co nejširší publikum. Některé úspěšné výstavy v posledních letech přispěly k tomu, že hodně lidí dnes vnímá návštěvu muzea nejen jako naučný, ale i zábavný způsob trávení volného času. Velká část společnosti ale stále vnímá muzea spíše jako místo, kam byli nuceni chodit v rámci školních výletů a prohlížet si množství vitrín s nicneříkajícími exponáty doprovázenými nezáživným textem, než jako kulturní atrakci, kde by se mohli bavit, být ohromeni a prožít jedinečný zážitek. Muzea v dnešní době efektivně zlepšují svůj mediální profil a vztahy s veřejností. Musí to být ale především expozice a výstavy, jakožto základní produkty muzejních institucí, které se budou vyvíjet s dobou pro uspokojení zájmů moderního publika.

Tvorba muzejních expozic je jednou z nejvýznamnějších možností prezentace kulturního dědictví. S ohledem na obor svého studia jsem si vybrala pro svou bakalářskou práci právě toto téma, neboť zahrnuje problematiku muzejní prezentace jako celku v rámci různých typů muzejních institucí a na území celé České republiky.

Cílem bakalářské práce je zhodnocení současného stavu prezentace kulturního dědictví v dlouhodobých expozicích muzeí historického, technického a uměleckého směru v Čechách a na Moravě. Budu zde předkládat teoretická východiska prezentace a jejich naplnění či nenaplnění v současné praxi tvorby expozic v prostředí muzejních budov. Součástí této práce nebude zhodnocení prezentace v památkových objektech či muzeích v přírodě. V druhé části práce budu vyhodnocovat závěry výzkumu provedeného ve třiceti současných muzejních expozicích historického, archeologického, národopisného a technického zaměření a expozic užitého i volného umění po celé České republice.

Tématem muzeologie se u nás zabývá řada odborníků a autorů. Jmenujme například Zbyňka Z. Stránského nebo Jiřího Špěta. Množství literatury je věnováno

vývoji muzeologie, jejímu vlivu na kulturu a úloze muzeí s důrazem na sbírkotvornou činnost. Muzejní prezentaci však bývá v této literatuře věnována většinou jen jedna kapitola, shrnující obecná teoretická východiska. Další oblastí je literatura týkající se managementu muzejních institucí, jejich marketingu a komunikace s veřejností. Tímto tématem se zabývá například Ladislav Kesner, který se také specializuje na prezentaci v muzeích umění. Problematikou muzejní prezentace se u nás od sedmdesátých let ve větší míře zabýval Josef Beneš. Ve knize Muzejní prezentace z roku 1981 představuje pozitivní a negativní postupy při stavbě expozice či výstavy a stanovuje konkrétní zásady efektivní prezentace. Ačkoli mnohé z nich jsou stále aktuální, v dnešní době je třeba vycházet z nové teorie prezentace, která zahrnuje moderní postupy a zabývá se využitím dříve nedostupných technik a médií. V našich podmínkách vychází množství článků či příspěvků do konferencí na toto téma. Nicméně ucelená publikace představující zcela konkrétní postupy při tvorbě expozice u nás v současné době chybí. Proto jsem při tvorbě tohoto textu pracovala i se zahraniční literaturou v anglickém jazyce.

Text bakalářské práce zpracovávám na základě studia odborné literatury k tématu muzejní prezentace a muzeologie jako takové, využívám informace z publikací vydávaných samotnými muzejními institucemi a zpracovávám data nasbíraná při praktickém výzkumu. Součástí práce je také mnou pořízená fotodokumentace.

Očekávám, že práce poskytne ucelený pohled nejen na teorii tvorby expozic, ale především na současnou muzejní praxi a podá rozsáhlý přehled dlouhodobých expozic prezentujících kulturní dědictví na našem území.

1. Muzea a muzejní prezentace

Muzejní prezentace je „označení pro teoreticky podložené způsoby výchovně vzdělávacího uplatnění sbírek speciálně pro komunikativní cíle, tj. muzejně výstavní zpracování tématu, vyjádřeného především pomocí originálních dokladů a k nim připojených pomocných materiálů a technicko výtvarných faktorů, umožňujících zmocňovat se prohlídkou výstavy autentického poselství věci a proniknout k podstatě procesů a jevů původní skutečnosti.“¹

1.1 Vývoj muzejní prezentace na našem území

Počátky českého muzejnictví můžeme hledat už v 16. a 17. století na dvoře císaře Rudolfa II. Jeho sbírky obsahovaly nejen umělecká díla, ale i artefakty prezentující řemeslný a technický vývoj, mineralogické sbírky, řadu strojů a modelů. Význam jeho kabinetu byl již ve své době mimořádný.² V 18. století se pak začala rozvíjet muzea v tom smyslu, jak je známe nyní. Ve vědeckých společnostech a akademiích tvořených uzavřenými skupinami badatelů se rozvíjí úsilí o shromažďování a prezentaci významných artefaktů. Z počátku vznikají především studijní kabinety zpřístupněné jen malému okruhu lidí.³ Ve druhé polovině 18. století se pak sbírky postupně začínají zpřístupňovat veřejnosti.⁴ Od té doby se muzejní instituce začaly kromě vědecké činnosti postupně stále více zaměřovat na prezentaci svých sbírek. Otevíraly se širší a širší veřejnosti až do současnosti, kdy začínají být vnímány nejen jako vzdělávací instituce, ale i jako kulturní atrakce, které by měly být orientovány převážně na návštěvníky jakožto klienty muzeí.⁵

Od počátku 20. století prošla česká muzejní prezentace několika fázemi, jejichž vliv je v současném výstavnictví stále patrný. Na počátku 20. století to byla fáze

---

¹ Josef BENEŠ, *Muzeologický slovník*, Praha 1978, s. 112.

² Václav VLČEK, *K vývoji českého muzejnictví*, Praha 1970, s. 6.

³ *Tamtéž*, s. 5.

⁴ *Tamtéž*, s. 7

⁵ DOERING, Zahava D., *Strangers, Guests or Clients?*, dostupné online (<http://www.si.edu/content/opanda/docs/Rpts1999/99.03.Strangers.Final.pdf>), [citováno k 19.6.2015], s. 4.

sciencistní. V této době byl upřednostňován vědecký přístup k organizaci sbírek. Ty byly systematicky uspořádané do kolekcí, které sloužily hlavně vědeckým potřebám odborníků. Hovoříme o tzv. „vědecké sbírce“. Reakcí na tuto dobu byla ve 30. letech etapa *dekorativistická*, která byla přesným opakem chladné systémovosti vědecké prezentace. Prezentovaly se sestavy krásných artefaktů, upřednostňován byl estetický prožitek. Další, *artistní* fáze byla charakteristická vystavováním uměleckých exponátů v neutrálním prostředí. Tento typ výstav se označoval termínem „umělecký salon“. Kolem poloviny 20. století byla činnost muzeí orientována především na vzdělávání a službu školám. Výstavy z této doby jsou označovány jako *typ školní kabinet*, protože v nich byl kladen důraz na vystavení maxima exponátů v systematickém uspořádání, na výstavní úpravu nebyl brán ohled. Během etapy *dramatické* čerpala muzea inspiraci v divadelním scénování. Měla za cíl umocnit emotivní prožitek návštěvníků, co nejvíce je vtáhnout do prezentovaného programu. K tomu využívala například efektního osvětlení, barev, audiovizuálních prvků a dramatické skladby výstavních obrazů v expozicích. Poslední etapou je etapa *prezentace*, která vše podřizuje efektivní komunikaci s návštěvníkem a snaží se poskytnout co nejlepší formu sdělování informací.⁶

Současné muzeum v ideálním případě kombinuje ve svých expozicích to nejlepší ze všech zmíněných přístupů. Mělo by být prostorem, kde návštěvník nenásilnou formou přijímá informace a objevuje vztah sebe samého ke svému okolí a své historii, prostorem který vyžaduje jeho aktivní participaci a získává si jeho pozornost natolik, že ho zcela strhne nabízeným programem.⁷

1.2 Současnost českých muzeí

Po pádu komunistické vlády, na počátku 90. let došlo u nás k velkému rozmachu zakládání nových muzeí, který se pak opakoval ještě kolem roku 2000.⁸ V současné

---

⁶ Josef BENEŠ, *Základy muzeologie*, Opava 1997, s. 89.

⁷ *Tamtéž*, s. 88.

⁸ *Kultura České republiky v číslech: Vybrané údaje ze statistických šetření.*, dostupné online (http://www.nipos-mk.cz/wp-content/uploads/2013/05/1_Kultura-v-č%C3%ADslech_2015_web.pdf), [citováno k 19.6.2015], s. 8.

době se počet muzejních institucí příliš nemění, každoročně se pohybuje kolem pěti set.⁹

V roce 2014 fungovalo na území České republiky celkem 490 muzeí, galerií (muzeí umění) a památníků a téměř 340 jejich poboček. V roce 2013 je navštívilo celkem 10,5 milionu lidí a byl tak překonán dvacetiletý rekord v návštěvnosti. V loňském roce toto číslo vzrostlo o dalších více jak milion návštěvníků. Množství nabízených expozice a výstav však zůstalo za posledních několik let více méně stejné. V loňském roce nabídly muzejní instituce svým návštěvníkům celkem 1948 dlouhodobých expozic a přes čtyři tisíce krátkodobých výstav. Je jasné, že o kulturní vyžití tohoto typu je mezi lidmi stále větší a větší zájem. Spolu s prohlídkami památkových objektů patří návštěvy muzejních institucí k nejmasovější oblasti kultury.¹⁰ Bylo by chybou z této statistiky vyvodit, že pokud návštěvnost stoupá, znamená to, že muzea nabízí dostatečně kvalitní program a není na jejich službách co zlepšovat. Naopak. Muzejní instituce by měly přemýšlet, jak se ještě lépe postarat o tento narůstající počet návštěvníků a co je možné udělat proto, aby byl ještě větší.

Dle definice Mezinárodní rady muzeí (ICOM) z roku 2007 je muzeum „*trvalá instituce nevýdělečného charakteru ve službách společnosti a jejího rozvoje, otevřená pro veřejnost, která získává, uchovává, studuje, předává a vystavuje hmotné a nehmotné dědictví lidstva a jeho prostředí s cílem studia, vzdělání a potěšení*“.¹¹ Od muzejních institucí se v dnešní době očekává, že budou přístupné všem – a to intelektuálně, fyzicky, sociálně, kulturně i ekonomicky. Že budou proaktivně popularizovat historii i aktuální témata, budovat široký okruh publika, působit na poli vzdělávání a zároveň sloužit jako turistická atrakce.¹² Cílem každého muzea by mělo být vytvoření takového programu, při jehož návštěvě se bude člověk cítit dobře, nebude příliš unaven, odnese si

---

⁹ *Kultura České republiky...*, s. 6.

¹⁰ *Tamtéž*, s. 6–8.

¹¹ André DESVALLÉES a kol, *Základní muzeologické pojmy*, Brno 2011, s. 40.

¹² Graham BLACK, *The engaging museum: developing museums for visitor involvement*, London 2005, s. 4.

určité poznání a bude odcházet s pocitem, že navštívil instituci, která si váží svého publika a je schopna mu poskytnout odpovídající servis.¹³

2. Expozice a výstava

Pod pojmem expozice rozumíme obvykle dlouhodobý muzejní program. Často se užívá spojení „stálá expozice“, což může naznačovat, že je expozice neměnná, proto je přesnější používat označení „dlouhodobá“. Muzejní expozice by neměly zůstat nezměněné, měly by být pravidelně obměňovány v závislosti na tom, jak se vyvíjí muzejní prezentace.¹⁴

„Coby výsledek prezentační činnosti je dnes expozice považována za jednu z hlavních funkcí muzea, jež podle poslední definice ICOM „získává, uchovává, studuje, prezentuje a předává hmotné i nehmotné dědictví lidstva...“¹⁵

Většina muzeí zakládá značnou část své celkové identity na jedné nebo více stálých či dlouhodobých expozicích. V těch je obvykle prezentováno to nejlepší ze sbírek daného muzea. Kromě těchto pak pravidelně připravuje pro návštěvníky i krátkodobé programy, což jsou především výstavy a s nimi spojené doprovodné akce. Jsou ale i muzea, která žádnou stálou expozici nemají a nabízejí návštěvníkům jen krátkodobé programy různého druhu a obsahu. V současné době je to například Muzeum města Ústí nad Labem nebo Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích.

Muzejní výstava je *„označení pro krátkodobé výstavní zpracování tematiky, obsahově dílčí ve srovnání s komplexně pojatou expozicí...“¹⁶*

2.1 Krátkodobé muzejní programy

Krátkodobé programy jsou důležité pro zachování dynamičnosti muzeí. Muzeum musí pravidelně obměňovat či doplňovat nabízený program. Nemělo by být mrtvou

---

¹³ Josef BENEŠ, *Základy muzeologie*, Opava 1997, s. 100.

¹⁴ Neil G. KOTLER – Philip KOTLER – Wendy I. KOTLER, *Museum marketing and strategy: designing missions, building audiences, generating revenue and resources*, San Francisco 2008, s. 296.

¹⁵ A. DESVALLÉES a kol, *Základní muzeologické pojmy*, s. 25.

¹⁶ J. BENEŠ, *Muzeologický slovník*, s. 160.

institucí s jednou stálou expozicí, která se změní jednou za mnoho let. Výstavy umožňují prezentaci částí sbírek, které nebyly umístěny do stálé expozice. Umožňují muzeu projevit flexibilitu a reagovat na aktuální zájem publika, reflektovat současné dění ve společnosti.¹⁷ S výstavami může být spojen i bohatý doprovodný program – například cykly přednášek, speciální programy pro děti apod. Tyto typy programů většinou není možné nabízet v souvislosti se stálou expozicí, která funguje v muzeu několik let, jednoduše z důvodu velké časové i finanční náročnosti.

Krátkodobé výstavy přitahují největší množství návštěvníků. Na jednu stranu mohou pomoci zvýšit návštěvnost stálých expozic tím, že přilákají publikum, které si pak projde celé muzeum. Na druhou stranu ale mohou působit i tak, že rozptylují divákovu pozornost od stálých expozic. Pražská muzea jsou typickým příkladem toho, že krátkodobé výstavy jsou výrazněji propagovány a dostávají se silněji do povědomí obyvatel, zatímco dlouhodobé expozice jsou odsouvány do pozadí. Ty by ale stále měly zůstat základním produktem muzea a primárním cílem jeho návštěvy.¹⁸

Jednoduchou a přitom efektivní formou krátkodobého programu je vystavování tzv. „exponátu měsíce“, jako to dělá například Muzeum hlavního města Prahy ve své hlavní budově. Na dobře viditelném místě v budově umístí každý měsíc vybraný exponát vysoké kulturní a historické hodnoty ze svých sbírek s příslušným popiskem. Skupinu zajímavých předmětů ze svých sbírek vystavuje pravidelně také Národní technické muzeum ve vstupní hale budovy na Letné. Návštěvník tak má možnost uvědomit si, jak hodnotné artefakty muzeum vlastní. Jeden exponát “vypíchnutý” nad ostatní způsobí mnohem větší emocionální dopad a zanechá hlubší vzpomínku. Návštěvník odchází s vědomím, že viděl něco skutečně cenného.

---

¹⁷ J. BENEŠ, *Základy muzeologie*, s. 87.

¹⁸ Ladislav KESNER, *Expozice jako prostor aktivního vnímání: teoretická východiska, strategie realizace*, dostupné online (http://www.cultropa.cz/dox/92_107.pdf), [citováno k 19.6.2015], s. 96.

3. Zásady prezentace

Základní zásady, které je potřeba při tvorbě expozice nebo výstavy uplatňovat, jsou následující. Vždy je třeba v první řadě myslet na publikum. Zvažovat jeho potřeby a aktuální zájmy a z těchto informací vycházet při tvorbě jakéhokoli muzejního programu. Muzea musí být vždy v první řadě soustředěná na návštěvníka. Samotná existence muzeí je spjata s tím, do jaké míry jsou orientována na své publikum.¹⁹

Expozice nevykládají, nýbrž ukazují. Ačkoli je možné do expozice zakomponovat velké množství textu, ve středu zájmu publika by měly být umístěny exponáty. Expozice by neměly být obsáhle naučné. Není potřeba sdělit návštěvníkovi vše, co je k danému tématu k dispozici. Expozice má především zaujmout. Dobře položená, zajímavá otázka je často lepší než prosté vysvětlení faktu. Expozice by se měla na návštěvníky obracet a probouzet v nich zájem získat odpovědi na položené otázky. Důležité a velmi oceňované prvky jsou interakce, překvapení a vtip. Expozice, která vzdělává i pobaví zároveň, nabídne překvapující zjištění a podporuje interakci návštěvníků, bude vždy úspěšnou expozicí.

Je možné rozlišit tři základní formy prezentace aplikované v současnosti v muzeích. *Autentické* podání představuje artefakty v jejich původním prostředí. Návštěvník je přímou součástí expozice, je jí obklopen, jak jí prochází a vše kolem něj slouží k prezentaci dané tematiky. Věci jsou zobrazovány v jejich přirozených původních vazbách, a proto není třeba tyto vztahy osvětlovat dodatečnými popisky. Tento způsob je nazýván „památkový“, protože se uplatňuje například v expozicích dobových interiérů zámků a hradů nebo také ve skanzenech.²⁰ Druhou formou je podání *dokumentované*. V tomto případě jsou využívány originální objekty vyňaté z přirozeného prostředí s nutným použitím doplňkových materiálů pro naznačení původních vztahů a funkcí. Hovorově je tento typ nazýván „muzejní“, protože se tradičně uplatňuje nejvíc v muzejním prostředí, v klasických expozicích. Třetí forma – podání *nedokumentované* – se typicky uplatňuje v muzeích umění, galeriích. Hovorově

---

¹⁹ Zbyněk STRÁNSKÝ, *Úvod do studia muzeologie*, Brno 2000, s. 76.

²⁰ J. BENEŠ, *Základy...*, s. 99.

se označuje jako „galerijní“. Prezentuje artefakty jednotlivě bez využití výraznějšího propojujícího scénáře a doplňků. Klade důraz na individuální hodnotu každého exponátu a spoléhá na jejich estetické působení. Ideální (především ve velkých muzeích) je využívat kombinaci těchto tří podání, aby byla expozice pestrá a udržovala pozornost návštěvníků.²¹

Expozice musí splňovat následující náležitosti. Svědectví originálních artefaktů je potřeba doplnit doplňkovými prostředky. „*Základním nedostatkem celé řady expozic je skutečnost, že představují exponáty mimo kontext či bez jakékoli doprovodné informace...*“²² Není správné domnívat se, že veškeré informace, které divák potřebuje, vyčte pouze z exponátu samotného (tzv. doktrína „čistého“ či nevinného oka). Tento princip se stále uplatňuje především v muzeích umění.²³ Celkové uspořádání všech prvků v expozici musí splňovat pravidla vizuální logiky a působit esteticky. Dobře zpracovaná expozice působí příjemně na pohled i v případě, že vystavované objekty na pohled příjemné nejsou. Pokud je expozice navržena a zpracována špatně, návštěvník na ni bude reagovat negativně, bez ohledu na to, jak krásné jsou objekty v ní vystavené.²⁴ Jednotlivé tematické úseky musí být proporcionálně obsáhlé a adekvátně stylizované. Prezentace má být různorodá a variabilní, aby expozice nebyla stereotypní. Dramatizace a atraktivita programu by neměla klesnout pod hranici vkusu, neměla by zlehčovat kulturnost instituce.

Každá profesionálně vytvořená expozice by měla publikum oslovovat a apelovat na ně, aby si osvojilo poselství, které vyjadřuje.²⁵ Měla by působit na emoce návštěvníka, ale měla by také vždy nabízet nové informace. I návštěvník, který se v muzeu nechce příliš vzdělávat, očekává, že se zde dozví něco, co nevěděl.²⁶ Co se týče již přímo vzdělávacího procesu v muzeích, je dobré, pokud je expozice

---

²¹ J. BENEŠ, *Základy...*, s. 99.

²² Ladislav KESNER, *Marketing a management muzeí a památek*, Praha 2005, s. 183.

²³ *Tamtéž*, s. 183.

²⁴ David DEAN, *Museum exhibition: theory and practice*, London 1996, s. 32.

²⁵ J. BENEŠ, *Základy...*, s. 93.

²⁶ N. G. KOTLER, – P. KOTLER – W. I. KOTLER, *Museum marketing...*, s. 292.

koncipována tak, že nejdříve nabízí návštěvníkům známější, jim bližší témata k zamyšlení a přes ně pak postupuje k náročnější skladbě témat a informací. Návštěvník by jednoznačně měl mít možnost sám kontrolovat množství informací, kterého se mu dostane. Vybrat si, jestli se chce o dané téma zajímat jen povrchově nebo do hloubky a tomu přizpůsobit způsob prohlídky.²⁷

Při tvorbě expozice by na prvním místě měly být vždy námět a scénář výstavy, ze kterých se poté odvozuje prostorové a výtvarné řešení expozice, volba výstavního nábytku, doprovodných exponátů a tak dále. Tento postup by neměl probíhat opačně, tedy že na základě muzejního inventáře a jeho nejvhodnějšího rozmístění bude odvozováno téma výstavy a její význam.²⁸ Základní chybou je myšlenka, že je potřeba prezentovat publiku obsah sbírek. Prezentovat se má vybrané téma pomocí exponátů a doplňkových prvků.²⁹

Typickým znakem historického pojetí prezentace, od kterého už se našťestí v posledních několika desetiletích upouští, a dnes se s ním téměř nesetkáme, je využívání výstavních prostorů zároveň jako depozitářů. Většinou z důvodu nedostatečného prostoru pro depozitáře se ve výstavních sálech na malém prostoru instalovalo obrovské množství exponátů.³⁰ Oblíbeným zařízením pro tento způsob prezentace jsou pultové vitríny se zasklenou vrchní plochou a sloupcem zásuvek v dolní části, které mohou být plné dalších exponátů. Tento způsob prezentace byl ještě donedávna k vidění v Uměleckoprůmyslovém muzeu v Praze, které aktuálně prochází rekonstrukcí a představí své expozice v nové formě.

---

²⁷ N. G. KOTLER, – P. KOTLER – W. I. KOTLER, *Museum marketing...*, s. 292.

²⁸ L. KESNER, *Marketing...*, s. 183.

²⁹ J. BENEŠ, *Základy...*, s. 87.

³⁰ *Tamtéž*, s. 112.

3.1 Návštěvník

Muzejní publikum je možné rozdělit podle toho, jak moc se zajímá o nabízený program a kolik poznání nebo emotivního prožitku si z návštěvy odnese. Návštěvníci *turistického* typu muzeum poměrně rychle proběhnou a registrují jen nejvýraznější atraktivitu. *Zaujatý návštěvník* si prohlédne expozice důkladněji a dostane se mu určitého stupně poznání. *Znalec* expozice podrobně prozkoumá a odnáší si vyšší stupeň poznání i prožitek. *Specialista* kromě jednotlivých exponátů prostuduje navíc i doplňující dokumentaci a odnáší si vědecké poznání.³¹ Dobře zpracovaná muzejní expozice by měla být schopna uspokojit všechny typy návštěvníků.

Návštěvy muzeí jsou pro publikum časem získávání nových informací, ale vždy by měly být i emocionálním prožitkem. Tento muzejní prožitek se může lišit a dá se rozdělit do několika typů. Pro některé návštěvníky je prohlídka muzea rekreací, relaxací, aktivitou, která osvěží tělo i mysl. Podstatným druhem muzejního prožitku je samozřejmě vzdělávání. Návštěvník čte popisky, studuje exponáty a získává nové informace. Je také možné soustředit se převážně na estetickou stránku expozice a odnášet si vizuální prožitek. Muzea mohou poskytovat i socializující prožitek, pokud podněcují setkávání lidí a jejich interakci. Pokud expozice svým obsahem reaguje na aktuální témata, může skrze ni návštěvník získávat pocit angažovanosti a nabývá tak opět jiného druhu prožitku.³²

Expozice by měla být fyzicky, smyslově a kognitivně přístupná všem potenciálním návštěvníkům.³³ Pokud je muzeum bezbariérově přístupné, musí být s tělesně postiženými návštěvníky počítáno i v expozici, kde je tomu uzpůsobeno rozestavení objektů v prostoru, ale i výstavní nábytek. Například stolové vitríny by měly být na nohách s volným prostorem pod sebou, aby se člověk na vozíku mohl co nejvíce přiblížit k vystavovaným exponátům. Zpracování panelů s texty a štítků u exponátů by mělo být takové, aby nezhoršovalo podmínky pro čtení lidem s postižením zraku. Nevhodné je například umístění textu za skleněný povrch, který

---

³¹ J. BENEŠ, *Základy...*, s. 122.

³² N. G. KOTLER, – P. KOTLER – W. I. KOTLER, *Museum marketing...*, s. 303.

³³ L. KESNER, *Marketing...*, s. 200.

způsobuje odlesky nebo špatná volba barev a kontrastu, či nedostatečné osvětlení. Velkou část muzejního publika tvoří senioři, pro které v mnoha případech nejsou vytvořeny odpovídající podmínky.³⁴ Při navrhování expozice je ale třeba brát v úvahu i mentální úroveň návštěvníků a ve vztahu k ní přizpůsobovat nabízený program.³⁵

Mentální úroveň návštěvníků muzea se může značně lišit ve vztahu k věku nebo dosaženému vzdělání. Na jedné expozici se společně mohou ocitnout děti, středoškoláci, vysokoškoláci, dospělí se základním vzděláním i odborníci. Všechny tyto skupiny by měly mít možnost odnést si z výstavy adekvátní objem informací. Samozřejmě je možné absolvovat prohlídku s komentářem průvodce, který osvětlí vystavovanou problematiku dětem, nebo méně vzdělaným či méně zainteresovaným návštěvníkům. Naopak vysoce zainteresovaní návštěvníci – specialisté – by měli mít možnost absolvovat prohlídku s odborným pracovníkem muzea, který bude schopen podat podrobnější výklad a zodpovědět otázky nad rámec prohlídky s běžným průvodcem. Každá expozice by ale měla být koncipována primárně pro individuální prohlídky bez průvodce. Měla by tedy nabízet srozumitelný a snadno vstřebatelný obsah pro méně náročné publikum a zároveň rozšířený doplňkový program pro náročnější návštěvníky. Přičemž za průměrnou mentální a intelektuální úroveň, ze které se při prezentaci vychází je považována úroveň středoškolsky vzdělaného dospělého.³⁶ Lidé s alespoň středním vzděláním ve většině případů někdy během dospělosti muzeem navštíví – nejčastěji v rámci rodinného výletu s dětmi. Stále se ale příliš nedaří nalákat do muzeí také lidi s nižším vzděláním.³⁷

3.1.1 Vliv expozice na návštěvníka

V expozici na návštěvníka působí množství různých faktorů, které ovlivňují jeho psychickou pohodu, schopnost vstřebávat obsah expozice, jeho pozornost a případnou únavu. Jedná se o tvar, prostorové řešení výstavních sálů, barvu stěn, množství

---

³⁴ L. KESNER, *Marketing...*, s. 200.

³⁵ J. BENEŠ, *Základy...*, s. 123.

³⁶ *Tamtéž*, s. 123.

³⁷ *Tamtéž*, s. 112.

a rozmístění výstavního nábytku, směr prohlídky, osvětlení, teplotu, vlhkost, umístění exponátů a další.³⁸

V literatuře se uvádí, že po hodinové prohlídce (může to být ale i dříve) poklesne schopnost vnímání návštěvníků a dostavuje se únava. Proto je potřeba koncipovat expozice tak, aby se tomu předcházelo. Pozornost publika je možné udržovat změnami barevného ladění v sálech, jiným rozestavěním výstavního nábytku a změnou trasy prohlídky, změnou v osvětlení nebo výraznější dramaturgií prezentace v druhé části prohlídky. Na vhodně zvolených místech v průběhu expozice je třeba nabídnout návštěvníkům prostor, kde si mohou odpočinout a přemítat o tom, co už viděli.³⁹ V rozsáhlejších expozicích by těchto zón mělo být několik.⁴⁰ Nábytek v odpočinkových zónách může být nenápadný, aby nerušil obsah expozice, nebo může ladit se stylem expozice, či dokonce sám o sobě být zajímavým doplňkem, jako například tradiční pražské tramvajové sedačky v Národním technickém muzeu (viz obr. 65 v příloze, s. XXXV). Velká muzea (s výstavní plochou přesahující dva tisíce metrů čtverečních) by měla nabízet možnost občerstvení. Ještě větší muzea, ve kterých je možné strávit i celý den, by měla mít restaurace, kavárny, dětské koutky. Pokud jsou expozice v rámci muzea umístěny na několika podlažích, měly by být podle obsahu řazeny tak, aby návštěvník mohl začít prohlídku v nejvyšším poschodí a sestupovat směrem dolů.⁴¹

3.2 Prostor

V České republice jsou nejčastěji pro muzejní účely využívány historické budovy, které byly adaptovány pro toto využití. Výjimečně se setkáváme se stavbami vytvořenými přímo pro účely muzea.⁴² Muzejní prostory lze rozdělit podle účelu na interní a externí. Interními jsou myšleny sbírkové depozitáře, kanceláře, pracovny, ateliéry, dílny. Externí prostory jsou ty, které jsou určeny návštěvníkům. Jedná se

---

³⁸ J. BENEŠ, *Základy...*, s. 100.

³⁹ *Tamtéž*, s. 124.

⁴⁰ Patrick BERNARD – Pierre FABRE, *Muzea pro všechny: příručka k fyzické a smyslové dostupnosti muzeí*. [Česko]: Český výbor ICOM ve spolupráci s Asociací muzeí a galerií ČR, 2003, s. 6.

⁴¹ J. BENEŠ, *Základy...*, s. 124.

⁴² *Tamtéž*, s. 35.

o výstavní sály, přednáškové sály, kinosály, klubovní místnosti, dětské koutky, hygienická zařízení, vstupní prostory.⁴³

Celkové prostředí muzea ovlivňuje, jak bude expozice vnímána. Historické budovy adaptované na muzejní účely, které mají například nápadně zdobený interiér, působí samy o sobě aktivně na návštěvníka a mohou rušit jeho pozornost a jinak negativně ovlivňovat vizuální efekt expozice. Samozřejmě v případě, kdy vystavujeme například klasicistní umění v interiéru klasicistní budovy, je působení prostředí na expozici pozitivní. Neutrální výstavní prostor, jaký najdeme v nových muzejních budovách působí více v souladu s expozicí, umocňuje ji, ale ne přímo ovlivňuje. Cílem by vždy mělo být sladění využívaného prostoru s formou prezentace, aby expozice jako celek nepůsobila na návštěvníka nepřislušně.⁴⁴ Při navrhování expozice a všech jejích součástí musí být brán v potaz charakter výstavního prostoru. Mělo by se pracovat s tím, jak působí interiér výstavního sálu jako takový.

Lidé se cítí nejlépe v prostoru, kde se mohou volně pohybovat a necítí se stísněně, ale ani příliš exponovaně. Příliš malý nebo přeplněný prostor je stejně nepříjemný jako příliš otevřený, prázdný prostor. V některých případech ale může být žádoucí pro vytvoření pocitu intimity, situovat expozici do menšího prostoru. Naopak velké prostory s vysokými stropy zanechávají dojem majestátnosti.⁴⁵ Pocity návštěvníků ovlivňují i povrchy a materiály – charakter stěn, stropu, podlahy. Obecně se vychází z toho, že dřevo a textil působí teplým dojmem, zatímco kámen, kovy a sklo působí chladně.⁴⁶

Při navrhování expozic by se mělo pracovat s poskytnutým prostorem tak, aby se využilo jeho předností a zamaskovala jeho negativa. Například výklenky v historických budovách se dají buďto přehradit panelem (viz obr. 45 v příloze, s. XXV), nebo je možné je použít jako vitrínu instalováním skleněné desky (viz obr. 19 v příloze, s. XII). V sálech s vysokými stropy je možné zvětšit výstavní prostor použitím vestavby (viz obr. 78 v příloze, s. XLI a obr. 87 v příloze, s. XLVI).

---

⁴³ J. BENEŠ, *Základy...*, s. 35.

⁴⁴ *Tamtéž*, s. 100.

⁴⁵ D. DEAN, *Museum exhibition...*, s. 42.

⁴⁶ J. BENEŠ, *Muzejní prezentace*, s. 173.

3.2.1 Cirkulace

Při stavbě expozice ve výstavním prostoru je důležité myslet také na výslednou cirkulaci tedy pohyb publika v sále.⁴⁷Existují tři základní typy stavby expozice vzhledem k následné cirkulaci návštěvníků. První přístup „naváděné“ prohlídky (*directed approach*⁴⁸) nebo také *uzavřený program*⁴⁹ pracuje s výstavním nábytkem, případně panely a přepážkami tak, aby byl směr prohlídky přesně určen. Návštěvník si nemůže vybrat alternativní trasu. Tento způsob se uplatňuje v expozicích archeologických a historických, tedy v expozicích s provázaným scénářem, kdy je důležité, aby návštěvník získával informace v jednom daném pořadí. Druhý typ „nestrukturovaný“ (*unstructured approach*⁵⁰) nebo-li *program otevřený*⁵¹ ponechává návštěvníkovi absolutní svobodu pohybu. Směr prohlídky není stanoven a publikum může v sále cirkulovat podle vlastního uvážení. Tento způsob lze použít pouze v expozicích s neprovázaným scénářem, ideálně v expozicích umění, které jsou orientované na jednotlivé exponáty a nepředstavují komplexní téma. Nejlepším, ale také nejkomplicovanějším typem je tzv. *suggested approach*, kdy je publikum provázeno expozicí nenásilným způsobem a přesto efektivně tak, aby bylo možné uplatnit i ucelený scénář textů a objektů. V tomto případě se cirkulace usměřuje za pomoci výrazných exponátů, nadpisů, barev, osvětlení, případně značek. Všechny tyto prvky musí být sladěny tak, aby návštěvník získal pocit, že sám kontroluje svůj pohyb v expozici, zatímco je systematicky naváděn tak, aby získával informace v zamýšleném pořadí podle scénáře.⁵² Cirkulace se může v rámci expozice měnit, může být například v každém sále řešena jiným způsobem, což osvěží pozornost návštěvníků.⁵³

---

⁴⁷ J. BENEŠ, *Muzeologický slovník*, s. 15.

⁴⁸ D. DEAN, *Museum exhibition...*, s. 53.

⁴⁹ J. BENEŠ, *Základy...*, s. 125.

⁵⁰ D. DEAN, *Museum exhibition...*, s. 53.

⁵¹ J. BENEŠ, *Základy...*, s. 125.

⁵² D. DEAN, *Museum exhibition...*, s. 53.

⁵³ J. BENEŠ, *Základy...*, s. 125.

Člověk má od přírody vrozené určité tendenční chování, které se projevuje v cirkulaci i celkovém vnímání expozice a může je negativně ovlivnit. Expozice by tedy měly být navrhované v souladu s těmito obecnými pravidly chování, aby s nimi dokázaly efektivně pracovat, ovlivňovat je a využívat ve svůj prospěch. Většina lidí má tendenci vydat se směrem vpravo, potom co vejde do nového prostoru. Jakmile se vydají doprava, už zde zpravidla zůstávají a pohybují se podél pravé stěny, takže expozici na levé straně tolik nevnímají. Největší pozornost věnují lidé prvnímu objektu (exponátu/panelu/vitríně) na pravé straně. Cirkulace tedy může být usměrněna tím, že se hned za vchod do expozice na pravé straně umístí určitá překážka – například kus výstavního nábytku, nebo je možné doporučený směr prohlídky jen naznačit. Například umístěním většího, výraznějšího, intenzivněji osvětleného prostoru či konkrétního exponátu na levé straně. V expozicích bývá upřednostňován směr prohlídky zleva doprava, protože to je směr ve kterém běžně čteme text. Lidé jsou instinktivně přitahováni k východům a budou se v expozici cítit lépe, pokud si již ze začátku budou vědomi možného východu. Pokud je expozici možné projít více trasami, ta která tvoří nejkratší cestu k východu, bude ta, po které se vydá nejvíce návštěvníků, a exponáty podél této trasy budou nejvíce vnímány. V závislosti na únavě lidé také podrobněji vnímají začátek expozice oproti jejímu konci. Čím blíže je exponát umístěn k výstupu ze sálu, tím méně pozornosti mu bude věnováno. To je možné pozitivně ovlivnit například instalací průhledných panelů oddělujících části expozice. Ty zvětšují a prosvětlují prostor a tím vzbuzují zvědavost, podněcují návštěvníka k prozkoumání další části expozice. Nejzajímavější exponáty by měly být situovány ve stejných intervalech v průběhu celé expozice, aby průběžně probouzely divákovu pozornost a vytrhovaly ho z letargie. Západní kultury (tedy i my) upřednostňují v interiéru hranaté objekty a pravé úhly, spíše než oblé tvary.⁵⁴ Pro zvýšení zájmu a udržení pozornosti je tedy dobré užívání diagonálních linií a oblých křivek nejen v rámci informačních panelů, ale i v celé expozici. Lidský zrak následuje linie a diagonály a křivky působí aktivněji a zajímavěji, než rovné linie. Například panely ve tvaru vlnovky „provedou“ návštěvníka expozicí plynuleji a příjemněji. Většinou se to uplatňuje v expozicích například zvlněným

---

⁵⁴ D. DEAN, *Museum exhibition...*, s. 51–52.

panelem, který prostupuje sálem, nebo oblou stěnou. Expozice *Astronomie* v Národním technickém muzeu je celá tvořena vitrínami oblých tvarů a sestává z několika kruhových místností spojených průchody (viz obr. 66 v příloze, s. XXXV). Člověk nevědomky vždy směřuje zrak k sytým výrazným barvám (i kdyby je neměl rád). Stejně tak je přitahován k objektům větších rozměrů. To platí i v textech – větší a tučné písmo přitahuje více pozornosti. Je proto žádoucí používat syté barvy, zvýrazněné nadpisy a větší písmo.⁵⁵ Pokud muzeum obsahuje expozice v několika sálech a patrech je nutné usměrňovat cirkulaci návštěvníků i vhodným značením. To by mělo podávat jasnou informaci o tom, v jaké části expozice se návštěvník nachází a kam se dále může vydat, aby si mohl předem promyslet směr dalšího postupu. Značky mohou být zjednodušeny v piktogramy a symboly, nebo mohou být verbální. Systém značení musí být provázaný, musí tvořit jednotný řetězec, který nesmí být nikde přerušen.⁵⁶

3.2.2 Osvětlení

Světlo je jedním ze základních faktorů, které ovlivňují, jak bude expozice vnímána a vytváří celkovou atmosféru výstavního prostoru. Ovlivňuje to, jak se bude návštěvník v expozici cítit i kolik poznání si odnese z jejího obsahu. Základní rozdělení osvětlení v expozici je na umělé a přirozené (denní) světlo. Denní světlo může vstupovat do výstavního prostoru ve dvou směrech – vertikálně či horizontálně. Čili svrchu – stropní osvětlení. Nebo zboku – světlo z oken. Bočnímu osvětlení je třeba se vyhnout, protože způsobuje rušivé a očím nepříjemné odlesky na vitrínách, panelech, případně i samotných exponátech. Navíc může rozptylovat pozornost návštěvníků, jelikož lidské oko je přirozeně přitahováno k nejsvětlejším objektům v jeho zorném poli a není vhodné, pokud je tímto objektem okno. Přítomnost jasného světla v okně také naruší světelnou harmonii celé místnosti. Návštěvník, který byl nucen dívat se do jasného světla z okna, se bude hůře adaptovat na jemnější osvětlení vitrín a exponátů a výsledkem bude, že se mu celá expozice bude jevit příliš tmavá. Ještě větší problém to bude činit seniorům, nebo osobám s vadou zraku. Okna ve výstavním sále je možné

---

⁵⁵ D. DEAN, *Museum exhibition...*, s. 51–52.

⁵⁶ P. BERNARD – P. FABRE, *Muzea...*, s. 17.

zastínit nějakým druhem rolety, zatarasit panelem, nebo úplně zazdít. Poslední dva případy jsou výhodnější v tom, že se dá nově vzniklá plocha před oknem také využít pro prezentační účely – zavěšení obrazů, panelů s textem apod. V Oblastní galerii v Liberci jsou velká oblouková okna ve výstavních sálech zastíněna difuzní plochou z bílého skla, což je efektivní a navíc působí esteticky vzhledem k obsahu expozice (viz obr. 50 v příloze, s. XXVII). Denní světlo osvětlující místnost seshora naopak působí na návštěvníky velmi dobře. V moderních muzejních budovách se využívá celoskleněného stropu nebo stropních průhledů, které mohou být zajímavě architektonicky řešeny (viz obr. 54 v příloze, s. XXIX). Do historických budov se vestavují zasklená atria. Teplota a barva denního světla působí na návštěvníky příjemně a přítomnost zaskleného stropu dodává expozici prvek otevřenosti, prostornosti (viz obr. 25 v příloze, s. XV).⁵⁷ Co se umělého osvětlení týče, v expozici mohou být využívána speciální světla pro ochranu exponátů. Mohou se používat bodová světla nebo barevné filtry pro docílení určitého efektu, nebo upravovat teplotu světla podle toho, na který konkrétní exponát míří. V expozicích galerijního typu, kde je kladen důraz na jednotlivé exponáty (například obrazy), je dobré volit jasné světlo, ve kterém budou exponáty dobře zřetelné. V expozicích historických nebo technických muzeí může světlo dotvářet atmosféru a může tedy být použito i tlumeného nebo nějak zabarveného osvětlení v místech, kde to má své opodstatnění – například tlumené osvětlení v expozicích na téma hornictví a hutnictví. Obecně by ale intenzita běžného osvětlení v sálech měla být na úrovni 500 luxů.⁵⁸

3.3 Výstavní zařízení

Výstavní zařízení slouží jednak k tomu, aby vytvářelo ochranu pro vystavené exponáty (před klimatickými vlivy i před návštěvníky), dále aby podpořilo dobré vnímání exponátů a formovalo/rozdělovalo jednotlivé úseky expozice.⁵⁹ Jedná se

---

⁵⁷ Gail D. LORD (ed.) – Barry LORD (ed.), *The manual of museum exhibitions*, Walnut Creek, Calif. 2002, s. 168.

⁵⁸ P. BERNARD – P. FABRE, *Muzea...*, s. 47–48.

⁵⁹ J. BENEŠ, *Muzejní prezentace*, s. 180.

o různé druhy vitrín, stoly, panely, pódia a další. Návštěvníci by v expozici měli mít možnost se k prezentovaným objektům co nejvíce přiblížit. Proto je vhodné používat co nejméně skleněných překážek, nepoužívat oddělovací lana apod. Exponát může stát ideálně volně, nebo za decentní zábranou (viz obr. 83 v příloze, s. XLIV). V mnoha případech ale není možné z důvodů ochrany exponátů vystavovat je volně v prostoru a tehdy je třeba využívat výstavní nábytek. Ten by měl být co nejvíce nenápadný, aby dal vyniknout exponátům. Neměl by tvořit výraznou vizuální překážku mezi pozorovatelem a exponáty.⁶⁰

Základním typem přenosného výstavního nábytku je vitrína. Podle umístění exponátů rozlišujeme vitríny vertikální – skříňové nebo nástěnné a horizontální – stolové, pultové. Mohou být mobilní, nebo stabilní, vestavěné do prostoru. Co se umístění v prostoru týče, vitríny mohou stát volně, u stěny, nebo být přímo vestavěné do stěny, či na stěně viset. V závislosti na tom také rozlišujeme, jestli je vitrína přístupná ze čtyř stran / dvou stran / z jedné strany...⁶¹ Proudové vitríny fungují jako kontinuální výstavní prostor. Skleněnými tabulemi natrvalo vymezený prostor ve formě výkladních skříní není vitrínou v pravém slova smyslu, jelikož se nejedná o přenosný nábytek.⁶² Vitríny jsou buď jen skleněné, nebo kombinují sklo s dalším materiálem, starší vitríny nejčastěji se dřevem, ty modernější s kovem. Mohou být designově nápadné, atypické (například historické zdobené skříňové vitríny), většinou se ale dnes uplatňují vitríny co nejjednodušší, aby nerušily vizuální dojem z exponátů. Vitrína může mít zabudované vlastní horní osvětlení, nebo může být osvětlována pouze zvenčí. Vnitřní prostor vitríny by se měl vždy co nejlépe přizpůsobit tomu, jaké exponáty jsou v ní vystaveny a z kolika stran bude vitrína prohlížena. Mohou být zcela prázdné, rozdělené policemi do pater, mohou být členěny skleněnými deskami také vertikálně, nebo se v nich mohou nacházet podstavce v různých úrovních, pro co nejoptimálnější vystavení exponátů. Malé exponáty by měly být vystaveny v přiměřeně velké vitríně.⁶³ Hojně využívané, ale

---

⁶⁰ J. BENEŠ, *Základy...*, s. 107.

⁶¹ *Tamtéž*, s. 108.

⁶² J. BENEŠ, *Muzeologický slovník*, s. 155.

⁶³ J. BENEŠ, *Základy...*, s. 108.

ne příliš vhodné jsou velké kubusovité vitríny, které vytváří nápadnou vizuální překážku. Dalším problémem všech skleněných vitrín v expozici je fakt, že nepříznivě odrážejí světlo a proto je nutné důkladně rozmýšlet umístění světelných zdrojů, aby se odrazy regulovaly. V expozicích často dochází k tomu, že prostor vitríny je plně využit, aby bylo možné ukázat větší množství exponátů. Je ale bezohledné vůči návštěvníkům umisťovat objekty výrazně mimo linii pohledu, to znamená v horní části vysoké vitríny nebo naopak blízko u podlahy.⁶⁴ Na druhou stranu by vitrina neměla působit dojmem, že je poloprázdná.

Působí dobře, pokud jsou v expozici umístěny i exponáty volně stojící, nezasazené do vitríny, ke kterým se návštěvník může přiblížit a prohlížet si je bez znatelné vizuální překážky jakou tvoří sklo. Ve většině případů, ale není ideální, aby byl exponát postaven přímo na podlaze, proto se využívají pódia nebo podstavce. Menší předměty by měly být vystaveny na podstavcích o takové výšce, aby se nacházely v linii pohledu nebo alespoň blíže středu zorného pole diváka. Větší objekty mohou stát na nízkých pódiiích (viz obr. 84 v příloze, s. XLIV). Objekty umístěné na nějakém druhu podstavce nebo pódia vzbuzují větší úctu, návštěvník si lépe uvědomí, že se jedná o hodnotný exponát a spíše se ho nebude dotýkat. Zcela volně stojící exponáty mohou vybízet k interakci.

Základním výstavním zařízením pro aplikaci textových a obrazových doplňkových materiálů jsou panely. Ty mohou stát samostatně, být spojené s vitrinou (viz obr. 27 v příloze, s. XVI), viset na stěně, nebo přímo tvořit přepážku / stěnu v expozici. Informační panely musí být v expozici umístěny v oblasti zorného pole průměrného zdravého člověka s přihlédnutím k velikosti adekvátního odstupu od panelu. Texty umístěné mezi 0,90–1,40 m od země, budou při odstupu jednoho metru dobře čitelné pro běžně vysokého stojícího člověka, pro dítě i pro osobu na vozíčku. Mimo tuto oblast může být čtení textu obtížné. Pokud se používají vyšší panely, je vhodné zkosit vrchní a spodní část pod úhlem 30 ° od stěny.⁶⁵ Pro dobrou čitelnost textů

---

⁶⁴ J. BENEŠ, *Základy...*, s. 109.

⁶⁵ P. BERNARD – P. FABRE, *Muzea...*, s. 32.

i prohlížení fotografií je lepší, pokud panel není překrytý sklem a jeho povrch není příliš lesklý.

3.4 Exponáty a doprovodné prvky

Expozice, chápeme-li ji jako soubor vystavovaných předmětů, sestává z musealíí, substitutů, výstavního materiálu, informačních nástrojů a užitkových nápisů. *Musealie* jsou originální exponáty. *Substituty* zastupují originály. Jedná se o fotografie, kopie, modely, odlitky apod. *Výstavním materiálem* se rozumí nástroje prezentace, jako je výstavní nábytek, panely, přepážky. *Informační nástroje* jsou všechny prostředky, které v expozici sdělují informace – texty, filmy, multimédia.⁶⁶ Základem expozice by měly být originální artefakty podávající přímé historické svědectví. Ty by měly být doplněny prostředky doprovodnými, které podávají výklad (texty, fotografie, kresby, modely, mapy, grafy apod.).⁶⁷

3.4.1 Originální artefakty

Artefakty můžeme rozdělit na dvojrozměrné a trojrozměrné. Dvojrozměrné objekty jako obrazy, plakáty, fotografie nebo některé textilie. Jsou většinou upevněny na plochém podkladu (na stěně, stole nebo podlaze). Trojrozměrné objekty zabírají prostor a mohou být nahlíženy z více stran. Každý objekt má vizuální charakteristiky, které ovlivňují to, jak bude vystaven.⁶⁸ Instalování dvojrozměrných objektů, například obrazů, na stěnu, musí splňovat několik pravidel. Základ je vystavovat exponáty ve vhodné výšce – v úrovni očí, která je stanovena průměrně na 1,6 m. Obvykle se tato linie spojuje s linií středu vystavovaného objektu. V případě vystavení skupiny exponátů na jedné stěně pak tedy různě velké objekty zasahují do různé výšky, ale všechny leží střední linií ve výšce očí (viz obr. 47 v příloze, s. XXVI). Další možností je instalovat všechny objekty, tak že jejich spodní či vrchní strany jsou ve stejné výšce, zarovnané podle jedné linky. Středová linie se v tomto uspořádání ztrácí a pro

⁶⁶ A. DESVALLÉES a kol, *Základní muzeologické pojmy*, s. 26.

⁶⁷ J. BENEŠ, *Základy...*, s. 94.

⁶⁸ D. DEAN, *Museum exhibition...*, s. 56.

pozorování toto uspořádání není nejlepší. Další možností je instalování obrazů v jedné rovině nad a pod linií výšky očí (viz obr. 49 v příloze, s. XXVII). Při vystavování více děl vedle sebe je také důležité sledovat i to, co je fakticky na nich. Malby obsahují více či méně naznačené linie, které vedou pohled diváka určitým směrem. I různě poskládané barevné plochy nebo hra světla a stínu svádí náš pohled do určité části obrazu. Pokud je vedle sebe vystavováno více obrazů, měly by být rozmístěny tak, aby krajní obrazy sváděly pohled k prostředním malbám a naopak prostřední by měly svádět pohled do krajů. Celá kompozice děl na stěně musí být vyvážená a ladit i barevností a světlostí. Umístění tmavě laděných obrazů na jednu stranu a světle laděných na druhou bude působit nevyváženě.⁶⁹

Podobná pravidla platí i pro trojrozměrné objekty. Ale tady je situace samozřejmě trochu komplikovanější. Trojrozměrné objekty mohou být pozorovány z více stran a v každém možném úhlu pohledu tedy musí být celková kompozice vyvážená.⁷⁰

Prostorové exponáty je možné podle velikosti rozdělit do čtyř skupin na malé do velikosti 5 x 5 x 5 cm, střední do velikosti 30 x 30 x 30 cm, větší do velikosti 60 x 60 x 60 cm a exponáty větší než tento rozměr. Podle velikosti exponátu je třeba zvažovat, jaký prostor pro odstup kolem sebe exponáty v expozici musí mít. Například pro dobré pozorování objektu o výšce jednoho metru je třeba odstup dvou metrů. U exponátu vysokého dva metry by měl být možný odstup 5 metrů, u třímetrového objektu by to mělo být až 7 metrů.⁷¹

3.4.2 Pozadí exponátů

Vizuální vjem exponátu není ovlivněn jen jeho vlastními charakteristikami, ale také prostředím, do kterého je zasazen, pozadím, před kterým je umístěn. Vitrína nebo panel vytváří kolem exponátu nebo skupiny exponátů jakési mikroprostředí. Hodnoty jako velikost, světlost, materiál či barevnost tohoto mikroprostředí musí být důkladně zvažovány, aby nepotlačovaly vizuální efekt exponátu a naopak jej zvýrazňovaly.

---

⁶⁹ D. DEAN, *Museum exhibition...*, s. 57.

⁷⁰ D. DEAN, *Museum exhibition...*, s. 61.

⁷¹ J. BENEŠ, *Základy...*, s. 124.

Pozadí může být jednotné pro celou vitrínu nebo různé pro jednotlivé skupiny exponátů, či individuální objekty (viz obr. 86 v příloze, s. XLV).⁷² Aby exponát získal větší výpovědní hodnotu, je vhodné zasadit ho do komplexního prostředí informací a podnětů. Výsledkem je větší informační i emoční dopad na diváka. Obrazové prostředky jsou nejdůležitější složkou moderních expozic. Obrazová komunikace funguje mnohem lépe než verbální, protože je srozumitelnější a snadněji vnímatelná. Je důležité využívat v expozici velké množství fotografií, nákresů, obrazů a filmů pro zvýšení názornosti. Umožňují návštěvníkům získávat informace i pouhým letným pohledem bez vyčerpávajícího soustředění, které vyžaduje čtení textu.⁷³ Jsou-li v expozici použity výraznější grafické prvky, měly by vzájemně ladit, nebo ideálně v různých podobách prostupovat celou expozici (viz obr. 5 a 6 v příloze, s. V).

Můžeme rozlišit několik druhů výstavního pozadí. *Pozadí exponátové* (typicky v dioramatech) staví kolem originálního exponátu/originálních exponátů makety, modely a obrazy pro co nejživější a nejuhospodárnější naznačení původního prostředí artefaktu. Druhou možností je instalovat obraz, kresbu či fotografii za exponátem za účelem informování o původním prostředí, funkci, výrobě (viz obr. 2 v příloze, s. III). Do tohoto typu spadá i umístování fotografických zvětšenin prezentovaného exponátu pro zvýraznění detailů (viz obr. 32 v příloze, s. XVIII). *Pozadí textové* je tvořeno například dobovými plakáty či jinými tiskovinami, které zde ale nejsou určeny ke čtení, pouze pro dokreslení atmosféry. *Pozadí obrazové a textové* je možné kombinovat a zvýšit tak celkovou působnost.⁷⁴ Obecně se doporučuje umísťovat exponáty na kontrastní pozadí nebo podložku. Vitríny by neměly být přeplněny exponáty a také by se v nich nebo v jejich blízkosti nemělo vyskytovat velké množství textu, které by rozptylovalo pozornost při vnímání exponátů.⁷⁵

---

⁷² J. BENEŠ, *Základy...*, s. 122.

⁷³ J. BENEŠ, *Muzejní prezentace*, s. 67.

⁷⁴ J. BENEŠ, *Základy...*, s. 122.

⁷⁵ P. BERNARD – P. FABRE, *Muzea...*, s. 48.

3.4.3 Umístění v expozici

Exponáty a doplňky je nejlepší umístit do roviny očí, resp. do oblasti vidění, která je tvořena prostorem tvaru pomyslného kuželu rozšiřujícího se od lidského oka dál v úhlu 40 °. Průměrná výška člověka je 1,6 m. Od tohoto by se tedy mělo odvozovat ideální umístění prvků v expozici. Prostor mimo tuto oblast vidění může být využit pro umístění větších, výraznějších prvků. Neměly by sem být umísťovány drobnější, detailnější prvky.⁷⁶

Obecně je lepší vystavovat na vertikálních plochách, protože tak má divák exponáty přímo před očima a může je pohodlněji prohlížet i z menší vzdálenosti. Exponáty vystavované v horizontálních stolových vitrínách pozoruje návštěvník pohledem šikmo dolů a z větší dálky. Aby si mohl obsah takové vitríny lépe prohlédnout, musí přistoupit blíže, čímž také blokuje výhled ostatním návštěvníkům.⁷⁷ Exponáty mohou být instalovány v rámci expozice izolovaně, aby byl zdůrazněn jejich význam a jejich vnímání návštěvníkem nebylo ničím rušeno. Nebo je možné vystavovat podobné, vztahově blízké exponáty vedle sebe, aby tak bylo podníceno jejich srovnání. Případně je možné umístit k sobě exponáty opačného významu nebo funkce tak, že evokují kontrast. Vždy je ale důležité vystavovat objekty v jejich přirozené poloze, nesnažit se o přehnanou efektnost či dramatickост prezentace.⁷⁸

Při výstavbě expozice je nutné počítat s tím, že většina návštěvníků neprostuduje každý jeden exponát. Aby si ale i přesto odnesli žádanou informaci, je potřeba do expozice vložit lehce nadměrné množství exponátů. Je jednoduše třeba počítat s určitou informační ztrátou. Množství exponátů musí být ale jen tak velké, aby expozice nezačala působit dojmem přeplněnosti a nevyvolávala v návštěvnících pocit, že je jim podáváno příliš velké množství informací, které nebudou schopni vstřebat.⁷⁹ Neuvádí se konkrétní pravidlo týkající se toho, kolik exponátů je možné umístit vedle sebe do jedné části vitríny nebo do jedné celé vitríny. Je pochopitelné, že větších exponátů lze použít

---

⁷⁶ D. DEAN, *Museum exhibition...*, s. 43.

⁷⁷ J. BENEŠ, *Základy...*, s. 121.

⁷⁸ *Tamtéž*, s. 100.

⁷⁹ *Tamtéž*, s. 121.

na určité ploše méně, než předmětů malých rozměrů, například mincí, kterých mohou být v jedné malé vitrině desítky (viz obr. 85 v příloze, s. XLV). Každý exponát má jinou individuální působivost, kterou je třeba si uvědomit z pohledu laického pozorovatele. Některým exponátům může být odborníky přisuzována větší působivost, než jakou ve finále vnímá laický návštěvník.⁸⁰ Pokud chceme podnitit bližší prostudování exponátu, umístíme ho do slaběji osvětleného prostoru s výrazným bodovým osvětlením směřujícím pouze na daný exponát. Takový způsob prezentace podněcuje návštěvníkovu zvědavost.⁸¹

3.4.4 Texty

„Mezi muzejními profesionály je rozšířen názor, že většina návštěvníků popisky nečte a pokud ano, pak pouze letmo a výběrově...”⁸² Dobrý text by měl podporovat divákův zájem o expozici a jeho vlastní zvědavost. Měl by vzbudit chuť objevovat další části expozice. Může čtenáře oslovovat, klást mu otázky a vybízet ho k hledání odpovědí v rámci dané instalace.⁸³ Může obsahovat známé citáty a rčení, využívat analogii pro srovnání neznámých věcí se známými nebo odkazovat na věci a zkušenosti z běžného života.⁸⁴ Vnímání textů v expozici je podmíněno jejich obsahem, formou (typ písma, typografie), ale i vnějšími prvky (materiál a barva podkladu, osvětlení).⁸⁵ Je důležité, aby všechny texty v expozici byly provázané a tvořily jednotný, promyšlený celek.⁸⁶ Texty v rámci expozice by měly obsahovat různé úrovně čtení, měly by být vrstveny tak, aby návštěvník mohl sám rozhodnout o tom, jakou míru informací chce o dané problematice přijmout. Jestli chce texty zběžně prohlédnout a odnést si jen ty nejzákladnější informace, nebo chce téma prostudovat podrobněji a dozvědět se co

---

⁸⁰ J. BENEŠ, *Základy...*, s. 121.

⁸¹ D. DEAN, *Museum exhibition...*, s. 46.

⁸² L. KESNER, *Marketing...*, s. 187.

⁸³ *Tamtéž*, s. 187.

⁸⁴ D. DEAN, *Museum exhibition...*, s. 118.

⁸⁵ P. BERNARD – P. FABRE, *Muzea...*, s. 28.

⁸⁶ L. KESNER, *Marketing...*, s. 188.

nejvíce. Vrstvení textu lze docílit vhodnou grafickou úpravou.⁸⁷ Nejvýraznější nadpisy obsahují hlavní myšlenku, která je pak stručně rozvinuta ve zvýrazněném prvním odstavci a hlouběji rozvíjena v dalším textu, který už může být znázorněn méně výrazným písmem. Text musí být přehledně členěn. Pokud je použit dlouhý text, měl by být členěn do odstavců, a ty by měly být odděleny mezititulky. Ideální je strukturovat text do sloupce o šířce maximálně 50 písmen na řádek. Celková délka sloupce by měla být maximálně 20 řádků. Pro pohodlné čtení je nejlepší zarovnat text vlevo, ne do bloku.⁸⁸ Obecně by jeden blok textu nebo odstavec neměl být delší než 75 slov, protože běžný návštěvník delší text číst nebude.⁸⁹ Není vhodné používat příliš odbornou terminologii, špatnou frazeologii nebo neúměrně dlouhé, rozvité věty.⁹⁰ Obsah textů by měl pracovat s nejdůležitějšími informacemi, není potřeba zacházet příliš do detailu. Je vhodné vyhnout se dlouhým, složitým souvětím a úzce odborným výrazům, které nejsou vysvětleny. Každá věta by měla vyjadřovat jednu myšlenku.⁹¹

Je důležité, aby text zaujal diváka na první pohled. Proto se využívají výrazné iniciály na začátku textu (viz obr. 36 v příloze, s. XX). Modernějším způsobem je umístění malé grafiky nebo obrázku blízko první řádky textu. Také je možné zvýraznit celý první řádek tučně nebo kurzívou.⁹² Delší informační texty by měly být umístěny na informačních panelech k tomu určených. Nevypadá dobře, když jsou obyčejně vytištěné texty a obrázky připíchnuté na nástěnky, nebo nalepené na panely. Už vůbec by se do vytištěného textu nemělo vyznačovat ručně (viz obr. 39 v příloze, s. XXII).

Popisek exponátu nebo skupiny exponátů by v základu měly tvořit informace o názvu / autorovi / roku vzniku / údaje o majiteli nebo zapůjčitel. Drobnější popisky

---

⁸⁷ L. KESNER, *Marketing...*, s. 201.

⁸⁸ P. BERNARD – P. FABRE, *Muzea...*, s. 28.

⁸⁹ D. DEAN, *Museum exhibition...*, s. 113.

⁹⁰ L. KESNER, *Marketing...*, s. 187.

⁹¹ P. BERNARD – P. FABRE, *Muzea...*, s. 28.

⁹² D. DEAN, *Museum exhibition...*, s. 117.

k jednotlivým exponátům by neměly příliš zatěžovat krátkodobou paměť návštěvníka. Rozšířený popis o délce až 40 slov pak může obsahovat podrobnější informace.⁹³

Doprovodné texty a popisky bývají často špatně umístěny – nacházejí se daleko pod nebo nad linií pohledu, nebo není jasné, k čemu se vztahují – nejsou v divákově zorném poli, když si prohlíží příslušný exponát.⁹⁴ Štítky s popisky k jednotlivým exponátům či jejich skupinám je třeba umístit co nejbližší danému předmětu, nebo co nejbližší místu, odkud je předmět pozorován, pokud se například jedná o rozměrově větší exponát, jehož pozorování vyžaduje větší odstup. Je důležité, aby bylo vždy jasné zřetelné, k čemu se popis vztahuje, nebylo možné ho zaměnit a bylo snadné si ho všimnout. Návštěvník by v expozici rozhodně neměl trávit čas hledáním konkrétních popisků, když se bude chtít dozvědět nějakou informaci. Není dobré umístit popisky a texty na zadní stěnu vitríny.⁹⁵ V případě, že se například ve vitríně nachází velké množství exponátů, které není možné popsat na jednotlivých štítcích, je možné použít příložený leták s popisky odkazujícími na čísla u daných exponátů.⁹⁶ Štítky by neměly být nalepeny/přišpendleny přímo na exponátu. Popisky k obrazům v galeriích se většinou nachází vedle obrazu a jsou psány malým písmem. Takže člověk musí přistoupit blíž, aby si je mohl přečíst, zatímco zároveň potřebuje dostatečný odstup od díla, aby si jej mohl prohlédnout. Malé popisky může číst v jeden okamžik jen omezené množství lidí, kteří jsou schopni zaujmout prostor kolem malého štítku tak, aby ho dokázali přečíst. Návštěvníci, kteří čtou popisky, brání ve výhledu ostatním, kteří si prohlížejí dílo. Nejlepším řešením tohoto problému jsou katalogy s popisky do ruky, které návštěvník dostane k zapůjčení při vstupu do expozice, nebo audio průvodce. Ty jsou ale dostupné jen v některých muzeích.

Problematika textů v expozici se netýká pouze výkladových textů na panelech nebo popisků exponátů ale začíná už u samotného názvu expozice. Ten by měl mít délku do 8 slov. Může být striktně popisný, jednoznačný, nebo například metaforický,

---

⁹³ L. KESNER, *Marketing...*, s. 187–188.

⁹⁴ *Tamtéž*, s. 187.

⁹⁵ P. BERNARD – P. FABRE, *Muzea...*, s. 33.

⁹⁶ L. KESNER, *Marketing...*, s. 188.

může se jednat o slovní hříčku, která vzbudí zvědavost potenciálních návštěvníků.⁹⁷ Měl by být natištěn na velkém panelu s poutavou grafikou, která představuje charakter, atmosféru dané expozice.⁹⁸ Následujícím textem, se kterým návštěvník přijde do styku, je úvodní text k expozici. Ten by měl být v délce 100 –150 slov, měl by stručně a jasně popisovat obsah a organizaci expozice. Úvodní text by měl být napsaný velkým, čitelným písmem na samostatném panelu umístěném viditelně před vstupem do prostoru expozice. Pokud je expozice členěna do více sálů je vhodné jednotlivé sály (části expozice) zvlášť pojmenovat v délce maximálně 6 slov a před každý nový úsek umístit opět samostatný panel s úvodním textem dlouhým maximálně 125 slov. Formát a styl textů je buďto jednotný v rámci celé expozice, nebo se může měnit, pokud to podporuje koncept expozice a je to graficky vhodně řešeno.⁹⁹

Základní optimální velikost písma je 16 (výška cca 4,5 mm). Velikost písma musí počítat s nutným odstupem od panelu v expozici. Výška písmen v milimetrech by se měla rovnat délce odstupu vyděleného 200. Při vzdálenosti 0,5–1 m by měla být písmena v textu vysoká alespoň 5 mm. Dobrá čitelnost je také závislá na rozestupech mezi písmeny ve slově a mezerách mezi slovy. Rozstup písmen by měl odpovídat 1/4 – 1/5 jejich výšky. Mezery mezi slovy by měly mít velikost alespoň 1/3 velikosti písmena. Záleží ale i na délce řádku a počtu slov v něm – čím delší řádek, tím větší by měly být mezery mezi slovy.¹⁰⁰

Text musí být vytištěn na kvalitním podkladovém materiálu. Papír, který je použit pro štítky u exponátů nesmí být starý, opotřebovaný. Text tištěný na lesklém podkladu, na šrafovaném pozadí, nebo na pozadí obrázku či fotografie bude špatně čitelný a neměl by se v expozici vyskytovat. Stejně tak není vhodné používat pro výkladový text ze zadu prosvícené tabule, nebo čiré průhledné sklo. Nejlepší je docílit co největšího kontrastu mezi textem a pozadím. Toho lze dosáhnout použitím sytých barev a nekombinovat sousední nebo blízké barvy z barevného spektra. Dobré kombinace jsou černá + bílá,

---

⁹⁷ L. KESNER, *Marketing...*, s. 188.

⁹⁸ D. DEAN, *Museum exhibition...*, s. 112.

⁹⁹ L. KESNER, *Marketing...*, s. 187–188.

¹⁰⁰ P. BERNARD – P. FABRE, *Muzea...*, s. 28–29.

černá + žlutá, modrá + bílá, zelená + bílá.¹⁰¹ Nejdoporučovanější typy písma jsou Times, Courier, Arial a Helvetica. Text psaný nepatkovým fontem jako je Arial nebo Helvetica vypadá na první pohled přehledněji a čitelněji. Nicméně patkové písmo jako Times při čtení (právě díky patkám) „vede oči“ a delší text se tedy čte plynuleji. Podle jiných odborníků jsou nejlepšími typy písma Roman, Palatino, Century, Universe a Moderne. Kurzíva a tučné písmo by měly být používány pouze u krátkých pasáží v textu pro jejich zvýraznění.¹⁰²

Čitelnost textu samozřejmě do velké míry ovlivňuje i osvětlení. To by mělo být stejně intenzivní u exponátu i u popisku, který se k němu vztahuje. Nemělo by docházet k žádným odleskům. Pokud je některá část expozice schválně potemnělá, texty v ní budou lépe čitelné, pokud budou napsány světlým písmem na tmavém podkladu.¹⁰³

3.4.5 Multimediální prostředky

Multimediálními prvky v expozici jsou videa, zvuky, animace, projekce, simulace, holografické projekce (viz obr. 12 v příloze, s. VIII) nebo jiné vizuální efekty. Pomáhají vysvětlovat vztahy mezi exponáty, vytvářet kontext, přinášejí do expozice možnost interakce a zvyšují emocionální účinek na návštěvníka.¹⁰⁴ Toto zprostředkování musí být vždy ale pouze doplňkové, nelze na něm prezentaci zakládat.¹⁰⁵ Stěžejní pro dobře vystavěnou expozici je sladit efektivně použitá média s prezentovaným obsahem.¹⁰⁶ Expozice by měla návštěvníka stimulovat po všech stránkách, měla by zapojit jeho tělo, více smyslů (pokud ne všechny) a neměla by přetěžovat mysl. Návštěvníka vždy při prohlídce muzea zaujme, pokud bude moci využívat počítače, interaktivní obrazovky, nebo si vyzkoušet nějaký pokus či něco vytvořit rukama. V žádném z těchto případů by

---

¹⁰¹ P. BERNARD – P. FABRE, *Muzea...*, s. 31.

¹⁰² *Tamtéž*, s. 36.

¹⁰³ *Tamtéž*, s. 33.

¹⁰⁴ G. D. LORD – B. LORD, *The manual...*, s. 222.

¹⁰⁵ J. BENEŠ, *Základy...*, s. 107.

¹⁰⁶ N. G. KOTLER – P. KOTLER – W.I. KOTLER, *Museum marketing...*, s. 291.

se nemělo jednat jen o bezduché mačkání tlačítek. Doplňkové programy by měly stimulovat tělo i mysl návštěvníka.¹⁰⁷

Ve velkém měřítku se v dnešních expozicích vyskytují audiovizuální programy – většinou promítání krátkých filmů.¹⁰⁸ Je důležité dát pozor na to, aby v případě, že je stejné video použité na více obrazovkách, záznam na sebe navazoval.¹⁰⁹ Návštěvník by měl mít možnost se ke sledování videa pohodlně usadit. Zejména jedná-li se o delší záznamy promítané na větší plochu. V dnešní době se již také hojně uplatňují dotykové obrazovky, kde si návštěvník může listovat určitým počtem stránek a získat tak větší množství doplňujících informací. Obrazovky mohou být umístěny buďto přímo v hlavní ose expozice (například v historických expozicích) nebo stranou hlavní osy expozice, aby nenarušovaly vizuální prostředí exponátů (muzea umění).¹¹⁰ Expozice by měly být dobře spravované a vše by mělo vždy fungovat. Jediná nefunkční dotyková obrazovka z mnoha může návštěvníka otrávit více, než by se mohlo zdát.¹¹¹ Bohužel většina dotykových obrazovek umístěných v expozicích často nefunguje nebo se velmi špatně ovládá. Málokdy u nás narazíme na obrazovku, která by se ovládala jednoduše a skutečně efektivně reagovala na dotyk.

Je také možné zajít ještě dále a použít jako doplněk celé scény i hudební nebo pachový doprovod, aby expozice působila na více smyslů návštěvníka. Zvukové doprovody expozic jsou v našich podmínkách již poměrně rozšířené, i když ne vždy vhodně zvolené a správně realizované.¹¹² Může se jednat o hudební podkres, který hraje v celé expozici (případně různý v jednotlivých sálech), nebo mohou být v expozici instalována přehrávací zařízení se sluchátky, kde si návštěvníci mohou poslechnout jednu vybranou skladbu, případně si vybrat z několika nabízených. S umělým pachovým doprovodem se v našich expozicích zatím nesetkáváme.

---

¹⁰⁷ N. G. KOTLER – P. KOTLER – W.I. KOTLER, *Museum marketing...*, s. 292.

¹⁰⁸ Z. STRÁNSKÝ, *Úvod...*, s. 76.

¹⁰⁹ L. KESNER, *Marketing...*, s. 196.

¹¹⁰ *Tamtéž*, s. 188.

¹¹¹ N. G. KOTLER – P. KOTLER – W.I. KOTLER, *Museum marketing...*, s. 292.

¹¹² L. KESNER, *Marketing...*, s. 184.

3.4.6 Interaktivní prvky a simulace

Exponáty je možné vystavovat v simulaci tradičního prostředí – například když je část expozice stylizována jako historická ulice/část domu/pokoj apod.¹¹³ Simulace, které co nejdříve napodobují realitu, jsou velkým umocněním emocionálního prožitku návštěvníka, na který je vždy třeba apelovat.¹¹⁴ Vytvoření simulované dobové atmosféry je v muzeích stále nepříliš používané, ale velmi žádoucí. Dioramata, která člověk jen pozoruje s odstupem a nemůže do nich vstoupit a stát se součástí dobové kulisy, jsou stále jen lepším typem „vitríny“.¹¹⁵

Návštěvnícky velmi oblíbené jsou exponáty, které dovolují jejich přímé zapojení, jako například historické dopravní prostředky, do kterých se dá nastoupit, nebo určité stroje, které je možné obsluhovat¹¹⁶ „Česká muzea ke své škodě tuto možnost nabízejí zcela výjimečně, ač je evidentně možné ji realizovat, při zachování všech bezpečnostních požadavků ve vztahu k exponátu i zdraví diváků s minimálními finančními náklady.“¹¹⁷ Lidé mají vrozenou potřebu vše osahávat. Podporuje to vnímání a lepší zapamatování věcí. Je žádoucí, aby si návštěvník mohl v expozici co nejvíce věcí osahat. Pokud to není možné, měl by mít alespoň možnost se k exponátům co nejvíce přiblížit.¹¹⁸ Populární jsou různé pohyblivé modely, které je možné ovládat, nebo jiné typy pokusů. Dnes se většinou uplatňují v dětských expozicích nebo dětských hernách stranou hlavní expozice, přestože by často byly vítány i dospělým publikem v hlavní linii expozice.

---

¹¹³ L. KESNER, *Marketing...*, s. 184.

¹¹⁴ N. G. KOTLER – P. KOTLER – W.I. KOTLER, *Museum marketing...*, s. 292.

¹¹⁵ L. KESNER, *Marketing...*, s. 18.

¹¹⁶ *Tamtéž*, s. 196.

¹¹⁷ *Tamtéž*, s. 196.

¹¹⁸ D. DEAN, *Museum exhibition...*, s. 43.

4. Problematika prezentace v různých typech muzejních institucí

4.1 Historické expozice

Historické muzeum je „označení pro nejběžnější muzeum, které sbírkově dokumentuje, studuje, popularizuje a reprezentuje ekonomické, politické, sociální a kulturní rysy vývoje společnosti na určitém území komplexně, popř. v určitém časovém či tématickém vymezení.“¹¹⁹ Historické expozice prezentují historický vývoj určité oblasti od nejstarších dob do současnosti (resp. k moderním dějinám). K tomu využívají především artefakty pocházející z této konkrétní oblasti za doprovodu fotografií, modelů a textů, propojujících expozici v jeden celek, který podává kompletní obraz vývoje daného území a společnosti zde žijící.¹²⁰ Expozice historického typu jsou u nás realizovány v rámci regionálních/městských muzeí. Ústředním ústavem je Historické muzeum Národního muzea.¹²¹

Regionální muzea u nás začala vznikat jako nový typ muzejních institucí v průběhu 19. a na počátku 20. století, kdy docházelo k silnému národnímu uvědomování.¹²² Městská muzea tvoří „početně největší skupinu malých (lokálních) muzeí, která dokumentují, studují, reprezentují a popularizují vývoj města s nejbližším okolím a to ve všech oborech společenských věd“.¹²³ Regionální muzea podporují integraci člověka do kulturní identity domova. Prezentují kulturní dědictví a historická fakta nikoli v obecných učebnicových formulacích, ale v přímé vazbě s daným regionem.¹²⁴ Emotivní působnost exponátů a potažmo celé expozice je mnohem větší,

---

¹¹⁹ J. BENEŠ, *Muzeologický slovník*, s. 47.

¹²⁰ J. BENEŠ, *Muzejní prezentace*, s. 276.

¹²¹ J. BENEŠ, *Muzeologický slovník*, s. 47.

¹²² Zbyněk STRÁNSKÝ, *Archeologie a muzeologie*, Brno 2005, s. 151.

¹²³ J. BENEŠ, *Muzeologický slovník*, s. 76.

¹²⁴ J. BENEŠ, *Základy...*, s. 92.

může-li si návštěvník vytvořit k objektům osobní vztah – například pokud si prohlíží archeologické nálezy pocházející z místa jeho bydliště.¹²⁵

Expozice historicko-archeologického typu jsou většinou tvořeny sledem vitrín a panelů v rámci daného prostoru, kde každý panel nebo vitrína představuje jeden významový celek – exponáty se k sobě vztahují například místem původu, dobou vzniku, využitím apod. Tyto celky pak dohromady tvoří dějovou linii výstavy. Je proto důležité, aby byly náležitě popsány a aby byl vysvětlen jejich význam. Návštěvník by měl být schopen i při rychlém prostudování každé jednotlivé vitríny či panelu pochopit smysl jejich obsahu a význam v rámci celé expozice.¹²⁶ Cílem není vystavit co nejvíce sbírkových předmětů, ani vystavit jen ty nejkrásnější artefakty. Historické expozice mohou kombinovat množství velmi různorodých exponátů – od archivních nálezů, přes písemné archivní materiály, dobové fotografie, umělecká díla, po předměty běžné denní potřeby. Tyto artefakty slouží především k vykreslení charakteru dané lokality a její společnosti. Nemohou dostatečně prezentovat historické události, změny. K tomu slouží doplňkové pomocné předměty, pocházející i z jiných oblastí. To vše musí být zasazeno do kontextu běžného života oné doby tak, aby expozice co nejlépe přibližovala návštěvníkům kulturní, technický a společenský vývoj. S tím, že by měla podávat objektivní obraz o vývoji společnosti jako celku, všech jejích vrstev. Neměla by se zaměřovat například jen na život městského obyvatelstva nebo naopak jen na venkovský život. Historické expozice musí kromě regionálních informací pracovat i s obecnými fakty, ale jejich užití má svou míru. Nesmí dojít k přílišnému zobecnění problematiky, ani k jejímu zkreslení při použití pouze oblastních faktů. Problémem historických výstav je nutnost jejich komplexnosti. Lépe se prezentují jednotlivé dějinné úseky na krátkodobých výstavách. Největším problémem dlouhodobých historických expozic může být nedostatečnost sbírkových předmětů, tak aby byly náležitě a pokud možno do stejné míry prezentovány všechny historické úseky.¹²⁷ Nepůsobí dobře, pokud jedna část expozice je zjevně bohatší na originální i doplňkový materiál než jiná. Jako

---

¹²⁵ J. BENEŠ, *Základy...*, s. 95.

¹²⁶ L. KESNER, *Marketing...*, s. 181.

¹²⁷ J. BENEŠ, *Muzejní prezentace*, s. 276.

například v expozici Moravského zemského muzea v Dietrichsteinském paláci v Brně, kde se návštěvník po procházce pestrou expozicí pravěku plynule přesune do expozice Velké Moravy, která najednou působí velmi prázdným dojmem (viz obr. 21–24 v příloze, s. XIII). V případě malého množství originálních sbírkových předmětů, je třeba zahrnout do expozice větší množství substitutů a doprovodných materiálů. V expozicích městských muzeí prezentujících vývoj města mohou být k vidění modely města nejlépe v jeho historickém vývoji až po současnost. V Muzeu Východních Čech v Hradci Králové najdeme velkoformátové modely hned tři, všechny opatřeny dotykovou obrazovkou, která poskytuje doplňkové informace a je jí možné ovládat nasvícení modelu – rozsvítit si jen konkrétní památku nebo část města (viz obr. 3 v příloze, s. IV).

Historické expozice by měly nejen ukazovat a poučovat, ale také vtahovat návštěvníka do příběhu dějin, do jiné doby. K tomu je možné používat množství dioramat s postavami i bez nich, ale jak už bylo řečeno výše, dioráma, do kterého se nedá vstoupit je jen lepším typem vitríny. Proto by měla muzea více využívat makety, kterými může návštěvník procházet. Nemusí se vždy jednat o maketu celé místnosti nebo jiného prostoru, stačí simulaci lehce naznačit, například stylizovaným průchodem (viz obr. 1 v příloze, s. III obr. 11 v příloze, s. VIII). V expozici *Olomouc – Patnáct století města* ve Vlastivědném muzeu v Olomouci najdeme maketu kavárny z počátku 20. století, naznačenou nábytkem a dalšími rekvizitami a doplněnou velkoformátovou fotografií (viz obr. 14 v příloze, s. IX). Ve stejné expozici je k vidění i maketa části historické tramvaje. Pomocí fotografií je znázorněn její interiér a výborným detailem je i použití makety městského dláždění na části podlahy (viz obr. 13 v příloze, s. IX).

Veškeré makety a dioramata v expozicích historie většinou prezentují dobovou atmosféru, výjevy ze života člověka, ale mohou představovat také konkrétní události. V Muzeu Cheb můžeme vidět kompletně zařízený pokoj, kde údajně zemřel Albrecht z Valdštejna. Ve středu pokoje je bez využití figurín efektivně naznačena scéna jeho zavraždění. Možná právě díky tomu, že zde nejsou použity nerealisticky vypadající figuríny, působí celá scéna v potměšlém pokoji velmi sugestivně (viz obr. 82 v příloze, s. XLIII). Další instalací, která působí na návštěvníky silným dojmem je instalace

v původní balzamovací komoře Klementa Gottwalda v podzemních prostorách Národního památníku na Vítkově v Praze (viz obr. 88 v příloze, s. XLVI).

4.2 Archeologické expozice

Archeologické muzeum je „*specializované muzeum historického směru*“, které dokumentuje, studuje a prezentuje vývoj společnosti v pravěku a rané době dějinné, tj. asi do r. 1000 n. l. „*Specifickým pracovním prostředkem jsou archeologické nálezy...*“¹²⁸ Archeologické expozice prezentují vývoj společnosti v období prehistorie a protohistorie. Využívají k tomu především archeologické nálezy z příslušného území doplněné pomocnými prvky ke srozumitelnému vykreslení života lidí v pravěku a rané době dějinné. Jejich efektivní provázání do dějové linie ve výsledku „*vypráví příběh*“. Většinou se v tomto případě využívá větší množství objektů, než v jiných expozicích. Cílem je prezentovat takové množství artefaktů, aby bylo dané období co nejlépe charakterizováno. Ve větší míře se také využívají i repliky a reprodukce. Významné exponáty mohou být v aranžmá zvýrazněny, aby vynikla jejich hodnota. Jiné slouží spíše jako kulisa a dotváří celkový obraz. Objekty, texty, obrazové materiály, případně další prvky výstavy jsou provázány, prostupují se a doplňují. Společně tvoří obraz, který je jako celek ve středu návštěvníkova vnímání.¹²⁹

Archeologické expozice jsou u nás realizovány nejčastěji v rámci regionálních muzeí jako samostatné expozice, případně jsou spojené s historickou částí. Výjimkou je například Pavilon Anthropos v Brně, kde je prezentován vývoj člověka z hlediska antropologického i za pomoci archeologických nálezů, nebo Archeopark pravěku Všešary u Hradce Králové, který se zaměřuje na vývoj kultury v nejstarších dobách, ale prezentuje i archeologický výzkum a metody s důrazem na experimentální archeologii.

Problémem zejména v malých muzeích může být nedostatečnost exponátů vztahujících se například ke konkrétní pravěké kultuře. V tomto případě se mohou

---

¹²⁸ J. BENEŠ, *Muzeologický slovník*, s. 5.

¹²⁹ J. BENEŠ, *Muzejní prezentace*, s. 279.

muzea pokusit vyplnit mezery v kontextu expozice doplňkovými prvky namísto originálních artefaktů.¹³⁰

Dřívějším trendem v realizaci archeologických výstav bylo instalovat je do temnějšího případně i celkově stísněnějšího prostoru v zájmu navození určité atmosféry. Záměr není špatný – pravěký člověk žil mimo jiné v jeskyních, archeologické artefakty se nacházejí pod zemí, proč tedy nenavodit návštěvníkovi intimní atmosféru stísněného prostoru s nízkým stupněm osvětlení, jako například právě v jeskyni. Bohužel ne vždy je to řešeno vhodně a s dobrým efektem na návštěvníka a expozici. S tímto modelem se dosud setkáme v Archeologickém muzeu – Šatlava v České Lípě, kde je expozice situována v malých klenutých sálech historické šatlavy. Exponáty ve vitrínách jsou přiměřeně nasvíceny bodovým osvětlením přímo ve vitrínách, které je v tomto případě ideální, ale panely s texty, které jsou jinak celkem dobře graficky zpracovány, se hůře čtou kvůli nízké intenzitě osvětlení. V tomto případě by bylo lepší volit světlé písmo na tmavém pozadí, než obráceně (viz obr. 29 v příloze, s. XVII). Kromě klasických panelů se v expozici nachází i podsvícené tabule s textem, který se bohužel čte ještě hůř. Zcela nevhodnou, zastarale zpracovanou expozici najdeme v Městském muzeu v Čáslavi. Nachází se také v malých klenutých prostorách suterénu muzea. Osvětlení je řešeno stojacími lampami, které nejsou vždy správně nasměrované, takže návštěvník nevidí dobře ani exponáty ani text. Panely s texty jsou řešeny velmi neprofesionálním způsobem. Některé artefakty jsou v rámci stolové vitríny umístěny ještě do menších skleněných vitrínek. Je zbytečné vytvářet hned dvojitou vizuální překážku mezi divákem a exponátem (viz obr. 40 v příloze, s. XXII). Navození atmosféry například pravěké jeskyně je přitom možné realizovat mnohem působivěji a dotáhnout ho ještě dál, jako to můžeme vidět v muzejní expozici Archeoparku ve Všestarech, kde je v přízemí instalována maketa jeskyně, dolu a hrobky, kterými návštěvník postupně prochází.

Zcela opačný přístup k vystavování archeologických artefaktů pak můžeme vidět v Pavilonu Anthropos nebo ve dvou nadzemních podlažích muzea ve Všestarech. Tyto expozice jsou pojaty moderně, za využití chladných materiálů v architektuře,

---

¹³⁰ J. BENEŠ, *Muzejní prezentace*, s. 279.

otevřeného prostoru a množství světla. Archeologické expozice umístěné v klasických muzejních sálech najdeme v Dietrichsteinském paláci v Brně (viz obr. 21–23 v příloze, s. XIII), Západočeském muzeu v Plzni (viz obr. 7 – 8 v příloze, s. VI) a v Prácheňském muzeu v Písku (viz obr. 31 v příloze, s. XVIII).

Archeologické expozice, stejně jako expozice etnografické, umožňují (či dokonce vyžadují) využití diorám, maket, figurín. Na těch je možné prezentovat oděv pravěkých lidí, jejich obydlí, běžný život. Hojně využívané jsou také makety archeologických nalezišť, především odkrytých hrobů. Někdy se jedná o přesné repliky, v jiných případech je instalace pouze ilustrační (viz obr. 23 v příloze, s. XIV).

Archeologické expozice v dnešní době jsou u nás dvojího typu. Ty, které mají za cíl prezentovat návštěvníkům vývoj člověka a společnosti na daném území jako příběh za pomoci originálních nálezů a doplňkových prostředků. A dále ty, které prezentují především archeologické nálezy jako takové bez většího použití doplňků. Expozice tohoto typu jsou samozřejmě zastaralé a měly by být renovovány.

4.3 Národopisné expozice

Národopisné expozice prezentují kulturu a způsob života měšťanského i venkovského obyvatelstva. Měly by popisovat politické a kulturní změny ve společnosti a jejich odraz v běžném životě, ukazovat specifika kultury v různých společenských vrstvách nebo regionech. Neprezentují pouze krásné artefakty lidového umění s velkou vizuální hodnotou, ale všechny předměty, které v celku poslouží k tomu, aby expozice co nejdříve představovala realitu běžného života. Mohou prezentovat různé pracovní postupy – stavbu obydlí, zpracování surovin, výrobu předmětů denní potřeby, odívání, folklor. Vykládají tradiční zvyklosti spojené s významnými životními událostmi nebo náboženskými svátky.¹³¹ Mohou prezentovat odděleně jednotlivá témata, nebo chronologicky společenský vývoj – většinou od konce 18. století do

---

¹³¹ J. BENEŠ, *Muzejní prezentace*, s. 283.

současnosti.¹³² Měly by zodpovídat mimo jiné otázky jako *jak jsou objekty staré?*, *z čeho jsou vyrobeny?*, *jak se používají?*, *používají se dodnes?*¹³³

Nejefektivnější a turisticky velmi atraktivní jsou národopisné expozice v památkových objektech nebo muzeích v přírodě, které zasazují exponáty do původního prostředí.¹³⁴ Klasické muzejní expozice národopisných muzeí využívají často dioramata a víc než v jiných expozicích se zde uplatňuje využití figurín, které jsou v lepším případě zasazeny do určité dobové situace, v horším případě pouze prezentují dobový oděv. Využívání figurín je dnes obecně v muzeích velmi populární, ale ne vždy je jejich vystavení řešeno vhodně. V některých případech jsou figuríny použity v nic neříkajícím kontextu, bez zjevné souvislosti s prezentovaným tématem. Figuríny mohou být trojího typu – detailně znázorňující skutečnou podobu člověka tvarem i barvou, které mohou vyjadřovat i výrazové emoce, pokud se to hodí k dokreslení prezentované situace. Některé figuríny mají tvar lidského těla a obličeje, ale jsou jednobarevné. Tento typ působí realisticky, ale decentně. Třetím typem jsou figuríny bez tváře, které se využívají především k prezentaci dobového oděvu. Figuríny mohou být v expozicích umístěny v nejhorším případě přímo ve vitrínách, v lepším případě v dioramatu odděleném jen lehkou zábranou a v nejlepším případě volně v prostoru. Pro srovnání: využití figurín v simulaci dobového prostředí v Národopisném muzeu v Praze (viz obr. 33 v příloze, s. XIX) a velmi realistické použití figurín v otevřeném dioramatu v Muzeu Cheb (viz obr. 81 v příloze, s. XLIII).

Nejen muzea v přírodě, ale i národopisné expozice v muzejních budovách, mohou návštěvníka vtáhnout do větší či menší makety dobového prostředí a simulovat určitou historickou realitu. Největší efekt na návštěvníka mají vždy ty instalace, kterými může volně procházet. Národopisné muzeum v Plzni využívá prostory dvou měšťanských domů k simulaci tradičního prostředí měšťanských domácností i venkovských stavení. Některé může návštěvník pozorovat zpoza nízké překážky, do jiných může přímo vstoupit a procházet jimi do dalších částí expozice (viz obr. 9 a 10 v příloze, s. VII).

---

¹³² J. BENEŠ, *Muzejní prezentace*, s. 284.

¹³³ N. G. KOTLER – P. KOTLER – W. I. KOTLER, *Museum marketing...*, s. 291.

¹³⁴ J. BENEŠ, *Muzejní prezentace*, s. 284.

Zajímavostí jsou dvě původní černé kuchyně, které se v objektu zachovaly a také instalace interiéru historické lékárny. V Musaionu, Národopisném muzeu v Praze je v současné době instalována dlouhodobá (dvouletá) výstava *Venkov*, která provede návštěvníky typickým venkovským stavením – kuchyní, světnicí i chlívkou se zvířaty. Návštěvník si může maketu obydlí prohlédnout zvenku a poté si projít vnitřek, ve kterém se kromě množství rekvizit nachází i panely s informačními texty (viz obr. 35 v příloze, s. XX). Jednu celou místnost zařízenou ve stylu venkovského obydlí prezentuje Městské muzeum v Čáslavi. S využitím uměle zavěšených stropních trámů, nástěnné malby a jednoduchých figurín nenásilně, ale věrně představuje dobovou realitu (viz obr. 42 v příloze, s. XXIII). Malou etnografickou expozici najdeme i v Ostravském muzeu. Expozice je v prostoru jedné místnosti vystavěna zajímavým způsobem s malými vitrínami instalovanými na stěnách, s rekvizitami zavěšenými od stropu a stolečky s malými vitrínami situovanými do kruhu ve středu místnosti. Návštěvník si může expozici jen projít nebo se posadit ke stolečkům a prostudovat si přiložené katalogy s informačními texty. Zajímavostí národopisné expozice *Od kolébky do hrobu* ve Vlastivědném muzeu v Olomouci je, že na rozdíl od většiny ostatních národopisných expozic nevystavuje pouze dioramata/makety interiérů budov, ale i venkovní objekty – například hřbitovní náhrobky nebo boží muka v poli na pozadí velkoformátových fotografií krajiny (viz obr. 15 a 16 v příloze, s. X).

Národopisná muzea a expozice mají velký potenciál zaujmout dětské návštěvníky. Měly by proto právě na toto publikum cílit svůj program. Výstava *Venkov* v pražském Musaionu obsahuje na informačních panelech krátké odstavce se zajímavostmi určenými dětem a interaktivní promítaný program pro malé návštěvníky. Dobrým způsobem jak děti v expozici zábavně zaměstnat je poskytnout jim k vyplnění nápaditě zpracované pracovní listy, které si budou moci odnést. A samozřejmě jako u všech expozic je žádoucí, aby si návštěvníci mohli co nejvíce objektů osahat a měli možnost interakce s pohyblivými exponáty. V Muzeu Mladoboleslavska v expozici *Venkov v proměnách času* jsou návštěvníci popisnými tabulkami vybízeni k tomu, aby si zkusili zahrát na flašinet, ze kterého pak začne hrát kramářská píseň, aby se zavřenýma očima poznávali různé předměty po hmatu, nebo si sehráli divadlo se starými marionetami.

4.4 Muzea volného umění

Muzea umění, jinak také označovaná jako galerie, můžeme rozdělit na muzea volného umění – vystavující obrazová a sochařská díla a muzea užitého umění, jinak také muzea uměleckoprůmyslová. Expozice v muzeích umění bývají u nás nejčastěji založené na vystavení individuálních exponátů, nebo jejich sérií. Ty samy o sobě nesou výpovědní estetickou hodnotu a v mnoha případech se doplňují jen základními doprovodnými texty. Nejsou provázány příběhem. Všechny exponáty mají stejnou hodnotu, návštěvník je vnímá jako stejně důležité, nevyskytují se zde exponáty, které by fungovaly spíše jako ilustrační nebo pro dokreslení atmosféry. V tomto případě by se exponáty měly vyskytovat v linii divákova pohledu. Doprovodné materiály jsou lehce zaznamatelné a snadno dostupné, ale mimo hlavní linii výstavy.¹³⁵ Muzea volného umění dříve v zájmu vystavení co největšího počtu děl, nebo z důvodu nedostatečného depozitárního prostoru prezentovala obrazy na stěnách blízko u sebe, od podlahy až ke stropu. Současné galerie už si uvědomují, že je mnohem vhodnější vystavovat pouze na ploše definované linií pohledu běžného návštěvníka.¹³⁶ Přesto v některých našich galeriích tento zastaralý způsob prezentace ještě dnes najdeme – například v Arcidiecézním muzeu v Olomouci (viz obr. 53 v příloze, s. XXIX).

Přesvědčení, že originální díla dostupná ze sbírek muzea jsou dostačujícím svědectvím daného uměleckého období a není nutné je doplňovat ničím dalším než přinejlepším obsáhlejším popiskem, je hlavním problémem galerií. Není důvod, proč by muzea umění stejně jako například historická muzea, nemohla zasadit artefakty do širšího kontextu, nemohla vyprávět „příběh“. Pro vytvoření lepšího celkového obrazu by například bylo vhodné a ani ne příliš nákladné doplnit vystavené originály reprodukcemi souvisejících děl, například dalšími významnými díly daného stylu, nebo konkrétního umělce.¹³⁷ Galerie mohou k tomu, aby vtáhly návštěvníka do kontextu uměleckého díla využívat podobné postupy jako expozice historického nebo národopisného zaměření. Instalace replik dobového prostředí může dobře fungovat

---

¹³⁵ J. BENEŠ, *Základy...*, s. 95.

¹³⁶ J. BENEŠ, *Základy...*, s. 112.

¹³⁷ J. BENEŠ, *Základy...*, s. 95.

i v muzeích umění. A bývá často využívána v zahraničí. Může se jednat o simulaci prostředí, ve kterém byla díla původně vystavována (kostel, panovnické sídlo) nebo kde vznikala (sochařská dílna, ateliér). Druhou možností je pouze nenásilné naznačení historického prostoru za použití jen některých výrazných detailů.¹³⁸ S těmito typy prezentace se bohužel v našich galeriích často nesetkáváme. Jestliže naše muzea umění zůstávají u klasického „galerijního“ typu prezentace, měla by jej alespoň zpracovávat co nejlépe. Pokud jsou prezentována samostatná díla jen s popiskem, měl by se klást zvlášť velký důraz na pojetí výstavního prostoru. Výstavní sály galerií by měly být čisté, upravené, dobře osvětlené. Mohou být výrazně barevně laděné, oblíbenými barvami pro vystavování děl starých mistrů jsou sytě červená nebo modrá. Pokud mají mít exponáty silný působivý efekt na diváka, nesmí se do jeho zorného pole dostat žádné rušivé prvky. V expozici *Umění od gotiky po 19. století* Moravské galerie v Brně například můžeme často vidět špinavé stěny a podlahy v sálech, což značně ruší estetický dojem (viz obr. 56 v příloze, s. XXX).

Jelikož dvojrozměrné exponáty jako obrazy je možné vystavovat pouze upevněné na ploše, musí galerie řešit, jak zvětšit ve výstavních sálech vertikální plochy, aby nebyly omezeny pouze plochou stěn. Za tímto účelem je možné používat samostatně stojící panely nebo panely zavěšené na stěně a umisťovat díla po obou stranách. Aby prostor nepůsobil příliš zastavěným dojmem, mohou být panely skleněné, ale v tomto případě samozřejmě díla vystavovaná na jednom panelu z obou stran musí být stejné velikosti (viz obr. 43 v příloze, s. XXIV). Na pozadí panelů mohou být vystavovány i sochy (viz obr. 55 v příloze, s. XXX). Ty by měly být vždy umístěny na podstavci ve výšce odvozené od výšky artefaktu tak, aby se socha nacházela v zorném poli diváka. Použití panelů a přepážek v expozicích umění poskytuje zajímavé možnosti ozvláštňení expozice. Mohou být různě barevně laděny, mohou být z neobvyklého materiálu, nebo různých tvarů a vytvářet tak jedinečnou atmosféru výstavních sálů (viz obr. 44 v příloze, s. XXIV). Také je jejich rozestavením možné měnit cirkulaci v sálech, což velmi napomáhá udržení pozornosti návštěvníků. Ve výstavních sálech muzeí umění by nikdy

---

¹³⁸ Ladislav KESNER, *Muzeum umění v digitální době: vnímání obrazů a prožitky umění v soudobé společnosti*, Praha 2000, s. 226–228.

neměly chybět odpočinkové zóny u nejvýznamnějších děl, kde si může návštěvník sednout a studovat dílo.

4.5 Expozice užitého umění

Uměleckoprůmyslové muzeum je instituce specializovaná na „*dokumentaci, studium, popularizaci a reprezentaci užitého umění v nejširším pojetí užitého výtvarnictví*“.¹³⁹ Největší institucí v tomto směru u nás je Uměleckoprůmyslové muzeum s hlavní budovou v Praze, v současné době procházející rekonstrukcí. Sbírkový užitého umění jsou u nás vystavovány přímo v uměleckoprůmyslových muzeích, nebo v samostatných expozicích v rámci regionálních muzeí, případně jako součást historických expozic. Fungují na principu galerijního vystavování, takže prezentují množství artefaktů vystavených většinou v jednoduchých vitrínách a seřazených chronologicky nebo podle stylů. Užití doplňkového materiálu je minimální. Většinou se jedná jen o úvodní texty k jednotlivým sálům, zahrnující například jedno historické období (baroko, secese apod.), a štítky s kratším či delším popisem u exponátů. Uměleckoprůmyslové expozice u nás stále cílí spíše na odborníky a zainteresované diváky, kterým chtějí vyjít vstříc tím, že vystaví co nejvíce exponátů, ne-li celé sbírky a to jen s minimálním doprovodným materiálem. To má za výsledek, že laický návštěvník si z expozice odnese estetický zážitek, ale jen velmi málo poznání. Vhodně řešená expozice by měla být zajímavá i pro nezaujatého diváka a měla by vrstvit informace tak, aby uspokojila i odborníky. V současné době naše uměleckoprůmyslová muzea cílí především na estetický dojem z expozice. Uměleckoprůmyslová muzea v zahraničí uplatňují v prezentaci svých sbírek *scénování* – jednotlivosti vytvářejí celek v náznaku prostředí, jež má vyvolat dobovou atmosféru (hudbou, zvukovou kulisou, vůní, doplněno postavami...). Například historický porcelán a kovové nádoby lze prezentovat ve scéně stolování doplněné textem a obrazovým materiálem.¹⁴⁰ Pokud se scéna zpracuje profesionálně a elegantně, může být zachováno silné estetické působení

---

¹³⁹ J. BENEŠ, *Muzeologický slovník*, s. 150.

¹⁴⁰ J. BENEŠ, *Základy...*, s. 99.

a význam exponátů. V opačném případě může dojít k zastínění exponátů doplňky, což není žádoucí.

Vizuálně velmi příjemně působí expozice *Užitě umění a design* Moravské galerie v Brně. Je členěna do několika částí podle historických období. Výstavní zařízení je jednoduché a moderní. Jednotlivé části expozice jsou rozlišeny barevným laděním vitrín a pódii i stejně barevnou výmalbou částí sálů. Vitríny jsou nenápadné a nepůsobí přeplněným dojmem (viz obr. 57 a 58 v příloze, s. XXXI). Panely i štítky jsou minimalistické a graficky spolu ladí. Expozice pracuje s odpovídajícím množstvím exponátů, které není ani malé, ani přehnané. Méně moderní, ale přesto v celku dobře zpracovaná je expozice Severočeského muzea v Liberci. Výstavní zařízení je staršího typu, ale díky tomu, že vitríny nejsou přeplněné, působí elegantně. K vidění jsou zde kromě menších předmětů a nábytku také nástěnné textilie. Celá expozice se rozkládá na větším prostoru, který není přehnaně zastavěný vitrínami a exponáty, takže působí prostorným otevřeným dojmem (viz obr. 62 v příloze, s. XXXIII). Zcela špatně pojatá a neestetická je expozice užitého umění v Městském muzeu v Čáslavi. Z důvodu nedostatku prostoru jsou zde historický porcelán a další exponáty užitého umění vystavovány vedle mineralogických exponátů, v některých případech dokonce ve stejné vitríně (viz obr. 41 v příloze, s. XXIII). Pokud se užitě umění vystavuje galerijním způsobem měla by instalace podtrhovat estetickou krásu a eleganci exponátů, zvláště jedná-li se o vysoce dekorativní sklo nebo porcelán, proto určitě není vhodné doplňovat historické vázy nevábnými umělými květinami, jak to můžeme vidět také v Čáslavi.

4.6 Technická muzea

Technické muzeum je specializovaná muzejní instituce, která „dokumentuje, studuje, popularizuje a reprezentuje vývoj techniky obecně včetně průmyslové technologie jednotlivých oborů a navíc i exaktních věd (chemie, fyziky, matematiky). Základním prostředkem vyjádření jsou nástroje, stroje a přístroje v historickém pojetí, tj. vývojových řadách, jejich modely, či makety zařízení výrobních, dopravních apod., jakož i plány a vyobrazení všeho druhu“.¹⁴¹ Technické doklady obsahují sbírky všech

---

¹⁴¹ J. BENEŠ, *Muzeologický slovník*, s. 145.

muzeí historického směru, neboť patří k základním prostředkům pro vyjádření vývoje lidské společnosti.¹⁴² Ústřední institucí muzejní práce v oboru techniky je Národní technické muzeum. Významné je také Technické muzeum v Brně. Nové technické muzeum bylo v nedávné době otevřeno v Liberci. Dále u nás fungují podniková muzea, jako například Tatra muzeum v Kopřivnici, nebo Škoda Muzeum v Mladé Boleslavi. Specializovanými technickými muzei jsou muzea zemědělská – přední institucí je Národní zemědělské muzeum v Praze – vojenská, dopravní a další. Vojenská muzea promítají do svých expozic více historických aspektů a souvislostí. Propojují vývoj techniky se společenským vývojem a významnými historickými událostmi.¹⁴³ Muzea orientovaná na vojenskou tematiku u nás spravuje mimo jiné Vojenský historický ústav. Jedním z nich je Armádní muzeum Žižkov s expozicemi věnovanými historií československého odboje.

Jedním z cílů prezentace technických expozic je představit technologický vývoj ve společnosti, nicméně společenské vztahy spjaté s tímto vývojem jsou již záležitostí historických expozic. Technické expozice by dále měly vysvětlovat principy fungování konkrétních strojů a technických postupů v různých oblastech.¹⁴⁴ Technické muzeum v Brně prezentuje velké množství parních, vodních a leteckých motorů, z nichž některé jsou pravidelně uváděny do chodu a je podrobně popsáno jejich fungování (viz obr. 79 v příloze, s. XLII). Národní technické muzeum ve své expozici *Tiskařství* představuje fungování rozličných tiskařských strojů na pohyblivých exponátech a principy tiskařské techniky ve výstavním prostoru koncipovaném jako interiér staré průmyslové tiskárny (viz obr. 67 a 68 v příloze, s. XXXVI). V technickém muzeu v Liberci zaujme například malá, ale hezky zpracovaná expozice analogové fotografie se simulací domácí temné komory. Škoda muzeum v Mladé Boleslavi nabízí návštěvníkům na osahání několik pohyblivých součástí automobilových motorů s přiloženým popisem jejich fungování.

Technická muzea cílí také na estetický prožitek návštěvníků. Velkým, ne-li největším lákadlem současných technických muzeí jsou expozice historických

---

¹⁴² J. BENEŠ, *Muzeologický slovník*, s. 145.

¹⁴³ J. BENEŠ, *Muzejní prezentace*, s. 297–298.

¹⁴⁴ *Tamtéž*, s. 297.

dopravních prostředků, které jsou prezentovány podobně jako umělecká díla a jsou také tak diváky nahlíženy. Všechna z výše zmiňovaných muzeí mají ve svých sbírkách historické automobily, motorky, letadla a další dopravní prostředky, které většinou vystavují stejně, jako jsou vystavovány obrazy či sochy v muzeích umění tedy v perfektním stavu, stojící samostatně bez významnějšího doplňkového materiálu, většinou jen s rozšířeným popiskem. Výjimkou je Technické muzeum v Liberci, které několik vystavovaných automobilů pomocí rekvizit zasazuje do doby jejich používání a autentických situací, ve kterých se vyskytovaly. Starý oprýskaný automobil značky Wanderer je umístěn do “stodoly”, kde v něm přebývají divoká zvířata, jiný automobil je vystrojen na svatbu s rekvizitami uvnitř i vně vozu, další je naložen starými kufry, jako by se s ním jelo na dovolenou. (viz obr. 70 v příloze, s. XXXVII). Tento způsob vystavování historických vozů není běžný, ukazuje dopravní prostředek v jeho původní funkci a prostředí a působí tak na návštěvníka zcela jiným dojmem než samostatně stojící naleštěné auto bez jakéhokoli náznaku dobové souvislosti.

Technická muzea by měla vystavovat originální artefakty v původním stavu. Dále je žádoucí vystavovat průřezy objektů, sloužící k pochopení technického fungování věci. Ze stejného důvodu by se zde měly vyskytovat různé modely, makety. A samozřejmě pro doplnění toho všeho množství fotografií a nákresů. Největší názornost poskytují audiovizuální doplňky, především naučné filmy nebo kratší sekvence zachycující pohyb, který nefunkční artefakt ani tištěné materiály nemohou vyjádřit. A nakonec interaktivní exponáty (ať už kopie nebo originální předměty), které je možné uvést do chodu, ideálně samotnými návštěvníky.¹⁴⁵ Neatraktivnější pro návštěvníky jsou exponáty či simulace dobového prostředí, do kterých je možné vstoupit/nastoupit (například stát se řidičem historického dopravního prostředku). Národní zemědělské muzeum ve své expozici zemědělské techniky s názvem *Jede traktor* umožňuje návštěvníkům vyfotit se na jednom z vystavovaných traktorů. Kromě toho obsahuje koutek, kde si návštěvníci na herních konzolách mohou zahrát tematické hry a také výtvarný koutek pro děti. V Národním technickém muzeu se návštěvníci za doprovodu průvodce mohou projít maketou rudného a uhelného dolu spojeného

---

¹⁴⁵ J. BENEŠ, *Muzejní prezentace*, s. 297.

s expozicí *Hornictví*. V Technickém muzeu v Brně najdeme jedinečnou expozici tradiční řemeslné výroby nazvanou *Ulička řemesel*. Návštěvník se z klasicky pojatého výstavního sálu náhle přesune do jiné doby, když vstoupí do detailně propracované makety ulice z počátku 20. století s rozličnými obchody, dílnami, hospodou. Celkový dojem je umocněn nejen množstvím detailů, ale také zvukovou kulisou (viz obr. 80 v příloze, s. XLII). Technická muzea skýtají velké množství možností aktivního zapojení návštěvníků a využití simulací dobové reality a měla by je proto co nejvíce využívat. Právě díky možnosti interakce jsou technická muzea návštěvnícky nejpopulárnější.

5. Výzkum prezentace v současných expozicích muzeí ČR

5.1 Historické expozice

Muzeum východních Čech v Hradci Králové

Od pevnosti k salonu republiky

Muzeum v Hradci Králové bylo založeno v roce 1880. Podnětem pro jeho založení byla *Výstava starožitností a památností* pořádaná o rok dříve. Muzejní sbírky byly zpřístupněny veřejnosti v roce 1884 v bývalé kapli sv. Václava na Žižkově náměstí (dnes Velké náměstí). Dnešní budova muzea byla postavena v letech 1909 – 1912 podle návrhu Jana Kotěry.¹⁴⁶

Současná historická expozice *Od pevnosti k salonu republiky* byla otevřena v roce 2008.¹⁴⁷ Představuje dějiny města od poloviny 18. století, kdy se stalo vojenskou pevností do začátku 2. světové války (viz obr. 3 a 4 v příloze, s. III).

Popis expozice:

	Muzeum východních Čech v Hradci Králové <i>Od pevnosti k salonu republiky</i>
rok otevření	2008
podání	dokumentované
prostor	sál v původním vzhledu členěn širokými panely a vitrínami
výstavní nábytek	moderní celoskleněné vitríny, podstavce, panely
exponáty	volně v prostoru bez zábran, na podstavcích, na stěnách, ve vitrínách

¹⁴⁶ Jiří MALINA (ed.), *Expozice Hradeckého muzea: inf. příručka*, Hradec Králové 1978, s. 7–8.

¹⁴⁷ *Zpráva o činnosti za rok 2008: Muzeum východních Čech v Hradci Králové* [online]. Hradec Králové, 2009 [cit. 2015-08-15]. Dostupné z: http://www.muzeumhk.cz/files/dokumenty/2008_vyrocní_zprava.doc. s. 17.

	Muzeum východních Čech v Hradci Králové <i>Od pevnosti k salonu republiky</i>
texty	na panelech, přiměřeně dlouhé, špatně graficky zpracované
doplňkové materiály	velkoformátové obrazy a fotografie, dobové fotografie, mapy, makety, modely
multimédia	video na širokoúhlé obrazovce, dotykové obrazovky
interaktivní prvky a simulace	interaktivní modely města ovládané přes dotykovou obrazovku
jiné výrazné prvky	X
služby návštěvníkům	– chybí bezbariérový přístup + možnost posezení v expozici – pouze v Čj – žádný program pro děti + dětský ateliér o patro výš

Západočeské muzeum Plzeň

Pohledy do minulosti Plzeňského kraje – Pohled historický

Západočeské muzeum v Plzni bylo založeno roku 1878. Novorenesanční budova, ve které muzeum sídlí, byla postavena v letech 1897–1900. V roce 1948 byla tři dosavadní plzeňská muzea sloučena do jednoho a vznikla jediná instituce s názvem Západočeské muzeum v Plzni.¹⁴⁸ V roce 1966 vzniklo při muzeu oddělení starších dějin, které o dva roky později začalo soustavně rozšiřovat své archeologické sbírky.¹⁴⁹

V roce 2013 byly v muzeu po sedmdesáti letech otevřeny nové historické expozice *Pohledy do minulosti Plzeňského kraje – Pohled archeologický a Pohled historický*.¹⁵⁰ Expozice historie prezentuje návštěvníkům důležité dějinné události spojené s oblastí Plzeňského kraje od 10. do poloviny 19. století a představuje také kulturu a předměty každodenní potřeby našich předků (viz obr. 5 a 6 v příloze, s. V).¹⁵¹

¹⁴⁸ *Muzea a galerie Plzeňského kraje*, Plzeň 2003, s. 1–4.

¹⁴⁹ *Tamtéž*, s. 8.

¹⁵⁰ *Výroční zpráva 2013: Západočeské muzeum v Plzni* [online]. Plzeň: Západočeské muzeum v Plzni, 2014 [cit. 2015-08-15]. Dostupné z: http://www.zcm.cz/sites/default/files/vyrocní_zpráva_2013.pdf. s. 1.

¹⁵¹ *Tamtéž*, s. 32.

Popis expozice:

	Západočeské muzeum v Plzni <i>Pohledy do minulosti Plzeňského kraje - Pohled historický</i>
rok otevření	2013
podání	dokumentované
prostor	komplexní vestavba do sálu kolem všech stěn, samostatně stojící exponáty v prostoru
výstavní nábytek	zapuštěné vitríny, podia, panely
exponáty	ve vitrínách, v dioramatech, volně
texty	přiměřené dlouhé, dobře graficky zpracované (barevné odlišení, zvýranění)
doplňkové materiály	velkoformátové fotografie, mapy, kresby, makety interiéru dobových obydlí (pouze k nahlédnutí)
multimédia	video promítání, dotykové obrazovky
interaktivní prvky a simulace	X
jiné výrazné prvky	+ velmi kvalitní výtvarné zpracování celé expozice
služby návštěvníkům	+ bezbariérový přístup + možnost posezení u video promítání + texty v Čj, Aj – žádný program pro děti

Vlastivědné muzeum v Olomouci

Olomouc – Patnáct století města

V roce 1883 zřídil Vlastenecký spolek muzejní spolkové muzeum, které bylo prvním českým muzeem na Moravě. V roce 1924 došlo ke sloučení tří Olomouckých muzeí (Umělecko-průmyslového, Historického a Přírodovědného) do jednoho a vzniklo Muzeum hlavního města Olomouce. To se pak v roce 1952 spojilo s muzeem Vlastivědného spolku muzejního a bylo založeno dnešní Vlastivědné muzeum v Olomouci.¹⁵² Muzeum v současné době nabízí deset stálých expozic a pravidelně pořádá výstavy a doprovodné akce.

¹⁵² *Vlastivědné muzeum v Olomouci: průvodce po sbírkách a stálých expozicích*, Olomouc 2007, s.1.

Archeologicko-historická expozice olomouckého muzea s názvem *Olomouc – Patnáct století města* je otevřena od roku 2012.¹⁵³ Je rozdělena do sedmi částí prezentujících vývoj na území Olomoucka od nejstaršího osídlení do konce 2. světové války (viz obr. 11 - 14 v příloze, s. VIII).

Popis expozice:

	Vlastivědné muzeum v Olomouci <i>Olomouc - patnáct století města</i>
rok otevření	2012
podání	kombinované
prostor	vestavba do původního sálu, prostor různorodě členěn
výstavní nábytek	vitríny zapuštěné, celoskleněné volně stojící, pultové, panely s texty nástěnné a nástěnná alba
exponáty	ve vitrínách, volně, v dioramatech
texty	přiměřené dlouhé, graficky málo výrazné, hůře čitelné
doplňkové materiály	fotografie, obrazy, plakáty, modely, makety
multimédia	video promítání, holografická projekce, zvukový podkres (hudba, autentické zvuky), dotykové obrazovky
interaktivní prvky a simulace	dřevěné puzzle podle vystaveného díla maketa kavárny, maketa fotografického ateliéru, maketa části historické tramvaje
jiné výrazné prvky	+ velmi dobrá práce s prostorem, množství zajímavých detailů
služby návštěvníkům	+ bezbariérový přístup + texty v Čj, Aj + možnost posezení v expozici + dřevěné puzzle pro děti

¹⁵³ *Výroční zpráva Vlastivědného muzea v Olomouci za rok 2012* [online]. Olomouc, 2013 [cit. 2015-08-15]. Dostupné z: http://www.vmo.cz/download_soubor.php?id=5&modul=rubriky.

Muzeum hlavního města Prahy

Praha na přelomu středověku a novověku

Muzeum hlavního města Prahy bylo založeno v roce 1881.¹⁵⁴ Hlavní budova muzea na Florenci byla postavena v roce 1900 podle návrhu Antonína Balšánka. První expozice byly veřejnosti zpřístupněny o dva roky později.¹⁵⁵ V současnosti jsou zde v pěti sálech instalovány stálé expozice, tři sály jsou využívány pro krátkodobé programy.¹⁵⁶ Návštěvníci mohou zhlédnout expozice *Praha v pravěku* a *Středověká Praha* otevřené v roce 2006 v přízemí muzea.¹⁵⁷ V prvním patře se nachází expozice *Praha na přelomu středověku a novověku* a *Barokní Praha* (viz obr. 17 a 18 v příloze, s. XI).

Popis expozice:

	Muzeum Hlavního města Prahy <i>Praha na přelomu středověku a novověku</i>
rok otevření	2006
podání	„galerijní“, částečně dokumentované
prostor	původní vzhled sálu, členěn jednoduše pouze výstavním nábytkem
výstavní nábytek	celoskleněné kubusovité vitríny, stolové vitríny jednoduché podstavce
exponáty	ve vitrínách, na stěnách, volně za zábranami
texty	krátké výkladové texty, zastaralé zpracování, výtvarně i graficky špatně řešené
doplňkové materiály	fotografie
multimédia	X
interaktivní prvky a simulace	X

¹⁵⁴ Pavla STÁTNÍKOVÁ – Miroslava ŠMOLÍKOVÁ, *130 - Muzeum hlavního města Prahy: Muzeum hlavního města Prahy slaví 130 let založení*, Praha, 2011.

¹⁵⁵ *Výroční zpráva 2013: Muzeum hlavního města Prahy*, Praha 2014.

¹⁵⁶ *Výroční zpráva 2005: Muzeum hlavního města Prahy*, Praha, 2006.

¹⁵⁷ *Výroční zpráva 2006: Muzeum hlavního města Prahy*, Praha 2007.

	Muzeum Hlavního města Prahy <i>Praha na přelomu středověku a novověku</i>
jiné výrazné prvky	– přílišná míra galerijního přístupu v prezentaci
služby návštěvníkům	– není bezbariérově přístupné + texty v Čj, Aj – žádné posezení v expozici – žádný program pro děti

Ostravské muzeum

Historie města

Po 2. světové válce byla tři dosavadní ostravská muzea spojena v jednu instituci, která ale nedisponovala vlastní budovou. Roku 1931 bylo Ostravské muzeum otevřeno v budově staré radnice na Masarykově náměstí – jedné z nejstarších budov ve městě.¹⁵⁸ Současná historická expozice *Historie města* byla otevřena v roce 2009 (viz obr. 19 a 20 v příloze, s. XII). Je propojena s expozicí etnografie a expozicí hornictví v navazujících sálech. Expozice prezentuje důležité historické události města od jeho založení v roce 1267 do roku 1989.

Popis expozice:

	Ostravské muzeum <i>Historie města</i>
rok otevření	2009
podání	dokumentované
prostor	původní vzhled sálu, prostor jednoduše členěn vitrínami
výstavní nábytek	dřevěno-skleněné vitríny různých velikostí - stolové, pultové, klasické, zasklené panely opřené o stěnu, podstavce
exponáty	ve vitrínách
texty	úvodní texty - přehledné, dobře zpracované, výkladové texty - na vysokých panelech v různých úrovních pohledu, malé písmo, špatné zarovnání do bloku - hůře čitelné

¹⁵⁸ *Ostravské muzeum*, Ostrava 1999, s. 4.

	Ostravské muzeum <i>Historie města</i>
doplňkové materiály	alba k prolisťování (upevněná na stolech), fotografie, modely
multimédia	X
interaktivní prvky a simulace	X
jiné výrazné prvky	– závěrečná část expozice umístěna na chodbě
služby návštěvníkům	+ bezbariérový přístup – pouze v Čj + možnost posezení u stolových vitrín – žádný speciální program pro děti + program pro děti ve dvou dalších propojených expozicích

5.2 Archeologické expozice

Moravské zemské muzeum

Pravěk Moravy

První moravské muzeum v Brně bylo oficiálně založeno roku 1817 pod názvem Františkovo muzeum. Nejpomaleji se v počátku rozrůstaly sbírky archeologické. Údajně se „ještě o dvacet let později celá pravěká sbírka vešla do jediné skříně“.¹⁵⁹ Ve druhé polovině 19. století výrazně vzrostl obecný zájem o nejstarší dějiny a tak se i sbírky muzea rozrostly o množství darů.¹⁶⁰ V roce 1900 bylo muzeum předáno pod zemskou správu a změnil se jeho název na Moravské zemské muzeum. V roce 1923 získalo muzeum do užívání celou budovu Dietrichsteinského paláce a nové expozice se otevřely v roce 1924. Celé první patro bylo věnováno archeologickým sbírkám. V roce 1950 byla zpřístupněna nová prehistorická expozice nesoucí stejný název jako ta současná – *Pravěk Moravy*. Jednalo se na svou dobu o velmi moderní instalaci. V roce 1991 po dokončení rekonstrukce Dietrichsteinského paláce se zde otevřely nové expozice, zahrnující i expozici *Pravěk Moravy*, která je k vidění dodnes (viz obr. 21–23 v příloze,

¹⁵⁹ Slavomír BRODESSER – Jiří MIKULKA – Jan BŘEČKA, *K poznání a slávě země: dějiny Moravského zemského muzea*, Brno 2002, s. 11–14.

¹⁶⁰ *Tamtéž*, s. 27.

s. XIII).¹⁶¹ Expozice prezentuje vývoj osídlení moravského území v chronologickém i tematickém řazení.

Popis expozice:

	Moravské zemské muzeum <i>Pravěk Moravy</i>
rok otevření	1991
podání	dokumentované
prostor	původní vzhled sálu, masivní vestavba uprostřed - na jedné straně jednoduchá, na druhé straně členitá, doplněno nízkými vitrínami, cirkulace „naváděná“
výstavní nábytek	vestavěné velkoobjemové vitríny, nízké vitríny v prostoru, proudové vitríny, pultové vitríny
exponáty	ve vitrínách
texty	tmavým písmem na transparentních nálepkách na stěnách vitrín - jednoduchá grafická úprava, hůře čitelné texty na panelech na zadních stěnách vitrín - daleko od očí návštěvníka, malé písmo - špatně čitelné popisky na štítcích - špatně čitelné, malé písmo
doplňkové materiály	fotografie, mapky, plánky, nákresy
multimédia	X
interaktivní prvky a simulace	X
jiné výrazné prvky	– exponáty ve spodních patrech volně stojících vitrín příliš blízko u země – vitríny přehlceny informacemi - exponáty a texty
služby návštěvníkům	+ bezbariérový přístup – pouze v Čj – žádný program pro děti – žádná možnost posezení

Západočeské muzeum v Plzni

Pohledy do minulosti Plzeňského kraje – Pohled archeologický

Západočeské muzeum v Plzni bylo založeno roku 1878. Novorenesanční budova, ve které muzeum sídlí byla postavena v letech 1897–1900. V roce 1948 byla tři

¹⁶¹ S. BRODESSER – J. MIKULKA – J. BŘEČKA, *K poznání...*, s. 23–27.

dosavadní plzeňská muzea sloučena do jednoho a vznikla jediná instituce s názvem Západočeské muzeum v Plzni.¹⁶² V roce 1966 vzniklo při muzeu oddělení starších dějin, které o dva roky později začalo soustavně rozšiřovat své archeologické sbírky.¹⁶³

V roce 2013 byly v muzeu po 70. letech otevřeny nové historické expozice - *Pohledy do minulosti Plzeňského kraje – Pohled archeologický a Pohled historický*.¹⁶⁴ Archeologická expozice je věnována prezentaci osídlení jihozápadních Čech od nejstarších dob do raného středověku (viz obr. 7 a 8 v příloze, s. VI). Exponáty, které zde jsou vystaveny, byly získány během více jak 130 let archeologických výzkumů.¹⁶⁵

Popis expozice:

Západočeské muzeum v Plzni <i>Pohledy do minulosti Plzeňského kraje - Pohled archeologický</i>	
rok otevření	2013
podání	dokumentované
prostor	velkoobjemové vitríny pravidelně rozestavené ve středu sálu, výtvarná instalace přes původní strop panelové vestavby kolem stěn cirkulace typu „suggested approach“
výstavní nábytek	celoskleněné vitríny, pultové vitríny, nízké skleněné ohrady, pultové vitríny, panely, podstavce, pódia
exponáty	ve vitrínách, volně na podstavcích / pódíích se zábranou i bez, na figurínách
texty	výkladové texty na panelech vysoko – částečně mimo úroveň pohledu, členěny na kratší oddíly se samostatnými nadpisy, zarovnání do bloku, dobře čitelné, chybí zvýrazňování pasáží v textu popisky tmavým písmem na mléčné nálepce na vitrínách, kurzíva - hůře čitelné

¹⁶² *Muzea a galerie Plzeňského kraje*, s. 1–4.

¹⁶³ *Tamtéž*, s. 8.

¹⁶⁴ *Výroční zpráva 2013: Západočeské muzeum v Plzni*, dostupné online (http://www.zcm.cz/sites/default/files/vyrocní_zprava_2013.pdf), [citováno k 15.8.2015], s. 1.

¹⁶⁵ *Tamtéž*, s. 32.

	Západočeské muzeum v Plzni <i>Pohledy do minulosti Plzeňského kraje - Pohled archeologický</i>
doplňkové materiály	fotografie, plánky, mapky, kresby
multimédia	video promítání ve velkém formátu na panelu, promítání na plátně, videa na menších obrazovkách, dotykové obrazovky
interaktivní prvky a simulace	možnost vyzkoušet si práci na vertikálním stavu a drcení obilí kamenným drtidlem
jiné výrazné prvky	+ moderní výtvarné řešení + stylizovaný strop i podlaha
služby návštěvníkům	+ bezbariérový přístup + interaktivní prvky pro děti – pouze v Čj + možnost posezení

Moravské zemské muzeum

stálá expozice v Pavilonu Anthropos

Pavilon Anthropos byl jako součást Moravského zemského muzea otevřen v nově postavené budově v Pisáreckém parku v roce 1961. První expozice nazvaná *O původu člověka a počátcích jeho kultury* byla veřejnosti zpřístupněna o tři roky později. Jedním z nejvýraznějších exponátů byla replika mamuta v životní velikosti, která je zde k vidění dodnes.¹⁶⁶ Tato expozice získala mnoho pozitivních ohlasů nejen u nás, ale i v zahraničí, a vedla například k počátku dlouholeté spolupráce Pavilonu s organizací ICOM. Celá expozice pak byla modernizována v roce 1980.¹⁶⁷

Po poslední rekonstrukci, která zahrnovala i rozšíření výstavních prostor pavilonu, se zde v roce 2006 otevřela nová expozice mapující vývoj člověka a nejstarší dějiny osídlení Moravy rozdělená do šesti oddílů – tři antropologických (*Genetika ve vývoji člověka, Příběh lidského rodu, Primáti naše rodina*) a tři archeologických (*Morava*

¹⁶⁶ 25 let pavilonu Anthropos: 1961-1986: sborník ze zasedání Ústavu Anthropos Mor. muzea Brno 5. listopadu 1986, Brno 1987, s. 14.

¹⁶⁷ Tamtéž, s. 24.

lovců a sběračů, *Nejstarší umění Evropy, Paleolitické technologie*) (viz obr. 25–28 v příloze, s. XVI).¹⁶⁸

Popis expozice:

	Moravské zemské muzeum Stálá expozice v Pavilonu Anthropos
rok otevření	2006
podání	dokumentované
prostor	zrekonstruovaný moderní prostor členěn vitrínami, panely, volně stojícími exponáty, velké množství volného prostoru, cirkulace volná
výstavní nábytek	proudové vitríny, vitríny spojené s panely, nízké skleněné ohrady, panely, podia
exponáty	ve vitrínách
texty	výkladové texty na panelech, špatně čitelné, zarovnané do bloku, malé řádkování, malé písmo, přiměřená délka, nejsou graficky strukturovány popisky tmavým písmem na transparentní nálepce, v některých částech špatně čitelné, nestrukturované
doplňkové materiály	makety, fotografie, plánky, obrazy, nákresy, modely, dioramata
multimédia	dotykové obrazovky, video promítání,
interaktivní prvky a simulace	velkoplošná maketa stěny jeskyně
jiné výrazné prvky	+ maketa mamuta a mamutí kostry v životní velikosti
služby návštěvníkům	+ bezbariérový přístup – pouze v Čj – žádný program pro děti + možnost posezení

¹⁶⁸ *Výroční zpráva za rok 2006: Moravské zemské muzeum*, dostupné online (http://www.mzm.cz/fileadmin/user_upload/vyrocní_zpravy/vyrocní_zprava_2006.pdf). [citováno k 15.8.2015], s. 45.

Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě

stálá expozice v Archeologickém muzeu - Šatlava

Archeologické muzeum – Šatlava je pobočkou Vlastivědného muzea v České Lípě. Bylo otevřeno v roce 2011 v prostorách zrekonstruované historické šatlavy v České Lípě. Místní expozice prezentuje na archeologickém materiálu nejstarší dějiny regionu a také jeskynní archeologii s důrazem na výzkumy prováděné v oblasti severních Čech (viz obr. 29 a 30 v příloze, s. XVII).¹⁶⁹

Popis expozice:

	Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě Stálé expozice v Archeologickém muzeu – Šatlava
rok otevření	2011
podání	dokumentované
prostor	původní prostor šatlavy doplněn vitrínami a exponáty na podstavcích cirkulace naváděná
výstavní nábytek	celoskleněné kubusovité vitríny, pultové vitríny, podstavce, panely
exponáty	ve vitrínách, na podstavcích, volně bez zábrany
texty	výkladové texty na panelech, dobře strukturovány, přiměřená délka, zarovnání doleva, výrazné písmo, dobře čitelné popisky stručné, na papírových štítcích, základní grafické řešení
doplňkové materiály	fotografie, plánky, mapky, modely
multimédia	dotyková obrazovka
interaktivní prvky a simulace	X

¹⁶⁹ Zpráva o činnosti za rok 2011: Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě, dostupné online (<http://www.muzeumcl.cz/userfiles/file/vyrocní-zpravy/Zpráva%20o%20činnosti%20VMG%20za%20rok%202011%20pro%20internetové%20stránky.doc>). [citováno k 15.8.2015], s. 10.

	Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě Stálé expozice v Archeologickém muzeu – Šatlava
jiné výrazné prvky	– slabé osvětlení
služby návštěvníkům	+ bezbariérový přístup – pouze v Čj – žádný program pro děti – žádná možnost posezení

Prácheňské muzeum v Písku

Pravěk a doba slovanská

Prácheňské muzeum bylo založeno v roce 1884. Od roku 1902 sídlí v prostorách Královského hradu v Písku.¹⁷⁰ Současná archeologická expozice *Pravěk a doba slovanská* byla otevřena roku 1993 (viz obr. 31 a 32 v příloze, s. XVIII).¹⁷¹ Nachází se v prvním patře budovy muzea na ploše 125 m² stejně jako původní expozice z roku 1964.¹⁷² V roce 1996 byly expozice muzea oceněny titulem Evropské muzeum roku.¹⁷³

Popis expozice:

	Prácheňské muzeum v Písku <i>Pravěk a doba slovanská</i>
rok otevření	1993
podání	dokumentované s malým využitím doplňků
prostor	původní vzhled historického sálu, vitríny podél stěn, podia s vitrínami v prostoru cirkulace typu „suggested approach“
výstavní nábytek	skleněné vitríny kolem stěn, pultové vitríny, pyramidové vitríny

¹⁷⁰ Tomáš DURDÍK, *Prácheňské muzeum v Písku: průvodce expozicemi*, Písek 2005.

¹⁷¹ *Zpráva o činnosti Prácheňského muzea v Písku za rok 1993: s odbornými přílohami*, Písek 1994, s. 2.

¹⁷² *Tamtéž*, s. 25.

¹⁷³ T. DURDÍK, *Prácheňské muzeum v Písku: průvodce expozicemi*.

	Prácheňské muzeum v Písku <i>Pravěk a doba slovanská</i>
exponáty	ve vitrínách, volně na podstavcích, v jednoduchých dioramatech
texty	žádné panely, výkladové texty nalepeny na vitrínách - špatně čitelné, působí jako popisky exponátů
doplňkové materiály	fotografie, fotografické zvětšeniny exponátů, mapky, makety
multimédia	X
interaktivní prvky a simulace	X
jiné výrazné prvky	– zastaralé výtvarné zpracování (zejména barvy a materiály)
služby návštěvníkům	– není bezbariérově přístupné – žádné posezení v expozici – žádný program pro děti – pouze v Čj

5.3 Národopisné expozice

Národní muzeum

Česká lidová kultura

Počátky vzniku Národopisného muzea sahají do roku 1895, kdy se v Praze konala slavná Národopisná výstava československá. Z jejích fondů bylo o rok později založeno Národopisné muzeum československé. Od roku 1901 sídlí muzeum v Letohrádku Kinských na Smíchově postaveném v letech 1827–1831. Národopisné muzeum v Praze je pobočkou Národního muzea od roku 1922. V roce 1986 musely být z důvodu nevyhovujícího stavu budovy muzea jeho sbírky přestěhovány do jiných objektů. Po téměř dvaceti letech nečinnosti se Národopisné muzeum znovu otevřelo v roce 2005 v původní budově s novou expozicí. Současná expozice *Česká lidová kultura* je umístěna v deseti sálech v prvním patře letohrádku. Expozice představuje tradiční život a lidovou kulturu v České republice od 18. století do první poloviny 20. století. Každý sál je

věnován jednomu fenoménu z tradičního života našich předků – bydlení, oblékání, svátky, slavnosti apod. (viz obr. 33 a 34 v příloze, s. XIX).¹⁷⁴

Popis expozice:

	Národní muzeum <i>Česká lidová kultura</i>
rok otevření	2005
podání	dokumentované i „galerijní“
prostor	původní vzhled sálu, prostor částečně definován tvarem zasklených dioramat, členěn vitrínami, hodně volného prostoru, cirkulace volná
výstavní nábytek	moderní vitríny, podstavce, zasklená dioramata, proudové vitríny
exponáty	ve vitrínách, v dioramatech, volně na podstavcích / podílech se zábranou i bez
texty	výkladové texty na panelech poměrně dobře čitelné, jednoduchá grafická úprava, vyznačení nejdůležitějších slov v textu, anglická verze špatně čitelná - písmo malá kurzíva popisky bílým písmem na vitrínách, žádné typografické strukturování
doplňkové materiály	velkoformátové fotografie / obrazy na pozadí dioramat
multimédia	hudba v expozici – národní lidové písně
interaktivní prvky a simulace	X
jiné výrazné prvky	+ příjemné barevné ladění – zasklení dioramat – výrazná vizuální překážka
služby návštěvníkům	+ bezbariérový přístup + pracovní listy pro děti (na recepci) – pouze úvodní texty i v Aj – žádná možnost posezení

¹⁷⁴ Jiřina LANGHAMMEROVÁ, *Musaion: průvodce národopisnou expozicí Národního muzea*, Praha 2007, s. 9–22.

Západočeské muzeum v Plzni

Jak se žilo na Plzeňsku

Národopisné muzeum Plzně a Plzeňska bylo otevřeno v Gerlachovském domě v roce 1918. Národopisné muzeum je součástí Západočeského muzea v Plzni, které bylo založeno roku 1878.¹⁷⁵

V březnu roku 2000 byla ve dvou spojených domech na Náměstí republiky v Plzni (Gerlachovském a Bartlovském) zpřístupněna současná stálá expozice *Jak se žilo na Plzeňsku* (viz obr. 9 a 10 v příloze, s. VII). Prezentovány jsou zde městské i venkovské interiéry, měšťanský nábytek od 14. do první třetiny 20. století, dále exponáty představující život na plzeňském venkově od konce 18. století do druhé poloviny 19. století. Zachovaly se zde také dvě originální černé kuchyně, do kterých může návštěvník nahlédnout. Závěr expozice tvoří vitrinová instalace zvyků a svátků.¹⁷⁶

Popis expozice:

	Západočeské muzeum v Plzni <i>Jak se žilo na Plzeňsku</i>
rok otevření	1999
podání	autentické a dokumentované
prostor	původní prostory měšťanských domů stylizovány do dobových interiérů, zachováno původní členění, závěrečný sál vybaven vitrinami podél stěn
výstavní nábytek	dřevěné skříňové vitríny, panely
exponáty	volně za zábranou nebo bez, ve vitrinách
texty	chybí výkladové texty, popisky pouze u exponátů ve vitrinách - podrobnější i stručné, zastaralé grafické i technické řešení, špatně čitelné
doplňkové materiály	dobové fotografie, plánky, nákresy
multimédia	X

¹⁷⁵ František FRÝDA, *Západočeské muzeum v Plzni 1878-1998: 120 let plzeňských muzeí, 120 let Městského historického muzea, 110 let Uměleckoprůmyslového muzea, 80 let Národopisného muzea v Plzni*, Plzeň 1998, s. 1.

¹⁷⁶ *Muzea a galerie Plzeňského kraje*, s. 6.

	Západočeské muzeum v Plzni <i>Jak se žilo na Plzeňsku</i>
interaktivní prvky a simulace	simulace dobových interiérů s použitím originálních exponátů – návštěvník jimi přímo prochází
jiné výrazné prvky	+ unikátní instalace historické lékárny + detailní propracování interiérů
služby návštěvníkům	– není bezbariérově přístupné – žádný program pro děti – popisky pouze v Čj – žádná možnost posezení – vstup pouze s průvodcem - žádné výkladové texty, pouze výklad průvodce

Muzeum Mladoboleslavska

Venkov v proměnách času

Muzeum Mladoboleslavska bylo založeno v roce 1885 a od roku 1972 sídlí v prostorách Mladoboleslavského hradu. V současné době jsou zde k vidění dvě expozice – *Paměť města* a *Venkov v proměnách času* otevřené v roce 2004. Neobvyklým doplňkem expozic je muzejní herna *Muzeion*, kde si děti mohou vyzkoušet “hru na muzeum” a vytvořit si vlastní výstavu.¹⁷⁷

Expozice *Venkov v proměnách času* představuje život a zvyklosti na venkově v mladoboleslavském regionu. Expozice je dobře výtvarně zpracována, největší předností je množství interaktivních prvků (viz obr. 37 a 38 v příloze, s. XXI).

Popis expozice:

	Muzeum Mladoboleslavska <i>Venkov v proměnách času</i>
rok otevření	2004
podání	dokumentované
prostor	nápaditě členěn dioramaty, panely, vitrínami, speciálními konstrukcemi s pódii pro vystavení exponátů
výstavní nábytek	zapuštěné vitríny, panely, pódia
exponáty	ve vitrínách, v dioramatech, volně bez zábran

¹⁷⁷ *Muzeum Mladoboleslavska: Muzea a galerie Středočeského kraje*, Praha 2007.

	Muzeum Mladoboleslavka <i>Venkov v proměnách času</i>
texty	výkladové texty na panelech, dlouhé, částečně přes podkladovou kresbu - hůře čitelné, zbytek dobře čitelný, zarovnání vlevo, jednoduché grafické zpracování, základní strukturování textu popisky jen u exponátů ve vitrínách, jednoduché, velmi stručné
doplňkové materiály	fotografie, mapy, kresby, plakáty
multimédia	X
interaktivní prvky a simulace	poznávání objektů po hmatu, možnost vyzkoušet si ovládání flašinetu a dřevěných marionet
jiné výrazné prvky	+ dobré výtvarné řešení, využití vhodných materiálů a barev pro podtržení tématu expozice
služby návštěvníkům	+ bezbariérově přístupné – pouze v Čj + interaktivní prvky pro děti

Městské muzeum Čáslav

Národopisná expozice

Městské muzeum Čáslav bylo založeno a postaveno v roce 1884. V novorenesanční budově postavené podle plánů architekta Františka Tetřeva sídlí dodnes. Jeho historie je od počátku spjata s prací spolku Včela Čáslavská.

Národopisná expozice umístěná v malém sále v patře budovy je nejmladší z expozic muzea. V simulaci venkovského stavení doplněné o množství rekvizit představuje život na českém venkově v minulých stoletích (viz obr. 42 v příloze, s. XXIII).

Popis expozice:

	Městské muzeum Čáslav <i>Národopisná expozice</i>
rok otevření	2005
podání	dokumentované

	Městské muzeum Čáslav <i>Národopisná expozice</i>
prostor	jedna místnost stylizovaná pomocí malby, uměle instalovaných trámů, exponátů a rekvizit jako vesnické obydlí konce 18. století, cirkulace typu „suggested approach“
výstavní nábytek	X
exponáty	volně v prostoru bez zábran
texty	popisky na zavěšených tabulkách a nalepených štítcích, velmi stručné, nevhodná grafická úprava, amatérské zpracování
doplňkové materiály	kresby u textů
multimédia	X
interaktivní prvky a simulace	celá expozice simuluje prostředí interiéru venkovského obydlí - detailní zpracování
jiné výrazné prvky	+ návštěvník může procházet celou expozicí, žádné exponáty se nenachází za zábranou
služby návštěvníkům	– není bezbariérově přístupné – texty pouze v Čj – přístupné pouze s průvodcem – žádný program pro děti

Vlastivědné muzeum Olomouc

Od kolébky do hrobu

V roce 1883 zřídil Vlastenecký spolek muzejní spolkové muzeum, které bylo prvním českým muzeem na Moravě. V roce 1924 došlo ke sloučení tří Olomouckých muzeí (Umělecko-průmyslového, Historického a Přírodovědného) do jednoho a vzniklo Muzeum hlavního města Olomouce. To se pak v roce 1952 spojilo s muzeem Vlastivědného spolku muzejního a bylo založeno dnešní Vlastivědné muzeum.¹⁷⁸ Muzeum v současné době nabízí 10 stálých expozic a pravidelně pořádá výstavy a doprovodné akce.

Etnografické sbírky muzea jsou druhé nejvýznamnější na Moravě, dosahují počtu až 30 000 kusů exponátů.¹⁷⁹ Národopisná expozice *Od kolébky do hrobu* zde byla

¹⁷⁸ *Vlastivědné muzeum v Olomouci: průvodce...*, s.1.

¹⁷⁹ *Tamtéž*, s. 15.

otevřena v roce 2013 (viz obr. 15 a 16 v příloze, s. X).¹⁸⁰ Popisuje život našich předků v 19. století od narození do smrti s důrazem na tradiční zvyky a náboženství.

Popis expozice:

	Vlastivědné muzeum v Olomouci <i>Od kolébky do hrobu</i>
rok otevření	2013
podání	dokumentované
prostor	spojitá vestavba kolem stěn původního sálu, členěno vitrínami, věstavená dioramata
výstavní nábytek	zapuštěné vitríny, vestavěné zásuvky, podstavce, pódia, volně stojící vitríny, panely
exponáty	ve vitrínách, v zásuvkách, v dioramatech, volně v prostoru bez zábran, zavěšené na panelech
texty	výkladové texty v různé délce na různě velkých tabulkách, vyznačené nadpisy, dále nestrukturováno, špatná grafická úprava
doplňkové materiály	fotografie na panelech s texty, velkoformátové fotografie na pozadí dioramát
multimédia	X
interaktivní prvky a simulace	otevřací boží muka, instalace „nebe“, „peklo“ v kovovém válci, k vidění pouze při blízkém průhledu malými otvory
jiné výrazné prvky	+ dioramata zobrazující nejen interiéry budov, ale i výseky krajiny (neobvyklé oproti většině národopisných expozic)
služby návštěvníkům	+ bezbariérový přístup – pouze v Čj – žádný program pro děti

¹⁸⁰ *Výroční zpráva Vlastivědného muzea v Olomouci za rok 2013*, dostupné online (http://www.vmo.cz/download_soubor.php?id=5&modul=rubriky), [citováno k 15.8.2015], s. 10.

5.4 Muzea volného umění

Národní galerie v Praze

Středověké umění v Čechách a střední Evropě

Historie sbírky starého umění dnešní Národní galerie sahá do roku 1796, kdy byla založena Společnost vlasteneckých přátel umění. V průběhu let se sbírka rozrůstala o spoustu cenných děl českého a evropského starého umění. V roce 1948 se sbírky starého umění vrátily do expozice ve Šternberském paláci, kde je dodnes vystavována jejich část. Ucelený přehled vývoje českého výtvarného umění byl poprvé představen návštěvníkům v roce 1976 v nové expozici v Klášteře sv. Jiří na Pražském hradě. Jednalo se o expozici vynikající po stránce koncepční i výtvarné. Později se ale ukázala jako problém nemožnost efektivně obměňovat vystavená díla v tomto prostoru. Proto byly sbírky přesunuty do prostor gotického kláštera sv. Anežky České, kde byla v listopadu 2000 otevřena nová (současná) expozice rozšířená o sbírky evropského umění (viz obr. 43 a 44 v příloze, s. XXIV).¹⁸¹ Od té doby se její instalační koncept změnil jen minimálně.¹⁸² Tato expozice je od svého založení divácky velmi úspěšná, i když jí byla vytýkána přehuštěnost a přílišná dekorativnost architektonického řešení.¹⁸³

---

¹⁸¹ Štěpánka CHLUMSKÁ (ed.), *Čechy a střední Evropa 1200-1550: dlouhodobá expozice Sbírký starého umění Národní galerie v Praze v klášteře sv. Anežky České*, Praha 2014, s.11–12.

¹⁸² *Tamtéž*, s. 4.

¹⁸³ *Výroční zpráva Národní galerie v Praze za rok 2000*, dostupné online (<http://www.ngprague.cz/files/2000.doc>), [citováno k 15.8.2015], s. 20.

Popis expozice:

	Národní galerie <i>Středověké umění</i> <i>v Čechách a střední Evropě</i>
rok otevření	2000
podání	nedokumentované „galerijní“
prostor	ve zrekonstruovaném gotickém klášteře, řešen unikátně v každém sále, vestavby, předělující panely
výstavní nábytek	příčky, skleněné panely, nástěnné vitríny, zapuštěné vitríny, podstavce, moderní kubusovité vitríny
exponáty	na stěnách / panelech, ve vitrínách, volně na podstavcích bez zábran
texty	popisky exponátů - obsáhlejší, graficky dobře členěné, na vhodně umístěných tabulkách, žádné výkladové texty
doplňkové materiály	X
multimédia	hudba v expozici
interaktivní prvky a simulace	X
jiné výrazné prvky	+ velmi dobré výtvarné řešení a práce s prostory historického objektu, + kvalitní nasvícení
služby návštěvníkům	+ bezbariérový přístup + texty v Čj, Aj + posezení s výhledem na vystavená díla – žádný speciální program pro děti + haptická expozice v přízemí galerie

Národní galerie v Praze

Baroko v Čechách

Expozice *Baroko v Čechách* je od března roku 2008 umístěna ve zrekonstruovaném Schwarzenberském paláci na Pražském hradě (viz obr. 45–48 v příloze, s. XXV).¹⁸⁴ Několik děl ze sbírek barokního umění Národní galerie patřilo do slavných sbírek císaře Rudolfa II. Ještě v roce 1796, kdy byla založena Společnost vlasteneckých přátel umění byla část současných sbírek vystavena v Černínském paláci

¹⁸⁴ *Výroční zpráva 2009: Národní galerie v Praze, dostupné online* (http://www.ngprague.cz/gallery/3/1104-vz09_net.zip), [citováno k 15.8.2015], s.16.

na Hradčanech, v první galerii svého druhu v českých zemích.¹⁸⁵ Mezi lety 1814 a 1871 byly sbírky vystaveny ve Šternberském paláci na Hradčanech. Expozice poté byla umístěna v několika provizorních prostorech, až našla na dlouhou dobu své stále místo v Domě umělců Rudolfinum. V první polovině 20. století se přesunula do budovy Městské knihovny na Mariánském náměstí a v roce 1947 zpět do Šternberského paláce. V roce 1969 instalovala Národní galerie detašovanou expozici *Barok v Čechách* na zámku v Chlumci nad Cidlinou, která se stala podnětem pro tvorbu nové stálé expozice v Praze – původně v Klášteře sv. Jiří na Pražském hradě. Zde byla umístěna od roku 1976 do roku 2007, než se přestěhovala do nově zrekonstruovaných prostor ve Schwarzenberském paláci.¹⁸⁶ V říjnu 2009 zde byla otevřena také hmatová expozice pro zrakově postižené návštěvníky.¹⁸⁷

Popis expozice:

	Národní galerie <i>Baroko v Čechách</i>
rok otevření	2008
podání	nedokumentované „galerijní“
prostor	různorodé zpracování jednotlivých sálů, jednoduché členění
výstavní nábytek	klasické vitríny různých velikostí, vitríny na podstavcích, pultové vitríny, nástěnné vitríny, designové panely pro instalaci obrazů, elegantní podstavce
exponáty	na stěnách / panelech, ve vitrínách, volně na podstavcích
texty	výkladové texty – přiměřeně dlouhé, dobře umístěné, jednoduché grafické řešení, dobře čitelné, málo zvýrazněné popisky – stručné i podrobnější, dobře členěné

¹⁸⁵ Marcela VONDRÁČKOVÁ (ed.), *Baroko v Čechách: průvodce stálou expozicí Národní galerie v Praze*, Praha 2013, s. 9–11.

¹⁸⁶ *Tamtéž*, s. 14–18.

¹⁸⁷ *Tamtéž*, s. 242.

	Národní galerie <i>Baroko v Čechách</i>
doplňkové materiály	X
multimédia	X
interaktivní prvky a simulace	X
jiné výrazné prvky	+ kvalitní nasvícení + různé úrovně osvětlení v jednotlivých sálech - změna atmosféry – nejasné značení v celém paláci
služby návštěvníkům	+ bezbariérový přístup + texty v Čj, Aj + posezení s výhledem na vystavená díla + pracovní listy pro děti (k rodinné vstupence) + haptická expozice

Oblastní galerie Liberec

stálé expozice

Oblastní galerie v Liberci získala své prostory v roce 2005, po více než 110 letech čekání, v přestavěné budově císařských lázní – jedné z nejceněnějších libereckých památek. Po náročné rekonstrukci zde byly v roce 2014 umístěny současné expozice.¹⁸⁸

Ve dvou nadzemních a dvou podzemních podlažích se zde nachází čtyři stálé expozice: *Na vlnách umění*, *Historie budovy a galerie*, *Heinrich von Liebig, sběratel a mecenáš*, *Zlatý věk nizozemské malby* a interaktivní expozice *Bud' v obraze* (viz obr. 49–52 v příloze, s. XXVIII).

¹⁸⁸ Jan MOHR, et al., *Lázně - Oblastní galerie Liberec: proměna libereckých Lázní*, Liberec 2013, s. 6–7.

Popis expozice:

	Oblastní galerie v Liberci stálé expozice
rok otevření	2014
podání	„galerijní“ i částečně dokumentované
prostor	rozčleněn jednoduše širokými panely / příčkami
výstavní nábytek	moderní vitríny, podstavce, panely
exponáty	na stěnách, na podstavcích, na panelech, ve vitrínách, volně v prostoru, v prostoru se zábranou
texty	úvodní texty k expozicím a kratší výkladové texty na panelech, popisky na tabulkách, nebo na průhledné nálepce na stěně - není dobře čitelné celkově graficky dobře zpracováno – rozlišeny úrovně textu
doplňkové materiály	plánky, fotografie, nákresy rodokmenů
multimédia	pouze v interaktivní expozici <i>Bud' v obraze</i>
interaktivní prvky a simulace	interaktivní expozice <i>Bud' v obraze</i> skládačky s motivy vystavených děl přímo v expozici
jiné výrazné prvky	+ elegantní řešení zastínění oken – nekvalitní osvětlení v některých expozicích
služby návštěvníkům	+ bezbariérový přístup + možnost posezení s výhledem na vystavená díla v každé expozici + texty v Čj, Aj + pro děti - skládačky a interaktivní expozice

Arcidiecézní muzeum Olomouc

Ke slávě a chvále | 1000 let duchovní kultury na Moravě

Olomoucké sbírky starého umění byly od roku 1989 vystavovány v prostorách zdejšího Muzea umění. Impulsem pro otevření samostatného arcidiecézního muzea byla v roce 1995 návštěva papeže Jana Pavla II., který k založení muzea přímo vybízel. Arcidiecézní muzeum pod správou Muzea umění Olomouc bylo otevřeno 1. června 2006 na Olomouckém hradě se stálou expozicí *Ke slávě a chvále | 1000 let duchovní kultury na Moravě* (viz obr. 53 a 54 v příloze, s. XXIX).¹⁸⁹

¹⁸⁹ Ondřej JAKUBEC – Pavel ZATLOUKAL, *Arcidiecézní muzeum Olomouc*, Olomouc 2009, s. 10.

Expozici tvoří dva okruhy: *Umění olomoucké diecéze a Sběratelství olomouckých biskupů*. Exponáty jsou prezentovány v klasických sálech i v moderně zrekonstruovaných prostorech hradu. V malém zajímavém oddílu *Klenotnice* je prezentován výběr z nejcennějších uměleckořemeslných děl ze sbírek olomouckého arcibiskupství, pokladnice Katedrály sv. Václava a farností diecéze. Vystaveny jsou zde monstrance, kalichy, ciboria a relikviáře. Archeologická expozice muzea není příliš rozsáhlá, ale přesto významná. Představuje archeologické nálezy z různých částí i okolí města Olomouce.¹⁹⁰ Návštěvníci ji najdou v neobvyklých prostorech v suterénu muzea u odhalených základů stavby.¹⁹¹

Popis expozice:

Arcidiecézní muzeum Olomouc <i>Ke slávě a chvále / 1000 let duchovní kultury na Moravě</i>	
rok otevření	2006
podání	nedokumentované „galerijní“
prostor	různorodé členění v jednotlivých oddílech, vestavby, panely, originální řešení prostoru v suterénu, variace materiálů a barev
výstavní nábytek	celoskleněné vitríny, skleněné panely, válcové vitríny v “Klenotnici”, jednoduché podstavce, police, pultové vitríny, nástěnné vitríny
exponáty	na panelech, na stěnách, ve vitrínách, na podstavcích, na policích na stěnách
texty	delší úvodní texty k jednotlivým oddílům expozice - text zarovnan do bloku, lehce nad úrovní pohledu, nejsou odlišeny různé úrovně textu popisky bílým písmem na černých tabulkách nebo na průhledných nálepkách na vitrínách, dobře graficky zpracovány

¹⁹⁰ Marek PERŮTKA (ed.) – Gabriela ELBELOVÁ, *Arcidiecézní muzeum Olomouc: průvodce*, Olomouc 2006, s. 61–67.

¹⁹¹ *Tamtéž.*, s. 140.

Arcidiecézní muzeum Olomouc <i>Ke slávě a chvále I 1000 let duchovní kultury na Moravě</i>	
doplňkové materiály	listy s doprovodným textem - měkký papír, nezalaminované, nutné vracet (pouze jedna kopie k dispozici)
multimédia	X
interaktivní prvky a simulace	puzzle s velkými díly pro děti - 1 set
jiné výrazné prvky	– instalace děl mimo úroveň pohledu (“od podlahy ke stropu”) + nápadité zpracování doplňujících oddílů <i>Klenotnice a Kabinetu textilu</i> + využití suterénu s odkrytými základy budovy k archeologické expozici
služby návštěvníkům	+ bezbariérový přístup + texty v Čj, Aj + možnost posezení s výhledem na vystavená díla – nedostatečný program pro děti

Moravská galerie

Umění od gotiky po 19. století

Předchůdcem Moravské národní galerie bylo Františkovo muzeum, založené roku 1817. Základ současné sbírky Moravské galerie tvoří dary starohraběte Huga Františka ze Salm-Reifferscheidtu, které byly připsány Františkovu muzeu pár měsíců před jeho oficiálním založením.¹⁹² V lednu roku 1900 došlo k přejmenování muzea na Moravské zemské muzeum. Pro umělecká díla ze sbírek muzea byla vyhrazena Obrazárna. V roce 1961 došlo k jejímu oddělení od Moravského muzea. Byla spojena s brněnským uměleckoprůmyslovým muzeem a vznikla tak nová instituce – Moravská galerie v Brně.¹⁹³ Dnes spravuje Moravská galerie několik budov. Jednou z nich je Místodržitelství palác na Moravském náměstí v Brně, kde je od roku 2001 k vidění expozice starého umění *Umění od gotiky po 19. století* (viz obr. 55 a 56 v příloze, s. XXX).

¹⁹² Petr TOMÁŠEK – Andrea BŘEZINOVÁ, *Moravská národní galerie*, Brno 2011, s. 253.

¹⁹³ *Tamtéž*, s. 257.

Popis expozice:

	Moravská galerie <i>Umění od gotiky po 19. století</i>
rok otevření	2001
podání	nedokumentované „galerijní“
prostor	jednoduché členění v některých sálech bílými panely
výstavní nábytek	podstavce, panely
exponáty	na stěnách, na panelech, na podstavcích, volně se zábranou nebo bez
texty	úvodní texty příliš dlouhé, málo strukturované, špatně čitelné popisky dobře strukturovány
doplňkové materiály	časová osa a plánek výskytu vystavovaného umění
multimédia	dotyková obrazovka
interaktivní prvky a simulace	X
jiné výrazné prvky	– špinavé stěny a podlahy v expozici – nelogicky umístěné nadpisy oddílů (u země na špatně viditelných místech) – špatně umístěné texty - úvodní text k oddílu o tři sály dál než jeho nadpis
služby návštěvníkům	+ vstup zdarma – není bezbariérově přístupné + popisky v Čj, Aj, úvodní texty v Aj na zvláštních listech + možnost posezení v několika sálech

5.5 Expozice užitého umění

Uměleckoprůmyslové muzeum Praha

Příběhy materiálů (stará expozice)

Uměleckoprůmyslové sbírky dnešního pražského muzea byly ve druhé polovině 19. století prezentovány na výstavách u nás i v zahraničí.¹⁹⁴ Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze bylo založeno v roce 1885. V té době sídlilo v nedostačujících prostorech Porthaimova paláce na Národní třídě. Současná budova muzea byla postavena v letech 1897–1900 podle návrhu Josefa Schultze. Sbírk

¹⁹⁴ Dagmar HEJDOVÁ, *Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze*, Praha 1962, s. 7.

Uměleckoprůmyslového muzea se poté kvůli malým finančním fondům rozrůstaly spíše pomalu a nárázově. Nejsoustavněji byla doplňována sbírka skla, která dnes patří k nejproslulejším sbírkám svého druhu na světě. Sbírkou porcelánu se postupně rozrostla natolik, že bylo možné v roce 1953 přesunout její významnou část do expozice v zámku v Klášterci nad Ohří.¹⁹⁵

Uměleckoprůmyslové muzeum prochází od začátku roku 2015 rekonstrukcí, která by měla přinést dvojnásobné zvětšení prostoru pro stálou expozici.¹⁹⁶ Stará expozice se rozkládala v prvním patře muzea v několika na sebe navazujících sálech. Skládala se z pěti částí: *Umění ohně, Klenotnice, Tisk a obraz, Stroje času, Příběh vlákna* (viz obr. 59 a 60 v příloze, s. XXXII).

Popis expozice:

	Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze <i>Příběhy materiálů</i> (stará expozice)
rok otevření	2000–2005
podání	nedokumentované „galerijní“
prostor	jednotlivé oddíly různě zpracované, vestavba v oddělení <i>Příběh vlákna</i> , prostory členěny především vitrínami, zvlněný panel v oddílu <i>Tisk a obraz</i>
výstavní nábytek	moderní kubusovité vitríny, staré dekorativní vitríny, proudové vitríny různých tvarů, vitrína s elektricky posuvnými policemi
exponáty	velké množství exponátů, ve vitrínách, na stěnách, na panelech, na podstavcích, volně stojící bez zábran, v zásuvkách pultových vitrín
texty	úvodní texty na průsvitných tabulkách, špatně čitelné popisky málo graficky strukturované
doplňkové materiály	X
multimédia	X

¹⁹⁵ D. HEJDOVÁ, *Uměleckoprůmyslové muzeum...*, s. 10.

¹⁹⁶ *Výroční zpráva 2014: Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze*, dostupné online (<http://www.upm.cz/index.php?language=cz&page=119>), [citováno k 15.8.2015], s. 4.

	Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze <i>Příběhy materiálů (stará expozice)</i>
interaktivní prvky a simulace	X
jiné výrazné prvky	– úvodní texty umístěny mimo linii prohlídky – staré podlahy - vrzající
služby návštěvníkům	+ bezbariérově přístupné (obtížně) – žádná možnost posezení + texty v Čj, Aj – žádný program pro děti

Moravská galerie

Užité umění a design

Moravské průmyslové muzeum bylo založeno v prosinci 1873 a sídlilo na Lažanském náměstí v Brně. Novorenesanční budova v Husově ulici, ve které muzeum sídlí dodnes, byla dostavěna roku 1883. První expozice v nové budově byla uspořádána do skupin podle materiálů a technik. V současnosti je Uměleckoprůmyslové muzeum součástí Moravské galerie, která vznikla v roce 1961 sloučením s obrazárnou Moravského muzea.¹⁹⁷ V letech 1999 – 2001 prošlo muzeum rekonstrukcí. Současná expozice prezentuje sbírky uměleckoprůmyslových děl v šesti oddílech od gotiky po secesi (viz obr. 57 a 58 v příloze, s. XXXI). Byla otevřena v roce 2001.¹⁹⁸ Expozice se rozkládá v celém druhém patře budovy a vstup do ní je zdarma.

¹⁹⁷ P. TOMÁŠEK – A. BŘEZINOVÁ, *Moravská národní galerie*, s. 259–261.

¹⁹⁸ Alena KRÍŽOVÁ (ed.), *Moravské uměleckoprůmyslové muzeum v Brně*, Brno 2013, s. 150–151.

Popis expozice:

	Moravská galerie <i>Užité umění a design</i>
rok otevření	2001
podání	nedokumentované „galerijní“
prostor	původní vzhled sálů zachován, členěno převážně výstavním nábytkem, skleněná příčka v jedné části expozice
výstavní nábytek	elegantní designové vitríny a pódia s barevným odlišením, panely
exponáty	ve vitrínách, volně na pódiih bez zábrany
texty	úvodní texty dobře umístěné, dobře graficky zpracované (rozdělení na menší části, zvýraznění), hůře čitelné kvůli lesklému podkladu popisky stručné i podrobnější, dobře graficky řešené, nálepky na vitrínách hůře čitelné
doplňkové materiály	X
multimédia	X
interaktivní prvky a simulace	X
jiné výrazné prvky	+ elegantní čisté provedení – umístění exponátů ve vitrínách u země
služby návštěvníkům	+ bezbariérový přístup + možnost posezení + texty v Čj, Aj + vstup zdarma – žádný program pro děti

Severočeské muzeum v Liberci

Expozice užitého umění

Severočeské muzeum v Liberci se od svého založení v roce 1873 zaměřovalo především na oblast uměleckých řemesel a průmyslu. Jeho sbírky se rychle rozrůstaly a v roce 1898 se muzeum přestěhovalo do nově postavené budovy v romanticko-historizujícím slohu, ve které sídlí dodnes. Po druhé světové válce bylo muzeum obohaceno o sbírky zaniklého Vlastivědného a přírodovědného muzea v Liberci a stalo

se oficiálně vlastivědným muzeem. Od této doby až do současnosti tvoří Severočeské muzeum v Liberci tři oddělení – historické, přírodovědecké a uměleckohistorické.¹⁹⁹

Muzeum vystavovalo své uměleckoprůmyslové sbírky zpočátku ve volných, vzdušných expozicích. Postupně však začalo instalace rozšiřovat o větší a větší množství exponátů a využívalo je jako depozitáře pro své rozsáhlé sbírky. Tento trend vygradoval v 60. letech minulého století přeplněnou a nepřehlednou expozicí. V letech 1981 – 1987 prošla budova muzea kompletní rekonstrukcí. Renovovaná expozice užitého umění byla instalována v prvním patře budovy. Množství exponátů bylo zredukováno a byly vystaveny „galerijním“ způsobem prezentace, to znamená jen s minimálními doplňujícími materiály (viz obr. 61 a 62 v příloze, s. XXXIII).²⁰⁰

Popis expozice:

	Severočeské muzeum v Liberci <i>Expozice užitého umění</i>
rok otevření	1988
podání	nedokumentované „galerijní“
prostor	původní vzhled sálů, žádné výrazné členění
výstavní nábytek	vitríny staršího typu s viditelnou kovovou a dřevěnou konstrukcí, pultové vitríny, podia, podstavce, dřevěné panely propojující vitríny v jedné části
exponáty	ve vitrínách, na podstavcích, volně se zábranou i bez, na stěnách
texty	úvodní texty v přiměřené délce, dobře čitelné, nevýrazná grafická úprava, zarovnány do bloku popisky špatně graficky zpracovány, nečitelné
doplňkové materiály	X
multimédia	X
interaktivní prvky a simulace	X

¹⁹⁹ Libuše BÍLKOVÁ (ed.), *Severočeské muzeum v Liberci*, Praha 1994, s. 3.

²⁰⁰ Oldřich PALATA (ed.), *Z pokladů Severočeského muzea v Liberci: Katalog k expozici vývoje uměleckých řemesel*, Liberec 1988, s. 13–14.

	Severočeské muzeum v Liberci <i>Expozice užitého umění</i>
jiné výrazné prvky	<ul style="list-style-type: none"> – první část expozice označena čísly - popsána pouze v příloženém katalogu – umístění exponátů ve vitrínách u země – nevhodně řešené cedulky “nedotýkat se exponátu” - příliš výrazné, nevhodně umístěné
služby návštěvníkům	<ul style="list-style-type: none"> + texty v Čj, Aj, Nj – žádná možnost posezení – žádný program pro děti – špatné značení v celém objektu – není bezbariérově přístupné

Městské muzeum Čáslav

Umělecko-průmyslová expozice

Městské muzeum Čáslav bylo založeno a postaveno v roce 1884. Novorenesanční budova postavená podle plánů architekta Františka Tetřeva je jeho sídlem dodnes. Jeho historie je od počátku spjata s prací spolku Včela Čáslavská.

Expozice užitého umění je umístěna v prvním patře budovy v malém sále spolu se sbírkami mineralogickými (viz obr. 41 v příloze, s. XXIII). Expozice je původní a jsou zde stále k vidění historické vyřezávané vitríny, které zde sloužily již na přelomu 19. a 20. století.

Popis expozice:

	Městské muzeum Čáslav <i>Umělecko-průmyslová expozice</i>
rok otevření	1884
podání	nedokumentované „galerijní“
prostor	původní vzhled sálu, prostor přeplněn vitrínami, nedostatečný prostor pro návštěvníky
výstavní nábytek	dekorativní skříňové vitríny starého typu

	Městské muzeum Čáslav <i>Umělecko-průmyslová expozice</i>
exponáty	ve vitrínách
texty	amatérsky zpracované popisky na opotřebovaných štítcích žádný úvodní text
doplňkové materiály	X
multimédia	X
interaktivní prvky a simulace	X
jiné výrazné prvky	<ul style="list-style-type: none"> – umístění exponátů ve vitrínách u země – nevkusné dekorace u exponátů (umělé květiny) – těsné propojení expozice s expozicí mineralogicko-geologickou
služby návštěvníkům	<ul style="list-style-type: none"> – není bezbariérově přístupné – málo prostoru pro návštěvníky – pouze v Čj – žádný program pro děti

Pardubice

Expozice české sklářské tvorby

Základ sbírky skla Východočeského muzea v Pardubicích tvořilo při jeho založení necelých 700 kusů skleněných předmětů patřících Pardubickému muzejnímu spolku. V 50. letech 20. století začalo soustavné rozšiřování této sbírky. Dnes je sbírka skla pardubického muzea uceleným souborem podávajícím obraz vývoje českého skla a je nejkvalitnějším souborem mezi uměleckoprůmyslovými sbírkami muzea.²⁰¹

Současná stálá expozice českého skla byla v prostorách zrekonstruovaného největšího sálu Pardubického zámku instalována v roce 2000. Na ploše 460 m² zde návštěvníci uvidí 680 exponátů představujících vývoj českých skleněných výrobků a především moderní ateliérové sklo (viz obr. 63 a 64 v příloze, s. XXXIV).²⁰²

²⁰¹ *Stálá expozice České sklo: ateliérová sklářská tvorba*, Pardubice 2006, s. 4.

²⁰² *Tamtéž*, s. 5.

Popis expozice:

	Východočeské muzeum v Pardubicích <i>Expozice české sklářské tvorby</i>
rok otevření	1997
podání	nedokumentované „galerijní“
prostor	původní vzhled sálu, členěn vitrínami v různých seskupeních a exponáty na podstavcích cirkulace volná
výstavní nábytek	celoskleněné kubusovité vitríny členěné horizontálně policemi, podstavce
exponáty	ve vitrínách, na podstavcích
texty	úvodní text v zaskleném rámu, špatně čitelný, rozdělen do dvou sloupců zarovnaných do bloku popisky na samolepících štítcích u exponátů, špatná grafická úprava, využití kurzívy
doplňkové materiály	X
multimédia	X
interaktivní prvky a simulace	X
jiné výrazné prvky	– umístění exponátů ve vitrínách u země
služby návštěvníkům	+ bezbariérový přístup – pouze úvodní text v Aj + možnost posezení – žádný program pro děti

5.6 Technická muzea

Národní technické muzeum

Tiskařství

Snahy o založení technického muzea sahají až k počátkům 19. století. Technické muzeum království českého však bylo oficiálně založeno až v roce 1908. Budova na Letné byla vystavěna v letech 1938–1941, ihned ale byla zabrána okupační správou. Po válce se sem pomalu začaly stěhovat muzejní sbírky. V roce 1951 bylo muzeum předáno do správy státu a změnil se jeho název na Národní technické muzeum. V letech 1952–1953 byla v suterénu zřízena unikátní expozice uhelného a rudného dolu, čímž se

výrazně zvýšila atraktivita muzea. V 60. letech pak byly otevřeny expozice hutnictví, astronomie a fotografické a filmové techniky. Dnes jsou v Národním technickém muzeu zastoupeny víceméně stejné obory, jako při jeho vzniku.²⁰³

Současných čtrnáct expozic Národního technického muzea se rozkládá ve čtyřech nadzemních a třech podzemních patrech.²⁰⁴ Velmi dobře zpracovanou, i když trochu opomíjenou, je expozice *Tiskařství*, která vyniká především pojetím celkového výstavního prostoru. Je navržen tak, aby simuloval prostředí průmyslové tiskárny. Expozice byla otevřena v roce 2011, sto let poté, co byla otevřena její předchůdkyně – první stálá grafická expozice Technického muzea Království českého.²⁰⁵ Expozice prezentuje vývoj tiskařské techniky od 15. století do současnosti (viz obr. 67 a 68 v příloze, s. XXXVI). U nás ani v sousedních zemích neexistuje jiná takto rozsáhlá a kvalitní expozice tiskařství.²⁰⁶

Popis expozice:

	Národní technické muzeum <i>Tiskařství</i>
rok otevření	2011
podání	málo dokumentované, „galerijní“
prostor	simulace prostředí tiskárny, prostor horizontálně členěn do několika úrovní pódii, ochozem, vestavěným patrem vertikálně členěn převážně exponáty, panely; nábytek s exponáty (skříně, stoly) kolem stěn cirkulace volná

²⁰³ Jan HOZÁK (ed.), *Národní technické muzeum v Praze: historie, současnost, sbírky*, Praha 1997, s. 15–22.

²⁰⁴ *Průvodce po Národním technickém muzeu*, Praha 2013, s. 22.

²⁰⁵ *Tamtéž*, s. 28.

²⁰⁶ Jana VRÁNKOVÁ – Pavel POHLREICH, *Katalog expozice Tiskařství*, Praha 2015, s. 17.

	Národní technické muzeum <i>Tiskařství</i>
výstavní nábytek	minimum vitrín - pultové, stolové, stylizované skříňové - jako historický nábytek
exponáty	převážně volně v prostoru bez zábran i s
texty	krátké výkladové texty na panelech s jednoduchým, ale přehledným a dobře čitelným grafickým řešením
doplňkové materiály	tisky (typografie, plakáty, obrázky apod.)
multimédia	dotykové obrazovky, video promítání
interaktivní prvky a simulace	možnost vyzkoušet si různé tiskařské techniky a úkony, kvalitní simulace dobového prostředí tiskárny zahrnující celý prostor
jiné výrazné prvky	+ velký vstupní prostor řešený jako knihovna s vysokými regály a velkým množstvím knih
služby návštěvníkům	+ bezbariérový přístup + texty v Čj, Aj + možnost posezení + interaktivní prvky pro děti

Technické muzeum Liberec

stálá expozice

Úplně nové Technické muzeum v Liberci bylo otevřeno v září 2014. Prezentuje vývoj techniky se zaměřením na region Liberecka. V muzeu jsou k vidění historické automobily, motocykly, sněžná rolba, dále je zde instalace zabývající se libereckou městskou dopravou, expozice jízdních kol, sbírka modelů autíček, instalace představující klasickou fotokomoru a další (viz obr. 69 a 70 v příloze, s. XXXVII).

Popis expozice:

	Technické muzeum Liberec Stálá expozice
rok otevření	2014
podání	dokumentované a „galerijní“
prostor	moderní hala členěná exponáty, panely, vitrínami cirkulace naváděná

	Technické muzeum Liberec Stálá expozice
výstavní nábytek	proudové vitríny, vitríny, panely, podstavce, pódia
exponáty	většinou v prostoru za zábranou i bez zábrany, ve vitrínách
texty	výkladové texty dobře graficky strukturovány, většinou ale malým písmem - hůře čitelné popisky na tabulkách - podrobnější, dobře graficky řešeny a strukturovány, dobře čitelné různé skupiny popisku s různou grafickou úpravou - není sjednocené
doplňkové materiály	fotografie, nákresy, plakáty, makety
multimédia	X
interaktivní prvky a simulace	maketa částí řídicí kabiny tramvaje - možnost osahat si tlačítka
jiné výrazné prvky	některá vozidla zasazena do dobového kontextu pomocí rekvizit (auto vystrojené na svatbu, zrezivělé auto ve stodole apod.)
služby návštěvníkům	– jen některé texty také v Aj – žádná možnost posezení – žádný program pro děti

ŠKODA Muzeum v Mladé Boleslavi

stálá expozice

ŠKODA Muzeum bylo založeno v roce 1995 u příležitosti 100. výročí firmy ŠKODA AUTO.²⁰⁷ Sídlí ve zrekonstruované továrně Laurin & Klement v Mladé Boleslavi postavené na začátku 20. století.²⁰⁸ Výstavní plocha muzea zabírá 1630 m².²⁰⁹ Expozice muzea zachycuje vývoj tovární výroby vozidel Škoda od roku 1895 dodnes.²¹⁰ Je tvořena třemi oddíly: *Tradice, Evoluce, Preciznost* (viz obr. 71 – 74 v příloze, s. XXXVIII).

²⁰⁷ Škoda Auto Museum: architektura a koncepce firemního muzea jako spojení průmyslu a kultury, Mladá Boleslav 1999, s. 10.

²⁰⁸ Miroslav, VOJTĚCHOVSKÝ, Škoda Auto Muzeum: 100 let historie automobilů, Praha 2005, s. 7.

²⁰⁹ Škoda Auto Museum..., s. 10.

²¹⁰ Tamtéž, s. 9.

Popis expozice:

	ŠKODA Muzeum Stálá expozice
rok otevření	2012
podání	dokumentované a „galerijní“
prostor	moderní interiér členěn vitrínami a exponáty, panely
výstavní nábytek	proudové vitríny, trojboké panely, proudový pult, panely, nástěnná alba, pódia
exponáty	ve vitrínách, volně v prostoru bez zábrany, na pódiih bez zábrany
texty	výkladové texty ve vitrínách - přehledně členěny, přiměřená délka, malé písmo, na tabulkách u země - špatně čitelné výkladové texty na trojbokých panelech - malé písmo, špatně čitelné popisky na tabulkách u exponátů - stručné, jednoduchá grafická úprava, dobře čitelné
doplňkové materiály	fotografie, nákresy, makety, plakáty, k dispozici knihy
multimédia	dotykové obrazovky, muzejní kino pro 50 osob, hudba v expozici
interaktivní prvky a simulace	interaktivní makety součástek
jiné výrazné prvky	+ pravidelná obměna části exponátů
služby návštěvníkům	+ bezbariérový přístup + pracovní listy pro děti, malý hrací koutek, odrážedla k zapůjčení + doplňkové materiály a hmatové instalace pro zrakově postižené + texty v Čj, Aj, Nj + možnost posezení

Armádní muzeum Žižkov

stálá expozice

Armádní muzeum na Žižkově je jednou z institucí spravovaných Vojenským historickým ústavem. Budova muzea pod vrchem Vítkov na Žižkově byla postavena v letech 1927–1929. Expozice armádního muzea prezentují dějiny českého odboje a české armády. Stálá expozice je rozdělena do čtyř částí: *1. světová válka 1914–1918*, *Čs. armáda 1918–1939*, *2. světová válka 1939–1945* a *Protikomunistický odboj* (viz obr.

75 a 76 v příloze, s. XL). V přízemí se konají krátkodobé výstavy, aktuálně je to výstava *V ulicích protektorátu a V zákopech první světové války*.

Popis expozice:

	Armádní muzeum Žižkov Stálá expozice
rok otevření	2004
podání	dokumentované
prostor	sály prvních tří částí expozice členěny stejným způsobem proudovou vestavbou na jedné straně a vitrínami na druhé straně, exponáty na podstavcích uprostřed prostoru čtvrtá část expozice ve vestavěných vitrínách ve foyer cirkulace naváděná
výstavní nábytek	proudové velkoobjemové vitríny, samostatné celoskleněné vitríny různých velikostí, pultové vitríny, pódia, podstavce, panely,
exponáty	ve vitrínách, volně v prostoru na pódiiích / na zemi bez zábran
texty	výkladové texty na panelech ve správné výšce, přiměřená délka, písmo v dobré velikosti, nevýrazné strukturování textu, zarovnání do bloku popisky na papírových štítcích, málo čitelné, nevýrazné
doplňkové materiály	fotografie, plánky, nákresy, mapky, plakáty, mapy, modely, makety
multimédia	X
interaktivní prvky a simulace	X
jiné výrazné prvky	+ množství propracovaných dioramat ve vitrínách
služby návštěvníkům	+ vstup zdarma + texty v Čj, Aj + možnost posezení ve foyer + žádný program pro děti

Národní zemědělské muzeum

Jede traktor

Národní zemědělské muzeum bylo založeno v roce 1891. Brzy se rozrostlo do více poboček a podnítilo vznik sítě okresních zemědělských muzeí. Budova muzea v Praze na Letné vznikala ve stejné době jako budova pro Národní technické muzeum

a dokončena byla v roce 1939. Během války byla budova zabavena okupanty, poté navracena a v roce 1950 opět zabavena. Až v roce 1994 získalo muzeum svou původní budovu zpět. Ke slavné obnově muzea však nedošlo. Expozice instalované po znovuotevření byly většinou nemoderní a nelákaly mnoho návštěvníků. To se změnilo až v roce 2006, kdy zde byla otevřena interaktivní, moderní expozice *Jede traktor* (viz obr. 77 v příloze, s. XLI).²¹¹ Expozice se nachází ve sníženém přízemí v hlavní budově muzea na Letné. Rozkládá se na ploše 520 m² a jedná se o největší výstavu traktorů a zemědělské techniky v Praze.²¹²

Popis expozice:

	Národní zemědělské muzeum <i>Jede traktor</i>
rok otevření	2014
podání	dokumentované a „galerijní“
prostor	původní vzhled sálu, prostor jednoduše členěn exponáty a panely cirkulace naváděná
výstavní nábytek	panely
exponáty	volně v prostoru za nízkou zábranou
texty	výkladové texty na skleněných tabulkách nebo průsvitných panelech - špatně čitelné, příliš dlouhé bez strukturování, zvýraznění popisky na tabulkách, stručné, přehledně členěné
doplňkové materiály	nákresy, fotografie
multimédia	herní konzole
interaktivní prvky a simulace	možnost vyfotit se na jednom z traktorů, herní konzole, kreslicí koutek, knihovna
jiné výrazné prvky	+ využití QR kódů
služby návštěvníkům	+ bezbariérově přístupné – pouze v Čj – program pro děti, interaktivní prvky – možnost posezení

²¹¹ Roman BORTEL et al., *115 let NZM*, Praha 2006, s. 5–6.

²¹² *Jede traktor - sbírka zemědělské techniky NZM: Tisková zpráva*, dostupné online (http://www.nzm.cz/userfiles/file/TZ/TZ-Jede_traktor.pdf), [citováno k 15.8.2015].

6. Srovnání a výsledky výzkumu

U všech moderních expozic je důležité, aby návštěvníky vzdělávaly i bavily. Aby udržovaly jejich pozornost a zaujetí. Proto by měly být pestré a různorodé co se týče výtvarného řešení, stavby prostoru, umístění exponátů a výstavního nábytku. Měly by prezentovat témata ideálně kombinovaným podáním. Měly by obsahovat co nejvíce druhů dobře zpracovaných doplňujících materiálů, které poskytnou návštěvníkům informace nenásilně, srozumitelně a zajímavě. Texty by měly být přiměřeně dlouhé a graficky strukturované do menších vyznačených oddílů dle zásad vrstvení. Samozřejmostí v moderních expozicích by mělo být využití multimédií. Expozice by měly návštěvníky vtáhnout do prezentovaného tématu pomocí replik, maket, simulací dobového prostředí a také je fyzicky zapojit pomocí interaktivních prvků. Ideálně by také každá expozice měla obsahovat nějaký unikátní prvek, kterým se odliší od jiných expozic stejného typu a stane se lépe zapamatovatelnou pro návštěvníky. Muzea by měla dbát o to, aby se v jejich expozicích cítili dobře všichni návštěvníci, proto je důležité poskytovat návštěvníkům místo k posezení, odpočinku přímo v expozici (ne jen v nevýstavních prostorech muzea), prezentovat veškeré texty i v jiném než českém jazyce, nabízet program pro děti zahrnutý přímo do scénáře expozice nebo alespoň doplňující program v podobě například pracovních listů, a samozřejmě by expozice měly být přístupné pohybově postiženým návštěvníkům, případně nabízet program i pro zrakově postižené návštěvníky.

Všechny tyto aspekty byly posuzovány ve výzkumu provedeném vždy v pěti vybraných expozicích v každé ze šesti skupin muzejních expozic. Tedy celkem na třiceti instalacích, které jsou v současné době k vidění v muzeích v České republice.

Historické expozice

V případě expozic historického typu byly srovnávány expozice Muzea východních Čech v Hradci Králové, Západočeského muzea v Plzni, Vlastivědného muzea v Olomouci, Muzea hlavního města Prahy a Ostravského muzea (viz tabulka 1 v příloze, s. XLVIII).

Jedná se ve všech případech o větší muzea v krajských městech, srovnání by tedy mělo být o to relevantní. Všechny expozice jsou poměrně nové. Nejnovější jsou expozice Západočeského muzea a Vlastivědného muzea v Olomouci. Na těchto expozicích je jednoznačně znát modernost prezentačních postupů. Téměř stejně staré jsou expozice Muzea východních Čech v Hradci Králové a Ostravského muzea, přesto nejsou zdaleka na stejné úrovni. Expozice v hradeckém muzeu vykazuje mnohem větší množství moderních postupů než expozice v ostravském muzeu.

Ve všech expozicích se setkáme s dokumentovaným nebo kombinovaným podáním, s výjimkou expozice pražského městského muzea, kde je z nejasného důvodu použito „galerijní“ podání jen s minimem doplňkových prvků. Všechny ostatní expozice využívají vždy více typů doplňků a jsou tak pestřejší.

Problémem téměř všech zkoumaných instalací je grafická úprava textů. Většinou nejsou strukturovány, nebo jsou dokonce psány malým nečitelným písmem, či jsou umístěné mimo úroveň pohledu. Kvalitně zpracované texty najdeme v expozici plzeňského muzea.

Dvě ze zkoumaných expozic neobsahují žádné multimediální prvky a tři z nich žádné interaktivní prvky. Multimédia jsou ve dvou muzeích zastoupena pouze video promítáním a dotykovými obrazovkami, v případě olomouckého muzea se jedná také o zvukový podkres a tato expozice jako jediná ze všech třiceti zkoumaných obsahuje také holografickou projekci. Expozice ve Vlastivědném muzeu v Olomouci také jako jediná obsahuje makety prostředí, do kterých může návštěvník přímo vstoupit – historický fotografický ateliér a kavárnu.

Tři z pěti expozic jsou bezbariérově přístupné. Tři expozice obsahují odpočinkové zóny. Dvě expozice obsahují texty pouze v českém jazyce a jsou tedy bez průvodce neplnohodnotné pro cizince. Program pro děti přímo v expozici nabízí pouze olomoucké muzeum a jedná se jen o jednorázovou interaktivní aktivitu. V Muzeu východních Čech se nachází alespoň herna pro děti mimo expozice a Ostravské muzeum nabízí zabavení pro dětské návštěvníky ve dvou jiných propojených expozicích.

Nejlépe z tohoto srovnání vychází Vlastivědné muzeum v Olomouci s expozicí *Olomouc – patnáct století města*, která je nejpestřejší, nejvíce dbá o komfort návštěvníků a celkově se jí dá vytknout jen málo věcí. Naopak nejhorší je expozice Hlavního města Prahy, která má být historickou expozicí, ale jedná se spíše o kombinaci expozice volného a užitého umění.

Archeologické expozice

Ve výzkumu byly srovnávány tyto archeologické expozice: *Pravěk Moravy* v Moravském zemském muzeu, *Pohledy do minulosti Plzeňského kraje – Pohled archeologický* v Západočeském muzeu v Plzni, Stálá expozice v Pavilonu Anthropos, Stálá expozice Archeologického muzea Šatlava v České Lípě a expozice *Pravěk a doba slovanská* v Prácheňském muzeu v Písku (viz tabulka 2 v příloze, s. LI).

Ve srovnání těchto pěti expozic se jasně projevuje to, kdy byly otevřeny a také v jak velkých městech se nachází. Nejstaršími jsou expozice Moravského zemského muzea *Pravěk Moravy* a expozice Prácheňského muzea v Písku. Obě byly instalovány z počátku 90. let a je na nich jasně vidět využití starých postupů prezentace. Není divu, že tyto expozice neobsahují žádné multimediální a interaktivní prvky. Celkové výtvarné řešení působí zastarale. Muzeum Šatlava v České Lípě pravděpodobně trpí malým rozpočtem menšího města a s expozicemi v krajských městech se nedá srovnat.

Podání ve všech expozicích je dokumentované a instalace obsahují velké množství různorodých doplňků, kromě expozice Prácheňského muzea, které využívá jen minimum doplňujících materiálů.

Archeologické expozice jsou teoreticky jako stvořené pro umístění interaktivních exponátů – mohou návštěvníkům nabízet vyzkoušení pravěkých nástrojů a technik, bohužel ty jsou využívány spíše v archeoparcích a v muzejních expozicích se často nevyskytují. Ze srovnávaných expozic pouze v Plzni si návštěvníci mohou zkusit práci na vertikálním stavu a drcení obilí kamenným drtidlem. Stejně tak jako archeoparky by i muzejní expozice mohly obsahovat makety (například pravěkých obydlí), do kterých by bylo možné vstoupit, bohužel nic takového v těchto pěti expozicích nenajdeme. V Pavilonu Anthropos je ovšem velmi dobře zpracována maketa stěn slavných jeskyní

s pravěkými malbami, kolem které může návštěvník alespoň procházet, když už se nemůže podívat přímo „do jeskyně“.

Překvapivě všechny expozice jsou pouze v českém jazyce. Čtyři z pěti expozic jsou bezbariérově přístupné a pouze dvě nabízí možnost posezení. Kromě plzeňské žádná ze srovnávaných expozic neobsahuje program pro děti přímo v expozici.

Expozice Pavilonu Anthropos vyniká zejména díky budově, ve které je umístěna a využitím dioramat a replik přibližujících život pravěkého člověka. Expozice plzeňského muzea je zpracována velmi kvalitně na to, že je limitována umístěním v klasickém výstavním sále historické budovy. Tyto dvě archeologické expozice vychází ze srovnání rozhodně nejlépe.

Národopisné expozice

Srovnávanými expozicemi jsou: *Česká lidová kultura* v Národopisném muzeu Národního muzea, *Jak se žilo na Plzeňsku* v Národopisném muzeu v Plzni, *Venkov v proměnách času* v Muzeu Mladoboleslavska, *Národopisná expozice* v Městském muzeu Čáslav a *Od kolébky do hrobu* ve Vlastivědném muzeu v Olomouci (viz tabulka 3 v příloze, s. LIV).

Ve výzkumu se vyskytují tři expozice v krajských městech a dvě v menších městech – v Mladé Boleslavi a Čáslavi. Expozice v Čáslavi, v Praze a v Boleslavi jsou přibližně stejně staré, plzeňská expozice je nejstarší, expozice v muzeu v Olomouci naopak nejmladší.

Ve třech expozicích se vyskytuje podání dokumentované, v pražské expozici částečně také pojetí „galerijní“. Expozice Národopisného muzea v Plzni vyniká autentickým podáním. Nachází se v prostorách dvou starých měšťanských domů, ve kterých je ještě původní černé kuchyně a množství exponátů je zde tak prezentováno ve svém původním prostředí. Největším pozitivem je, že simulace dobových interiérů se nenachází ve vitrínách a ve většině případů ani za zábranou a návštěvník jimi přímo prochází. Tento způsob podání by se dal jednoduše uplatnit i v klasických muzejních expozicích (alespoň částečně), bohužel tomu tak ale často není. Expozice obsahují maximálně detailně propracovaná dioramata nebo makety, které si návštěvník

prohlédne, ale nemůže do nich vstoupit. Výjimkou je malá *Národopisná expozice* v Čáslavi, která sestává z jednoho výstavního sálu zpracovaného jako simulace interiéru venkovské chalupy 19. století s množstvím rekvizit. Tato expozice je důkazem, že se dají alespoň částečně „autentické“ instalace provádět i v běžných výstavních prostorách. Téměř žádná z expozic nevyužívá multimediální prvky. Nenákladné, ale působivé je alespoň použití hudebního / zvukového podkresu, přesto se z pěti zkoumaných expozic vyskytuje pouze v jedné – pražské.

Stejně jako archeologické expozice, i ty národopisné přímo vybízí k využití interaktivních prvků. Bohužel pouze v mladoboleslavské expozici si mohou návštěvníci „osahat“ hned několik interaktivních doplňků – pokusit se uhádnout materiály pouze po hmatu nebo si zahrát na flašinet a další. Kromě těchto prvků žádná další expozice nenabízí program pro děti zabudovaný přímo do scénáře expozice (například zajímavosti určené dětem na panelech s texty, hádanky, úkoly, které se dítě dozví přímo v expozici a tam je také splní bez nutnosti něco zapisovat do pracovních listů). Národopisné muzeum v Praze nabízí alespoň pracovní listy, které je možné si vyzvednout na pokladně.

Kromě pražské expozice jsou všechny ostatní pouze v českém jazyce. Pouze tři nabízí bezbariérový přístup.

Muzea volného umění

Expozice volného umění ve výzkumu zastupují: *Středověké umění v Čechách a střední Evropě* v Národní galerii, *Baroko v Čechách* také v Národní galerii, stálé expozice v Oblastní galerii v Liberci, expozice *Ke slávě a chvále | 1000 let duchovní kultury na Moravě* v Arcidiecézním muzeu v Olomouci a *Umění od gotiky po 19. století* v Moravské galerii (viz tabulka 4 v příloze, s. LVII).

Jak už bylo zmíněno výše v textu práce, i v expozicích volného umění by bylo možné a především vhodné využívat dokumentované podání prezentace. Bohužel tomu tak nikde není a expozice volného umění stále využívají striktně „galerijní“ podání. Pouze ve stálých expozicích v Oblastní galerii v Liberci najdeme několik výkladových doplňkových materiálů. Když už je v galeriích použito nedokumentované podání, mělo

by to být z důvodu umocnění vizuálního působení exponátů a tomu by měly být uzpůsobeny výstavní prostory – měly by být elegantní, jednoduché, čisté, dobře osvětlené. To víceméně splňují všechny srovnávané expozice kromě expozice Moravské galerie, kde se návštěvník setká s vyloženě špinavými prostory (podlahami, stěnami).

Opět alespoň základním multimediálním doprovodem expozice by měl být hudební podkres. Ten najdeme pouze v expozici středověkého umění v Národní galerii. V Moravské galerii je pak umístěna jedna dotyková obrazovka. V liberecké galerii nenajdou návštěvníci multimediální prvky v expozicích umění, ale mohou navštívit stálou interaktivní expozici *Bud' v obraze*. Poměrně oblíbené v poslední době nejen v muzeích umění jsou velké dřevěné puzzle, které si děti mohou složit na podlaže v expozici a které zobrazují některé z vystavených děl. Najdeme je například v Liberci nebo v Olomouci.

Expozice volného umění by určitě měly nabízet místo k posezení. Nejen proto, že jsou většinou rozsáhlé a návštěvník by si tak měl mít kde odpočinout, ale mělo by se zároveň jednat o místa, ze kterých návštěvník uvidí na vystavovaná díla a může o nich v pohodlí přemítat. Tuto možnost nabízí všechny zkoumané expozice.

Všechny expozice jsou bezbariérově přístupné. Obě pobočky Národní galerie nabízí také doprovodné haptické výstavy pro zrakově postižené. Muzea volného umění jsou považována za návštěvnický nejzajímavější i pro turisty, proto jsou všechny zmíněné expozice v českém i anglickém jazyce.

Expozice užitého umění

Ve výzkumu jsou srovnávány tyto expozice užitého umění: *Příběhy materiálů* – stará expozice Uměleckoprůmyslového muzea v Praze, *Užitě umění a design* v Moravské galerii, *Expozice užitého umění* v Severočeském muzeu v Liberci, *Expozice české sklářské tvorby* ve Východočeském muzeu v Pardubicích a *Umělecko-průmyslová expozice* v Městském muzeu v Čáslavi (viz tabulka 5 v příloze, s. LX).

U uměleckoprůmyslových expozic se vyskytují v celku stejné problémy v prezentaci jako u expozic volného umění a tyto expozice by také měly splňovat stejné zásady. Bohužel obecně je stav v českých expozicích užitého umění ještě horší než

v galeriích volného umění. Všechny zkoumané expozice jsou deset až dokonce více jak dvacet let staré. Podání je vždy nedokumentované bez nejmenšího využití doplňků. Texty jsou maximálně uvozující k jednotlivým úsekům expozice, dále se vyskytují už jen více či méně obsáhlé popisky jednotlivých exponátů. Nenajdeme zde žádné interaktivní ani multimediální prvky. Opět by měla být alespoň dodržena zásada čistoty a jednoduchosti výstavního prostoru. Nejvhodnější výtvarné a architektonické řešení prostoru i výstavního nábytku najdeme v Moravské galerii a ve Východočeském muzeu v Pardubicích. Naopak nejhorším způsobem je užití umění prezentováno v Městském muzeu v Čáslavi – v malém prostoru v nedostačujících vitrínách spolu s jinými sbírkami.

Častým problémem v uměleckoprůmyslových expozicích je také vystavování exponátů ve vitrínách příliš blízko u země, takže je návštěvník nucen si kleknout nebo se ohnout, aby si přečetl popisek a dobře si exponáty prohlédl. Setkáme se s tím ve všech zkoumaných expozicích kromě staré expozice Uměleckoprůmyslového muzea v Praze. Tři z pěti expozic jsou bezbariérově přístupné (z toho jedna velmi obtížně). Tři nenabízí žádnou možnost posezení a odpočinku. Pražská a brněnská expozice je v českém i anglickém jazyce, liberecká expozice navíc také v němčině. V pardubické expozici je jen úvodní text v angličtině a v Čáslavi je expozice pouze v českém jazyce. Ani jedna expozice nenabízí jakýkoli program pro děti.

Technická muzea

Co se expozic technických muzeí týče, porovnávají jsou: *Tiskařství* v Národním technickém muzeu, stálá expozice Technického muzea v Liberci, stálá expozice ve ŠKODA Muzeu v Mladé Boleslavi, stálá expozice Armádního muzea Žižkov a expozice *Jede traktor* v Národním zemědělském muzeu (viz tabulka 6 v příloze, s. LXIII).

Národní technické muzeum a Technické muzeum Liberec v tomto výběru zastupují klasická technická muzea, přičemž u Národního technického muzea je záměrně vybrána jen jedna expozice z celkem čtrnácti, protože každá je řešena výrazně jiným způsobem a nelze tedy srovnávat technické muzeum jako celek. ŠKODA Muzeum v Mladé Boleslavi zastupuje podniková technická muzea, Armádní muzeum

Žižkov zastupuje ve výzkumu vojenská muzea a Národní zemědělské muzeum muzea zemědělská. Všechny porovnávané expozice jsou staré maximálně čtyři roky, s výjimkou expozice Armádního muzea, která je z roku 2004. A je také jasně vidět, že tyto mladé expozice využívají modernější prvky v prezentaci.

Technická muzea mají tendenci vystavovat historické stroje (nejvýrazněji to platí u automobilů a jiných vozidel) jako umělecká díla – čili „galerijní“ podáním. Setkáme se s tím ve všech expozicích kromě stálé expozice Armádního muzea. Prostor expozice je většinou zachován jako původní vzhled sálu členěný jednoduše výstavním nábytkem a exponáty. Pouze v expozici *Tiskařství* se uplatňuje komplexní stylizace prostoru – ten simuluje prostředí průmyslové tiskárny a je zajímavě členěn patrovou vestavbou a ochozem. V expozici se vyskytuje jen malé množství vitrín, které navíc vypadají jako historický nábytek, čímž je celá simulace ještě podtržena.

Doplňkové materiály jsou většinou bohaté a pestré. Technické expozice vybízejí k použití dobových plakátů a samozřejmě technických nákresů. Pouze tři expozice využívají multimediální doplňky. Jedná se o hudbu v expozici, dotykové obrazovky či video promítání. Expozice *Jede traktor* je unikátní instalací herních konzolí, na kterých si návštěvníci mohou zahrát tématicky laděnou hru. Dalším moderním a zatím ne tolik využívaným prvkem v expozici Národního zemědělského muzea je připojení QR kódů k některým exponátům.

V expozicích technického zaměření by ideálně měly být ve velké míře využívány interaktivní exponáty a doplňky. Protože jak lépe pochopí návštěvník fungování technických památek, než když si je osahá a vyzkouší. Jediné ze zkoumaných muzeí, kde se žádné interaktivní exponáty nenachází je Armádní muzeum Žižkov. Přitom by zde mohly být například interaktivní makety zbraní, vojenských vozidel, nebo méně nákladné repliky uniforem, které si návštěvníci mohou vyzkoušet a vyfotit se v nich. V expozici *Tiskařství* je možné vyzkoušet si různé tiskařské techniky od historických po moderní, v Technickém muzeu Liberec se návštěvník může posadit do částečné makety řídicí kabiny tramvaje. Expozice ŠKODA Muzea disponuje několika pohyblivými replikami součástek vozidel s vysvětlením jejich fungování. A v expozici Národního zemědělského muzea se návštěvníci mohou vyfotit na jednom z vystavených traktorů.

Pouze tři expozice jsou bezbariérově přístupné a pouze tři nabízejí možnost posezení. Popisky exponátů ve ŠKODA Muzeu jsou psány i Braillovým písmem a jsou opatřeny reliéfními obrázky daných exponátů k osahání. Kromě expozice *Jede traktor*, která je (z nepochopitelných důvodů) pouze v českém jazyce, jsou všechny expozice alespoň částečně dvojjazyčné. Expozice v Mladé Boleslavi je celá také v němčině. Armádní muzeum Žižkov ani Technické muzeum Liberec nenabízí zvláštní program pro děti. Ostatní expozice disponují interaktivními prvky, je možné v nich vyplňovat pracovní listy, hrát si v dětském koutku a v mladoboleslavském muzeu je také možné zapůjčit si pro malé děti odrážedla stylizovaná jako vozy Škoda.

Celkové zhodnocení

Výzkum byl proveden v celkem třiceti expozicích prezentujících různé oblasti kulturního dědictví a historie. S výjimkou jedné expozice se jednalo o právě probíhající instalace. Výzkum zahrnuje muzea převážně krajských, ale i menších měst po celé České republice. Z nashromážděných dat vyplývají následující zjištění.

Třetina zkoumaných expozic, tedy 10, byla mladší pěti let. Osm expozic je mladších než deset let, 6 potom starších deseti let, 3 expozice jsou starší než patnáct let a 3 dokonce starší dvaceti let. Obecně nejstaršími jsou expozice užitého umění a nejmladšími pak expozice technických muzeí.

Téměř polovina expozic je řešena tzv. dokumentovaným podáním. V sedmi expozicích najdeme kombinované podání a devět expozic využívá „galerijní“ podání. V jedné expozici můžeme mluvit o autentickém podání. Nedokumentované podání v muzeích volného a užitého umění se dá pochopit, bohužel se však vyskytuje i v mnoha expozicích jiných typů. Nejlepší typ podání - kombinované - by se mělo vyskytovat v mnohem více expozicích, než tomu je dnes.

Interaktivní prvky a simulace najdeme v necelé polovině ze třiceti zkoumaných expozic (čtrnáct expozic). Stejně tak multimediální prvky jsou využívány pouze ve třinácti expozicích.

Co se týče péče o návštěvníky v expozicích, celkem 21 z 30 je bezbariérově přístupných. Horší je to se službami pro zrakově postižené, ty nabízí pouze tři muzea.

V sedmnácti expozicích je myšleno na zahraniční návštěvníky – jsou alespoň částečně dvoj- až trojjazyčné. Muzejní expozice mají teoreticky velký potenciál efektivně a zábavně vzdělávat děti. Většina muzeí nabízí nárazové doprovodné programy pro děti a zvláštní prohlídky pro školní skupiny. Doplnky a programy pro děti, které přijdou do muzea samy s rodiči, však ve většině expozic chybí. Tyto služby jsou v lepší či horší kvalitě nabízeny pouze ve dvanácti expozicích.

Pozitiva, která z výzkumu vyplynula, jsou jednak vcelku nízké stáří expozic a také fakt, že většina expozic je přizpůsobena cizincům a tělesně postiženým.

Negativní je pak celkově malé využití interaktivních prvků a multimédií v expozicích. A to i tam, kde je to více než vhodné a realizace by nebyla nijak nákladná ani náročná. Muzea by také měla více uvažovat o možnostech zapojení dětských návštěvníků přímo v expozici.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zhodnocení současného stavu prezentace kulturního dědictví v dlouhodobých expozicích muzeí v Čechách a na Moravě. Měla předložit zásady a doporučené postupy prezentace a zhodnotit, do jaké míry jsou v našich muzeích dodržovány. Dále měla specifikovat postupy prezentace kulturních památek v různých typech muzejních institucí a předložit příklady ze současné muzejní praxe v expozicích historie, archeologie, národopisu, muzeí volného a užitého umění a technických muzeí.

Mnou provedený výzkum poukázal na pozitivní i negativní příklady prezentace v expozicích našich muzeí. Dokázal, že současná muzea většinou zásady efektivní prezentace dodržují a vytvářejí poutavé a dobře zpracované expozice. Nicméně emotivní působení na návštěvníka a jeho přímé zapojení by mohlo být větší. Expozice, které jsem prostudovala, málokdy představovaly nové netradiční postupy či překvapivé instalace. Kulturní dědictví je široké téma a jeho prezentace umožňuje aplikaci množství rozličných postupů, kterými je možné vtáhnout diváka do tématu a strhnout ho nabízeným programem tak, že na něj bude dlouho vzpomínat. Česká muzea by měla při tvorbě expozic vždy brát v úvahu emotivní prožitek návštěvníků a měla by jít vstříc světovému trendu, který říká, že muzea již nejsou jen vzdělávací institucí, ale především kulturní atrakcí.

Má práce přinesla ucelený přehled základních východisek muzejní prezentace, stejně jako rozsáhlý přehled současných dlouhodobých expozic prezentujících kulturní dědictví u nás a jejich srovnání.

Mně samotné práce přinesla prohloubení znalostí dané problematiky a rozšíření přehledu o nabízených programech muzejních institucí nejen v mém regionu, ale po celé České republice.

Použitá literatura

- (1) BENEŠ, Josef, *Muzeologický slovník*, Praha 1978.
- (2) BENEŠ, Josef, *Muzejní prezentace*, Praha 1981.
- (3) BENEŠ, Josef, *Základy muzeologie*, Opava 1997.
- (4) BERNARD, Patrick – FABRE, Pierre, *Muzea pro všechny: příručka k fyzické a smyslové dostupnosti muzeí*. [Česko]: Český výbor ICOM ve spolupráci s Asociací muzeí a galerií ČR, 2003.
- (5) BÍLKOVÁ, Libuše (ed.), *Severočeské muzeum v Liberci*, Praha 1994.
- (6) BLACK, Graham, *The engaging museum: developing museums for visitor involvement*, London 2005.
- (7) BORTEL, Roman et al., *115 let NZM*, Praha 2006.
- (8) BRODESSER, Slavomír – MIKULKA, Jiří – BŘEČKA, Jan, *K poznání a slávě země: dějiny Moravského zemského muzea*, Brno 2002.
- (9) DEAN, David, *Museum exhibition: theory and practice*, London 1996.
- (10) DESVALLÉES, André a kol, *Základní muzeologické pojmy*, Brno 2011.
- (11) DURDÍK, Tomáš, *Prácheňské muzeum v Písku: průvodce expozicemi*, Písek 2005.
- (12) FRÝDA, František, *Západočeské muzeum v Plzni 1878-1998: 120 let plzeňských muzeí, 120 let Městského historického muzea, 110 let Uměleckoprůmyslového muzea, 80 let Národopisného muzea v Plzni*, Plzeň 1998.

- (13) HEJDOVÁ, Dagmar, *Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze*, Praha 1962.
- (14) HOZÁK, Jan (ed.), *Národní technické muzeum v Praze: historie, současnost, sbírky*, Praha 1997.
- (15) CHLUMSKÁ, Štěpánka (ed.), *Čechy a střední Evropa 1200-1550: dlouhodobá expozice Sbírký starého umění Národní galerie v Praze v klášteře sv. Anežky České*, Praha 2014.
- (16) JAKUBEC, Ondřej – ZATLOUKAL, Pavel, *Arcidiecézní muzeum Olomouc*, Olomouc 2009.
- (17) KESNER, Ladislav, *Marketing a management muzeí a památek*, Praha 2005.
- (18) KESNER, Ladislav, *Muzeum umění v digitální době: vnímání obrazů a prožitky umění v soudobé společnosti*, Praha 2000.
- (19) KOTLER, Neil G. – KOTLER, Philip – KOTLER, Wendy I. *Museum marketing and strategy: designing missions, building audiences, generating revenue and resources*, San Francisco 2008.
- (20) KŘÍŽOVÁ, Alena (ed.), *Moravské uměleckoprůmyslové muzeum v Brně*, Brno 2013.
- (21) LANGHAMMEROVÁ, Jiřina, *Musaion: průvodce národopisnou expozicí Národního muzea*, Praha 2007.
- (22) LORD, Gail Dexter (ed.) – LORD, Barry (ed.) *The manual of museum exhibitions*, Walnut Creek, Calif. 2002.
- (23) MALINA, Jiří (ed.), *Expozice Hradeckého muzea: inf. příručka*, Hradec Králové 1978.

- (24) MOHR, Jan et al., *Lázně - Oblastní galerie Liberec: proměna libereckých Lázní*, Liberec 2013.
- (25) PALATA, Oldřich (ed.), *Z pokladů Severočeského muzea v Liberci: Katalog k expozici vývoje uměleckých řemesel*, Liberec 1988.
- (26) PERŮTKA, Marek (ed.) – ELBELOVÁ, Gabriela, *Arcidiecézní muzeum Olomouc: průvodce*, Olomouc 2006.
- (27) STÁTNIKOVÁ, Pavla – ŠMOLÍKOVÁ, Miroslava, *130 - Muzeum hlavního města Prahy: Muzeum hlavního města Prahy slaví 130 let založení*, Praha, 2011.
- (28) STRÁNSKÝ, Zbyněk, *Úvod do studia muzeologie*, Brno 2000.
- (29) STRÁNSKÝ, Zbyněk, *Archeologie a muzeologie*, Brno 2005.
- (30) VLČEK, Václav, *K vývoji českého muzejnictví*, Praha 1970.
- (31) VOJTĚCHOVSKÝ, Miroslav, *Škoda Auto Muzeum: 100 let historie automobilů*, Praha 2005.
- (32) VONDRÁČKOVÁ, Marcela (ed.), *Baroko v Čechách: průvodce stálou expozicí Národní galerie v Praze*, Praha 2013.
- (33) VRÁNKOVÁ, Jana – POHLREICH, Pavel, *Katalog expozice Tiskařství*, Praha 2015.
- (34) TOMÁŠEK, Petr – BŘEZINOVÁ, Andrea, *Moravská národní galerie*, Brno 2011.
- (35) *25 let pavilonu Anthropos: 1961-1986: sborník ze zasedání Ústavu Anthropos Mor. muzea Brno 5. listopadu 1986*, Brno 1987.

- (36) *Muzea a galerie Plzeňského kraje*, Plzeň 2003.
- (37) *Muzeum Mladoboleslava: Muzea a galerie Středočeského kraje*, Praha 2007.
- (38) *Ostravské muzeum*, Ostrava 1999.
- (39) *Průvodce po Národním technickém muzeu*, Praha 2013.
- (40) *Stálá expozice České sklo: ateliérová sklářská tvorba*, Pardubice 2006.
- (41) *Škoda Auto Museum: architektura a koncepce firemního muzea jako spojení průmyslu a kultury*, Mladá Boleslav 1999.
- (42) *Vlastivědné muzeum v Olomouci: průvodce po sbírkách a stálých expozicích*, Olomouc 2007.
- (43) *Výroční zpráva 2005: Muzeum hlavního města Prahy*, Praha, 2006.
- (44) *Výroční zpráva 2006: Muzeum hlavního města Prahy*, Praha 2007.
- (45) *Výroční zpráva 2013: Muzeum hlavního města Prahy*, Praha 2014.
- (46) *Zpráva o činnosti Prácheňského muzea v Písku za rok 1993: s odbornými přílohami*, Písek 1994.

Internetové zdroje

- (47) DOERING, Zahava D., *Strangers, Guests or Clients?*, dostupné online (<http://www.si.edu/content/opanda/docs/Rpts1999/99.03.Strangers.Final.pdf>), [citováno k 19.6.2015].
- (48) KESNER, Ladislav, *Expozice jako prostor aktivního vnímání: teoretická východiska, strategie realizace*, dostupné online (http://www.cultropa.cz/dox/92_107.pdf), [citováno k 19.6.2015].
- (49) *Jede traktor - sbírka zemědělské techniky NZM: Tisková zpráva*, dostupné online (http://www.nzm.cz/userfiles/file/TZ/TZ-Jede_traktor.pdf), [citováno k 15.8.2015].
- (50) *Kultura České republiky v číslech: Vybrané údaje ze statistických šetření*, dostupné online (http://www.nipos-mk.cz/wp-content/uploads/2013/05/1_Kultura-v-č%C3%ADslech_2015_web.pdf), [citováno k 19.6.2015].
- (51) *Výroční zpráva Národní galerie v Praze za rok 2000*, dostupné online (<http://www.ngprague.cz/files/2000.doc>), [citováno k 15.8.2015].
- (52) *Výroční zpráva 2009: Národní galerie v Praze*, dostupné online (http://www.ngprague.cz/gallery/3/1104-vz09_net.zip), [citováno k 15.8.2015].
- (53) *Výroční zpráva za rok 2006: Moravské zemské muzeum*, dostupné online (http://www.mzm.cz/fileadmin/user_upload/vyrocní_zpravy/vyrocní_zprava_2006.pdf). [citováno k 15.8.2015].

- (54) *Výroční zpráva Vlastivědného muzea v Olomouci za rok 2012*, dostupné online (http://www.vmo.cz/download_soubor.php?id=5&modul=rubriky), [citováno k 15.8.2015].
- (55) *Výroční zpráva Vlastivědného muzea v Olomouci za rok 2013*, dostupné online (http://www.vmo.cz/download_soubor.php?id=5&modul=rubriky), [citováno k 15.8.2015].
- (56) *Výroční zpráva 2013: Západočeské muzeum v Plzni*, dostupné online (http://www.zcm.cz/sites/default/files/vyrocní_zprava_2013.pdf), [citováno k 15.8.2015].
- (57) *Výroční zpráva 2014: Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze*, dostupné online (<http://www.upm.cz/index.php?language=cz&page=119>), [citováno k 15.8.2015].
- (58) *Zpráva o činnosti za rok 2011: Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě*, dostupné online (<http://www.muzeumcl.cz/userfiles/file/vyrocní-zpravy/Zpráva%20o%20činnosti%20VMG%20za%20rok%202011%20pro%20internetové%20stránky.doc>). [citováno k 15.8.2015].
- (59) *Zpráva o činnosti za rok 2008: Muzeum východních Čech v Hradci Králové*, dostupné online (http://www.muzeumhk.cz/files/dokumenty/2008_vyrocní_zprava.doc), [citováno k 15.8.2015].

PŘÍLOHY

Obrazové přílohy

Muzeum východních Čech v Hradci Králové

Obr. 1: Expozice *Královské město nad soutokem*, maketa kamenného průchodu

Obr. 2: Expozice *Královské město nad soutokem*, fotografické pozadí exponátů

Obr. 3: Expozice *Od pevnosti k salonu republiky*, interaktivní model města

Obr. 4: Expozice *Od pevnosti k salonu republiky*, využití velkoformátové fotografie

Západočeské muzeum v Plzni

Obr. 5: Expozice *Pohledy do minulosti Plzeňského kraje – Pohled historický*, hlavní sál expozice, vestavba do prostoru sálu

Obr. 6: Expozice *Pohledy do minulosti Plzeňského kraje - Pohled historický*, výtvarné řešení panelů a vitrín

Obr. 7: Expozice *Pohledy do minulosti Plzeňského kraje – Pohled archeologický*, výtvarné a prostorové řešení expozice

Obr. 8: Expozice *Pohledy do minulosti Plzeňského kraje – Pohled archeologický*, ukázka řešení výkladových panelů a vitríny představující archeologický terénní výzkum

Obr. 9: Expozice *Jak se žilo na Plzeňsku*, autentické pojetí výstavního prostoru

Obr. 10: Expozice *Jak se žilo na Plzeňsku*, instalace historické lékárny

Vlastivědné muzeum v Olomouci

Obr. 11: Expozice *Olomouc – patnáct století města*, stylizovaný vstup do expozice

Obr. 12: Expozice *Olomouc – patnáct století města*, holografická projekce písaře

Obr. 13: Expozice *Olomouc – patnáct století města*, maketa části tramvaje a dobového prostředí ulice

Obr. 14: Expozice *Olomouc – patnáct století města*, simulace kavárny

Obr. 15: Expozice *Od kolébky do hrobu*, originální exponát ve spojení s maketou obydlí a venkovní krajiny

Obr. 16: Expozice *Od kolébky do hrobu*, maketa božích muk a krajiny

Muzeum hlavního města Prahy

Obr. 17: Expozice *Praha na přelomu středověku a novověku*, pohled do expozice

Obr. 18: Expozice *Praha na přelomu středověku a novověku*, výkladové panely

Ostravské muzeum

Obr. 19: Expozice *Historie města*, ukázka práce s prostorem – využití niky jako vitríny

Obr. 20: Expozice *Historie města*, prostorové řešení sálu

Moravské zemské muzeum

Obr. 21: Expozice *Pravěk Moravy*, první část expozice, z jedné strany vestavby

Obr. 22: Expozice *Pravěk Moravy*, pohled do druhé části expozice, druhá strana vestavby

Obr. 23: Expozice *Pravěk Moravy*, detail instalace exponátů a doplňků ve vitrině

Obr. 24: Expozice *Velká Morava*, pohled do prázdně působícího sálu expozice

Obr. 25: Expozice Pavilonu Anthropos, denní světlo ve třetím patře expozice

Obr. 26: Expozice Pavilonu Anthropos, maketa jeskyně Altamira

Obr. 27: Expozice Pavilonu Anthropos, ukázka propojení volně stojící vitríny s výkladovým panelem

Obr. 28: Expozice Pavilonu Anthropos, diorama s figurínou pravěkého člověka

Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě

Obr. 29: Expozice Archeologického muzea Šatlava, grafická úprava výkladových panelů

Obr. 30: Expozice Archeologického muzea Šatlava, ukázka prostorového řešení interiéru vitrín a osvětlení v expozici

Prácheňské muzeum v Písku

Obr. 31: Expozice *Pravěk a doba slovanská*, prostorové a výtvarné řešení expozice

Obr. 32: Expozice *Pravěk a doba slovanská*, využití fotografických zvětšení na pozadí exponátů

Národní muzeum - Národopisné muzeum Músaion

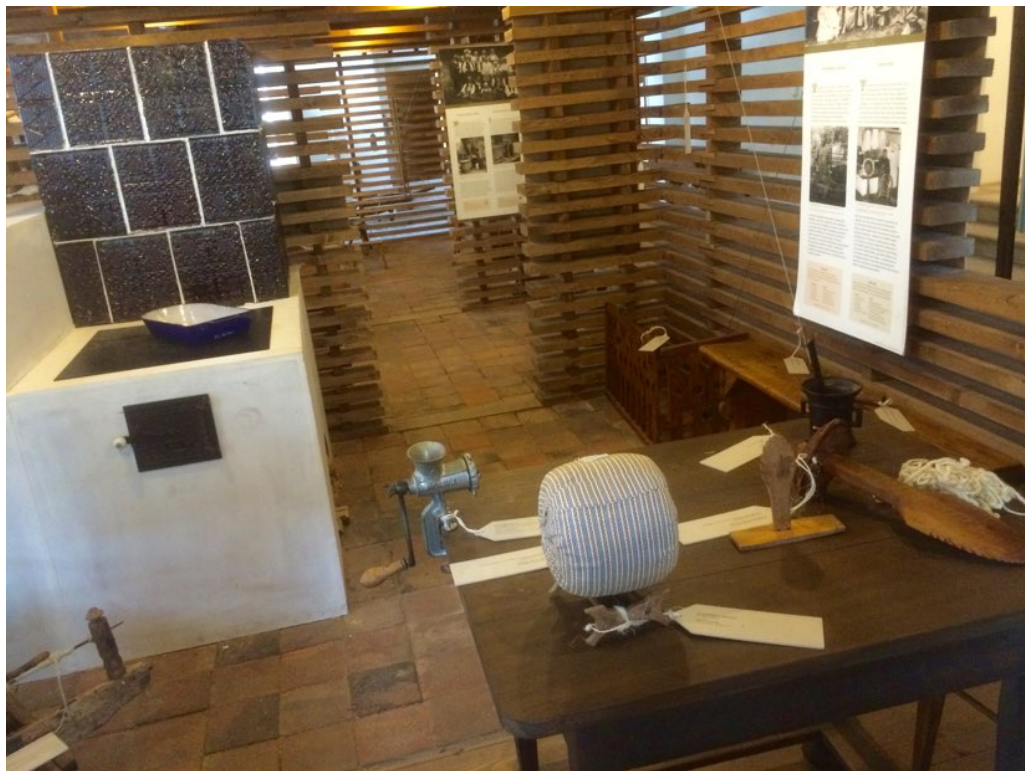
Obr. 33: Expozice *Česká lidová kultura*, prostorové řešení sálu a vitrinová dioramata

Obr. 34: Expozice *Česká lidová kultura*, použití plachty s obrazovým motivem v první části expozice

Obr. 35: Výstava *Venkov*, výtvarné řešení výstavy, maketa dobového obydlí

Obr. 36: Výstava *Venkov*, ukázka kvalitního grafického řešení výkladového panelu

Muzeum Mladoboleslavka

Obr. 37: Expozice *Venkov v proměnách času*, pohled do expozice, interaktivní hra “poznej po hmatu”

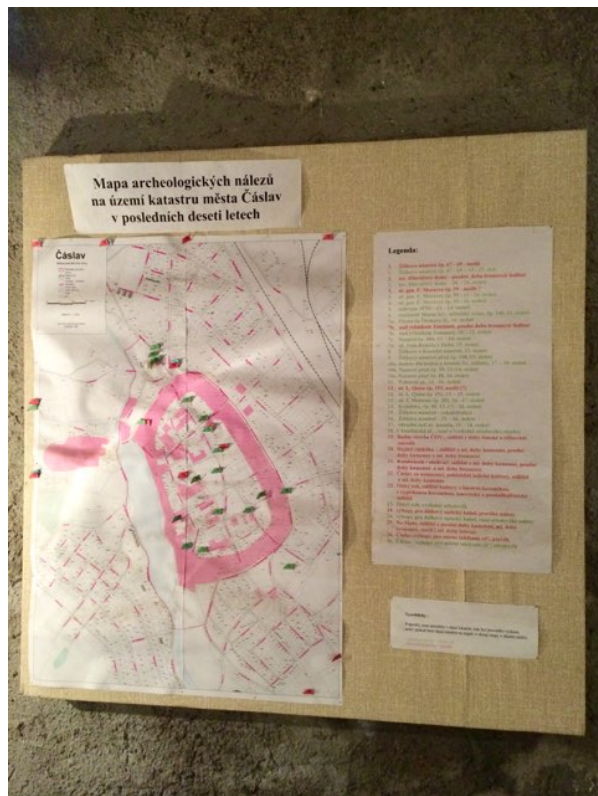

Obr. 38: Expozice *Venkov v proměnách času*, diorama s jednoduchou figurínou

Městské muzeum Čáslav

Obr. 39: Archeologická expozice, ukázka nevhodného grafického řešení výkladového panelu

Obr. 40: Archeologická expozice, nedostatečné nasvětlení vitríny a panelu

Obr. 41: *Umělecko-průmyslová expozice, prostorové uspořádání, starobylé vitríny*

Obr. 42: *Národopisná expozice, simulace interiéru venkovského obydlí v prostoru klasického výstavního sálu*

Národní galerie

Obr. 43: Expozice *Středověké umění v Čechách a střední Evropě*, využití skleněných panelů

Obr. 44: Expozice *Středověké umění v Čechách a střední Evropě*, prostorové řešení závěrečného sálu expozice

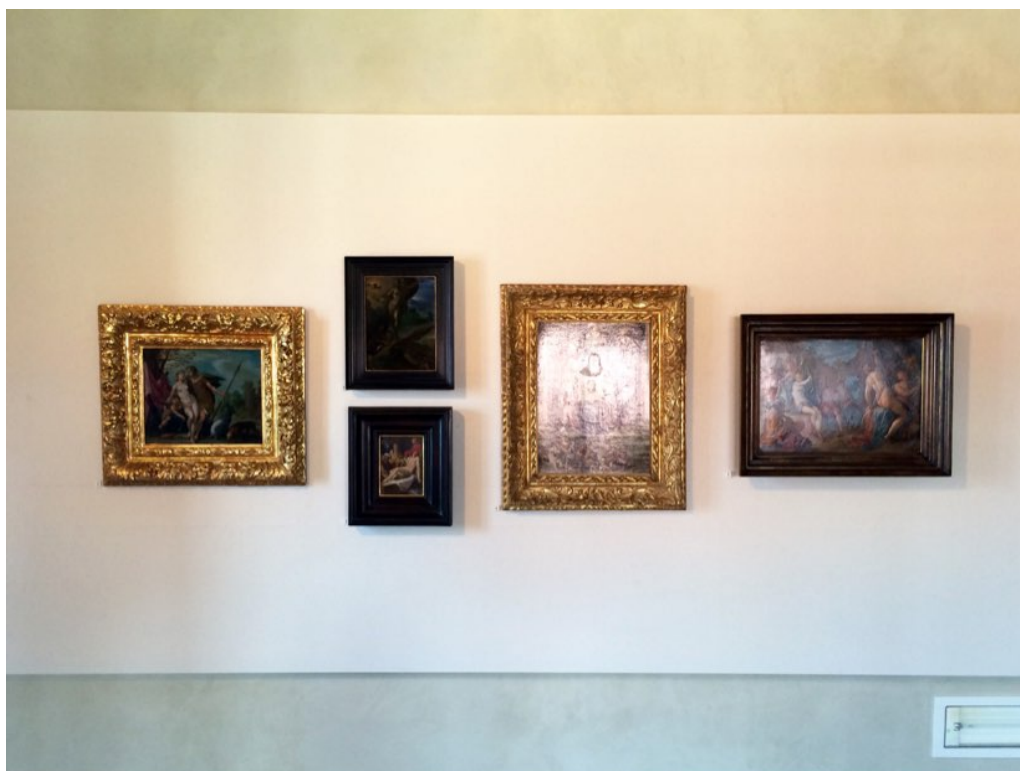
Obr. 45: Expozice *Baroko v Čechách*, ukázka instalace panelů do původních výklenků sálu

Obr. 46: Expozice *Baroko v Čechách*, výtvarné řešení instalace barokního sochařství

Obr. 47: Expozice *Baroko v Čechách*, ukázka instalace obrazových děl na středové linii

Obr. 48: Expozice *Baroko v Čechách*, použití barev v expozici

Oblastní galerie Liberec

Obr. 49: Stálá expozice muzea, ukázka instalace obrazových děl nad a pod středovou linií

Obr. 50: Stálá expozice muzea, ukázka elegantního zastínění oken v expozici

Obr. 51: Stálá expozice muzea, prostorové a výtvarné řešení expozice v suterénu

Obr. 52: Stálá expozice muzea, pohled do interaktivní expozice *Bud' v obraze*

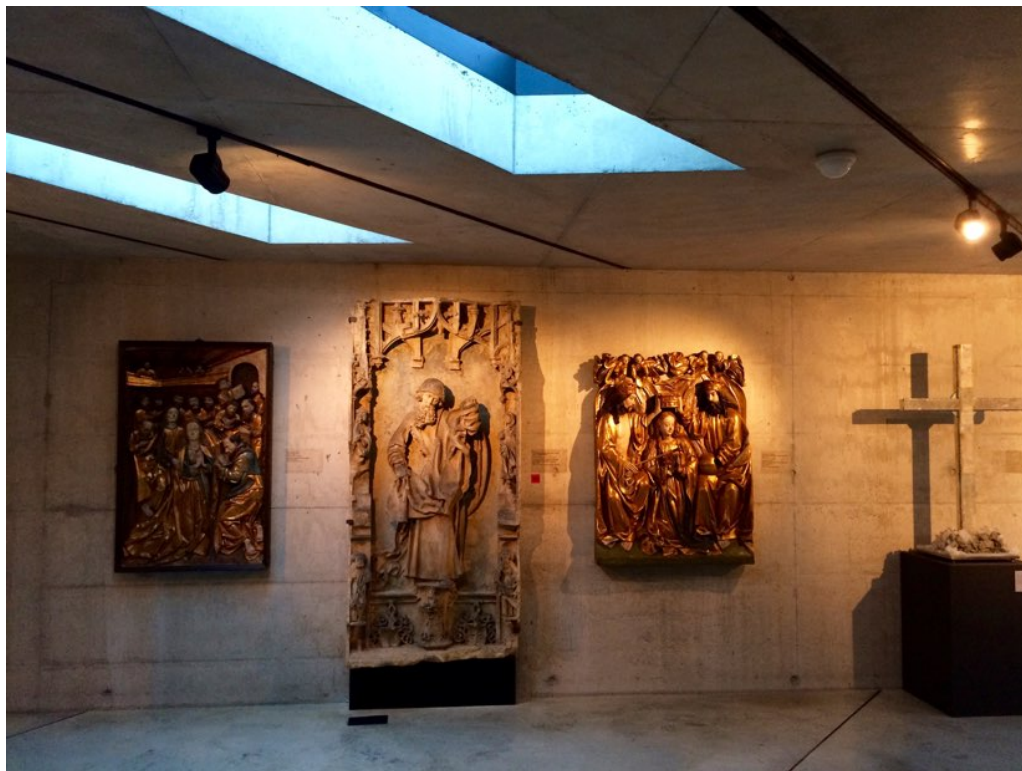

Arcidiecézní muzeum Olomouc

Obr. 53: Expozice *Ke slávě a chvále* | 1000 let duchovní kultury na Moravě, ukázka vystavení děl “od podlahy ke stropu”

Obr. 54: Expozice *Ke slávě a chvále* | 1000 let duchovní kultury na Moravě, stropní průhledy v expozici

Moravská galerie

Obr. 55: Expozice *Umění od gotiky po 19. století*, ukázka prostorového řešení v oddílu sochařství

Obr. 56: Expozice *Umění od gotiky po 19. století*, špinavé stěny ve výstavním sále

Obr. 57: Expozice *Užití umění a design*, členění sálu vitrínami, umístění exponátů u země

Obr. 58: Expozice *Užití umění a design*, barevné ladění v expozici, využití pódíí

Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze

Obr. 59: Expozice *Příběhy materiálů*, pohled do expozice skla a porcelánu, kombinace moderních a klasických vitrín

Obr. 60: Expozice *Příběhy materiálů*, prostorové řešení sálu *Tisk a obraz*

Severočeské muzeum v Liberci

Obr. 61: *Expozice užitého umění, vitríny s exponáty bez popisků v první části expozice*

Obr. 62: *Expozice užitého umění, prostorové řešení expozice, použití starého typu vitrín*

Východočeské muzeum v Pardubicích

Obr. 63: *Expozice české sklářské tvorby, členění prostoru, využití kubusovitých vitrín, umístění exponátů u země*

Obr. 64: *Expozice české sklářské tvorby, panely se špatně čitelným úvodním textem*

Národní technické muzeum

Obr. 65: Expozice *Doprava*, stylizované sedačky pro odpočinek návštěvníků

Obr. 66: Expozice *Astronomie*, prostorové řešení expozice, využití oblých tvarů

Obr. 67: Expozice *Tiskařství*, stylizace prostoru do podoby průmyslové tiskárny

Obr. 68: Expozice *Tiskařství*, využití ladících vitrín

Technické muzeum Liberec

Obr. 69: stálá expozice muzea, prostorové řešení výstavní haly

Obr. 70: stálá expozice muzea, vystavení exponátu v simulovaném autentickém prostředí

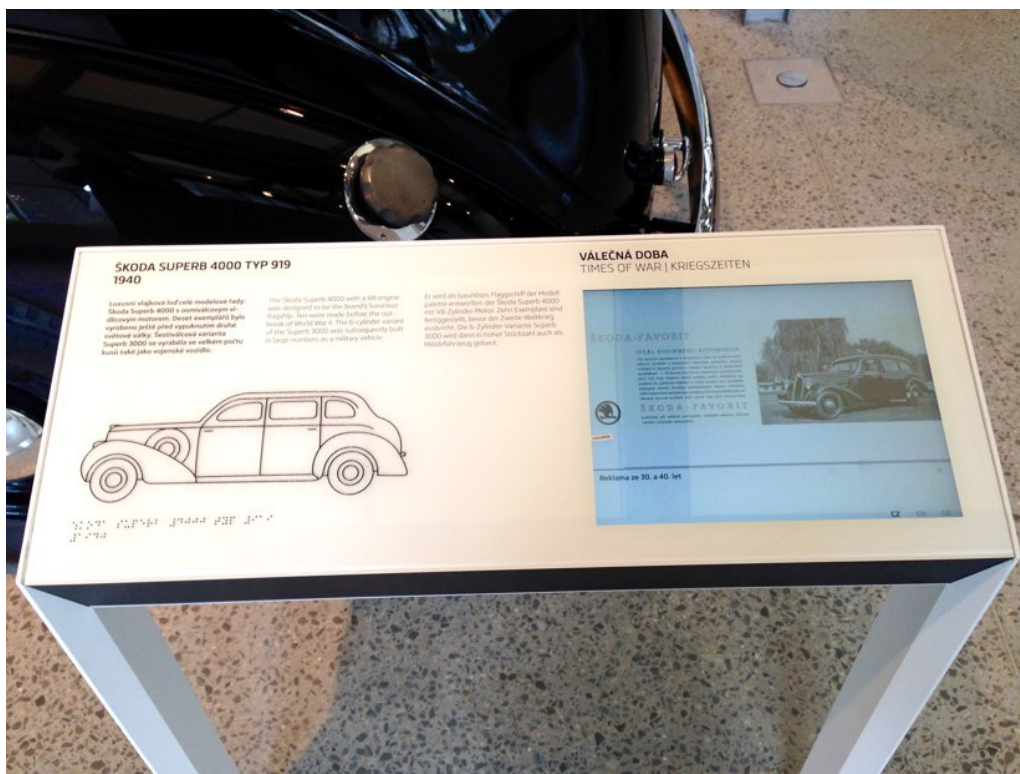

ŠKODA Muzeum

Obr. 71: stálá expozice muzea, prostorové řešení oddílu *Evoluce*

Obr. 72: stálá expozice muzea, popisky pro zrakově postižené návštěvníky a využití dotykové obrazovky

Obr. 73: stálá expozice muzea, výstavní rampy s možností pravidelného oobměňování exponátů v patrech

Obr. 74: stálá expozice muzea, pohled do sálu *Preciznost*

Armádní muzeum Žižkov

Obr. 75: stálá expozice muzea, prostorové a výtvarné řešení prvních dvou oddílů

Obr. 76: stálá expozice muzea, prostorové a výtvarné řešení třetího oddílu

Národní zemědělské muzeum

Obr. 77: Expozice *Jede traktor*, pohled do sálu, prostorové řešení expozice

Obr. 78: Expozice *Venkov v proměnách staletí*, ukázka prostorové vestavby

Technické muzeum Brno

Obr. 79: Expozice *Parní motory*, pohled do expozice

Obr. 80: Expozice *Ulička řemesel*, maketa dobové ulice v životní velikosti

Muzeum Cheb

Obr. 81: Expozice *Chebsko poklidné a bouřlivé*, ukázka realisticky ztvárněného dioramatu/ makety interiéru

Obr. 82: Expozice *Valdštejnův okruh*, naznačení dobové události v údajném úmrtním pokoji Albrechta z Valdštejna

České muzeum hudby

Obr. 83: Expozice *Člověk – nástroj – hudba*, ukázka minimalistické zábrany

Obr. 84: Expozice *Člověk – nástroj – hudba*, využití podstavců v různých úrovních

Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích

Obr. 85: Výstava *Poklady, depoty, obětiny*, instalace depotu mincí ve vitrině

Oblastní muzeum Praha - východ

Obr. 86: Expozice *Brandýsko ve světle archeologie*, ukázka instalace fotografického a maketového pozadí ve vitrinách

Národní památník na Vítkově

Obr. 87: Expozice *Křižovatky české a československé státnosti*, rozsáhlá patrová vestavba

Obr. 88: Expozice *Laboratoř moci*, instalace makety balzamovací komory

Tabulky

Tabulka č. 1: Historické expozice

		Historické expozice				
	Muzeum východních Čech v Hradci Králové <i>Od pevnosti k salonu republiky</i>	Západočeské muzeum v Plzni <i>Pohledy do minulosti Plzeňského kraje - pohled Historický</i>	Vlastivědné muzeum v Olomouci <i>Olomouc - patnáct století města</i>	Muzeum Hlavního města Prahy <i>Praha na přelomu středověku a novověku</i>	Ostravské muzeum <i>Historie města</i>	
rok otevření	2008	2013	2012	2006	2009	
podání	dokumentované	dokumentované	kombinované	„galerijní“, částečně dokumentované	dokumentované	
prostor	sál v původním vzhledu členěn širokými panely a vitrinami	komplexní vestavba do sálu kolem všech stěn, samostatně stojící exponáty v prostoru	vestavba do původního sálu, prostor různorodě členěn	původní vzhled sálu, členěn jednoduše pouze výstavním nábytkem	původní vzhled sálu, prostor jednoduše členěn vitrinami	
výstavní nábytek	moderní celoskleněné vitríny, podstavce, panely	zapuštěné vitríny, podia, panely	vitríny zapuštěné, celoskleněné volně stojící, pultové, panely s texty nástěnné a nástěnná alba	celoskleněné kubusovité vitríny, stolové vitríny jednoduché podstavce	dřevěno-skleněné vitríny různých velikostí - stolové, pultové, klasické, zasklené panely opřené o stěnu, podstavce	
exponáty	volně v prostoru bez zábran, na podstavcích, na stěnách, ve vitrinách	ve vitrinách, v dioramatech, volně	ve vitrinách, volně, v dioramatech	ve vitrinách, na stěnách, volně za zábranami	ve vitrinách	

Historické expozice					
	Muzeum východních Čech v Hradci Králové <i>Od pevnosti k salonu republiky</i>	Západočeské muzeum v Plzni <i>Pohledy do minulosti Plzeňského kraje - pohled Historický</i>	Vlastivědné muzeum v Olomouci <i>Olomouc - patnáct století města</i>	Muzeum Hlavního města Prahy <i>Praha na přelomu středověku a novověku</i>	Ostravské muzeum <i>Historie města</i>
texty	na panelech, přiměřeně dlouhé, špatně graficky zpracované	přiměřené dlouhé, dobře graficky zpracované (barevné odlišení, zvýraňení)	přiměřené dlouhé, graficky málo výrazné, hůře čitelné	krátké výkladové texty, zastaralé zpracování, výtvarně i graficky špatně řešené	úvodní texty - přehledné, dobře zpracované, výkladové texty - na vysokých panelech v různých úrovních pohledu, malé písmo, špatné zarovnání do bloku - hůře čitelné
doplnkové materiály	velkoformátové obrazy a fotografie, dobové fotografie, mapy, makety, modely	velkoformátové fotografie, mapy, kresby, makety interiéru dobových obydlí (pouze k nahlédnutí)	fotografie, obrazy, plakáty, modely, makety	fotografie	alba k prolisování (upevněná na stolech), fotografie, modely
multimédia	video na širokoúhlé obrazovce, dotykové obrazovky	video promítání, dotykové obrazovky	video promítání, holografická projekce, zvukový podkres (hudba, autentické zvuky), dotykové obrazovky	X	X

Historické expozice					
	Muzeum východních Čech v Hradci Králové <i>Od pevnosti k salonu republiky</i>	Západočeské muzeum v Plzni <i>Pohledy do minulosti Plzeňského kraje - pohled Historický</i>	Vlastivědné muzeum v Olomouci <i>Olomouc - patnáct století města</i>	Muzeum Hlavního města Prahy <i>Praha na přelomu středověku a novověku</i>	Ostravské muzeum <i>Historie města</i>
interaktivní prvky a simulace	interaktivní modely města ovládané přes dotykovou obrazovku	X	dřevěné puzzle podle vystaveného díla maketa kavárny, maketa fotografického ateliéru, maketa části historické tramvaje	X	X
jiné výrazné prvky	X	+ velmi kvalitní výtvarné zpracování celé expozice	+ velmi dobrá práce s prostorem, množství zajímavých detailů	- přílišná míra galerijního přístupu v prezentaci	- závěrečná část expozice umístěna na chodbě
služby návštěvníkům	- chybí bezbariérový přístup + možnost posezení v expozici - pouze v Čj - žádný program pro děti + dětský ateliér o patro výš	+ bezbariérový přístup + možnost posezení u video promítání + texty v Čj, Aj - žádný program pro děti	+ bezbariérový přístup + texty v Čj, Aj + možnost posezení v expozici + dřevěné puzzle pro děti	- není bezbariérově přístupné + texty v Čj, Aj - žádné posezení v expozici - žádný program pro děti	+ bezbariérový přístup - pouze v Čj + možnost posezení u stolových vitrín - žádný speciální program pro děti + program pro děti ve dvou dalších propojených expozicích

Tabulka č. 2: Archeologické expozice

Archeologické expozice					
	Moravské zemské muzeum Pravěk Moravy	Západočeské muzeum v Plzni <i>Pohledy do minulosti Plzeňského kraje - Pohled archeologický</i>	Moravské zemské muzeum Stálá expozice v Pavilonu Anthropos	Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě Stálé expozice v Archeologickém muzeu Šatlava	Prácheňské muzeum v Písku <i>Pravěk a doba slovanská</i>
rok otevření	1991	2013	2006	2011	1993
podání	dokumentované	dokumentované	dokumentované	dokumentované	dokumentované s malým využitím doplňků
prostor	původní vzhled sálu, masivní vestavba uprostřed - na jedné straně jednoduchá, na druhé straně členitá, doplněno nízkými vitrínami, cirkulace „naváděná“	velkoobjemové vitríny pravidelně rozestavené ve síředu sálu, výtvarná instalace přes původní strop panelové vestavby kolem stěn cirkulace typu „suggested approach“	zrekonstruovaný moderní prostor členěn vitrínami, panely, volně stojícími exponáty, velké množství volného prostoru, cirkulace volná	původní prostor šatlavy doplněn vitrínami a exponáty na podstavcích cirkulace naváděná	původní vzhled historického sálu, vitríny podél stěn, podla s vitrínami v prostoru cirkulace typu „suggested approach“
výstavní nábytek	vestavené velkoobjemové vitríny, nízké vitríny v prostoru, proudové vitríny, pultové vitríny	celoskleněné vitríny, pultové vitríny, nízké skleněné ohrady, pultové vitríny, panely, podstavce, pódia	proudové vitríny, vitríny spojené s panely, nízké skleněné ohrady, panely, podla	celoskleněné kubusovité vitríny, pultové vitríny, podstavce, panely	skleněné vitríny kolem stěn, pultové vitríny, pyramidové vitríny
exponáty	ve vitrínách	ve vitrínách, volně na podstavcích / pódiích se zábranou i bez, na figurínách	ve vitrínách	ve vitrínách, na podstavcích, volně bez zábrany	ve vitrínách, volně na podstavcích, v jednoduchých dioramatech

Archeologické expozice					
	Moravské zemské muzeum muzeum <i>Pravěk Moravy</i>	Západočeské muzeum v Plzni <i>Pohledy do minulosti Plzeňského kraje - Pohled archeologický</i>	Moravské zemské muzeum Stálá expozice v Pavilonu Anthropos	Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě Stálé expozice v Archeologickém muzeu Šatlava	Prácheňské muzeum v Písku <i>Pravěk a doba slovanská</i>
texty	tmavým písmem na transparentních nálepkách na stěnách vitrín - jednoduchá grafická úprava, hůře čitelné texty na panelech na zadních stěnách vitrín - daleko od očí návštěvníka, malé písmo - špatně čitelné popisky na štítcích - špatně čitelné, malé písmo	výkladové texty na panelech vysoko – částečně mimo úroveň pohledu, členěny na kratší oddíly se samostatnými nadpisy, zarovnání do bloku, dobře čitelné, chybí zvýrazňování pasáží v textu popisky tmavým písmem na mléčné nálepce na vitrínách, kurzíva - hůře čitelné	výkladové texty na panelech, špatně čitelné, zarovnané do bloku, malé řádkování, malé písmo, přiměřená délka, nejsou graficky strukturovány popisky tmavým písmem na transparentní nálepce, v některých částech špatně čitelné, nestrukturované	výkladové texty na panelech, dobře strukturovány, přiměřená délka, zarovnání doleva, výrazné písmo, dobře čitelné popisky stručné, na papírových štítcích, základní grafické řešení	žádné panely, výkladové texty nalepeny na vitrínách - špatně čitelné, působí jako popisky exponátů
doplňkové materiály	fotografie, mapky, plánky, nákresy	fotografie, plánky, mapky, kresby	makety, fotografie, plánky, obrazy, nákresy, modely, dioramata	fotografie, plánky, mapky, modely	fotografie, fotografické zvětšeniny exponátů, mapky, makety
multimédia	X	video promítání ve velkém formátu na panelu, promítání na plátně, videa na menších obrazovkách, dotykové obrazovky	dotykové obrazovky, video promítání,	dotyková obrazovka	X

Archeologické expozice					
	Moravské zemské muzeum Pravěk Moravy	Západočeské muzeum v Plzni <i>Pohledy do minulosti Plzeňského kraje - Pohled archeologický</i>	Moravské zemské muzeum Stálá expozice v Pavilonu Anthropos	Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě Stálé expozice v Archeologickém muzeu Šatlava	Prácheňské muzeum v Písku <i>Pravěk a doba slovanská</i>
interaktivní prvky a simulace	X	možnost vyzkoušet si práci na vertikálním stavu a drčení obilí kamenným drtidlem	velkoplošná maketa stěny jeskyně	X	X
jiné výrazné prvky	– exponáty ve spodních patrech volně stojících vitrin příliš blízko u země – vnitřní přehlceny informacemi - exponáty a texty	+ moderní výtvarné řešení + stylizovaný strop i podlaha	+ maketa mamuta a mamutí kostry v životní velikosti	– slabé osvětlení	– zastaralé výtvarné zpracování (zejména barvy a materiály)
služby návštěvníkům	+ bezbariérový přístup – pouze v Čj – žádný program pro děti – žádná možnost posezení	+ bezbariérový přístup + interaktivní prvky pro děti – pouze v Čj + možnost posezení	+ bezbariérový přístup – pouze v Čj – žádný program pro děti + možnost posezení	+ bezbariérový přístup – pouze v Čj – žádný program pro děti – žádná možnost posezení	– není bezbariérové přístupné – žádné posezení v expozici – žádný program pro děti – pouze v Čj

Tabulka č. 3: Národopisné expozice

		Národopisné expozice				
	Národní muzeum Česká lidová kultura	Západočeské muzeum v Plzni <i>Jak se žilo na Plzeňsku</i>	Muzeum Mladoboleslava <i>Venkov v proměných časech</i>	Městské muzeum Čáslav <i>Národopisná expozice</i>	Vlastivědné muzeum v Olomouci <i>Od kolébky do hrobu</i>	
rok otevření	2005	1999	2004	2005	2013	
podání	dokumentované i „galerijní“	autentické a dokumentované	dokumentované	dokumentované	dokumentované	
prostor	původní vzhled sálu, prostor částečně definován tvarem zasklených dioramat, členění vitrínami, hodně volného prostoru, cirkulace volná	původní prostory měšťanských domů stylizovány do dobových interiérů, zachováno původní členění, závěrečný sál vybaven vitrínami podél stěn	nápaditě členěn dioramaty, panely, vitrínami, speciálními konstrukcemi s pódií pro vystavení exponátů	jedna místnost stylizovaná pomocí malby, uměle instalovaných trámů, exponátů a rekvizit jako vesnické obydlí konce 18. století, cirkulace typu „suggested approach“	spojitá vestavba kolem stěn původního sálu, členěno vitrínami, věstavná dioramata	
výstavní nábytek	moderní vitríny, podstavce, zasklená dioramata, proudové vitríny	dřevěné skříňové vitríny, panely	zapuštěné vitríny, panely, pódia	X	zapuštěné vitríny, vestavné zásuvky, podstavce, pódia, volně stojící vitríny, panely	
exponáty	ve vitrínách, v dioramatech, volně na podstavcích / podílech se zábranou i bez	volně za zábranou nebo bez, ve vitrínách	ve vitrínách, v dioramatech, volně bez zábran	volně v prostoru bez zábran	ve vitrínách, v zásuvkách, v dioramatech, volně v prostoru bez zábran, zavěšené na panelech	

Národopisné expozice					
	Národní muzeum Česká lidová kultura	Západočeské muzeum v Plzni Jak se žilo na Plzeňsku	Muzeum Mladobolesavska Venkov v proměnách času	Městské muzeum Čáslav Národopisná expozice	Vlastivědné muzeum v Olomouci Od kolébky do hrobu
texty	výkladové texty na panelech poměrně dobře čitelné, jednoduchá grafická úprava, vyznačení nejdůležitějších slov v textu, anglická verze špatně čitelná - písmo malá kurzíva popisky bílým písmem na vitrínách, žádné typografické strukturování	chybí výkladové texty, popisky pouze u exponátů ve vitrínách - podrobnější i stručné, zastaralé grafické i technické řešení, špatně čitelné	výkladové texty na panelech, dlouhé, částečně přes podkladovou kresbu - hůře čitelné, zbytek dobře čitelný, zarovnání vlevo, jednoduché grafické zpracování, základní strukturování textu popisky jen u exponátů ve vitrínách, jednoduché, velmi stručné	popisky na zavěšených tabulkách a nalepených štítcích, velmi stručné, nevhodná grafická úprava, amatérské zpracování	výkladové texty v různé délce na různé velikých tabulkách, vyznačené nadpisy, dále nestrukturováno, špatná grafická úprava
doplňkové materiály	velkoformátové fotografie / obrazy na pozadí dioramat	dobové fotografie, plánky, náčrty	fotografie, mapy, kresby, plakáty	kresby u textů	fotografie na panelech s texty, velkoformátové fotografie na pozadí dioramat
multimédia	hudba v expozici – národní lidové písně	X	X	X	X
interaktivní prvky a simulace	X	simulace dobových interiérů s použitím originálních exponátů – návštěvník jimi přímo prochází	poznávání objektů po hmatu, možnost vyzkoušet si ovládání flašinetu a dřevěných marionet	celá expozice simuluje prostředí interiéru venkovského obydlí - detailní zpracování	otevírací boží muka, instalace „nebe“, „peklo“ v kovovém válcí, k vidění pouze při blízkém průhledu malými otvory

Národopisné expozice					
	Národní muzeum Česká lidová kultura	Západočeské muzeum v Pízní Jak se žilo na Pížeňsku	Muzeum Mladoboleslavsko Venkov v proměněných časech	Městské muzeum Čáslav Národopisná expozice	Vlastivědné muzeum v Olomouci Od kolébky do hrobu
jiné výrazné prvky	+ příjemné barevné ladění – zasklení dioramat – výrazná vizuální překážka	+ unikátní instalace historické lékárny + detailní propracování interiérů	+ dobré výtvarné řešení, využití vhodných materiálů a barev pro podtržení tématu expozice	+ návštěvník může procházet celou expozicí, žádné exponáty se nenachází za zábranou	+ dioramata zobrazující nejen interiéry budov, ale i výseky krajiny (neobvyklé oproti většině národopisných expozic)
služby návštěvníkům	+ bezbariérový přístup + pracovní listy pro děti (na receptci) – pouze úvodní texty i v A3 – žádná možnost posezení	– není bezbariérově přístupné – žádný program pro děti – popisky pouze v Čj – žádná možnost posezení – vstup pouze s průvodcem – žádné výkladové texty, pouze výklad průvodce	+ bezbariérově přístupné – pouze v Čj + interaktivní prvky pro děti	– není bezbariérově přístupné – texty pouze v Čj – přístupné pouze s průvodcem – žádný program pro děti	+ bezbariérový přístup – pouze v Čj – žádný program pro děti

Tabulka č. 4: Expozice volného umění

Expozice volného umění					
	Národní galerie <i>Středověké umění v Čechách a střední Evropě</i>	Národní galerie <i>Baroko v Čechách</i>	Oblastní galerie v Liberci stálé expozice	Arcidiecézní muzeum Olomouc <i>Ke slávě a chvále / 1000 let duchovní kultury na Moravě</i>	Moravská galerie <i>Umění od gotiky po 19. století</i>
rok otevření	2000	2008	2014	2006	2001
podání	nedokumentované „galerijní“	nedokumentované „galerijní“	„galerijní“ i částečně dokumentované	nedokumentované „galerijní“	nedokumentované „galerijní“
prostor	ve zrekonstruovaném gotickém klášteře, řešen unikátně v každém sále, vestavby, předělující panely	různorodé zpracování jednotlivých sálů, jednoduché členění	rozčleněn jednoduše širokými panely / příčkami	různorodé členění v jednotlivých oddílech, vestavby, panely, originální řešení prostoru v suterénu, variace materiálů a barev	jednoduché členění v některých sálech bílými panely
výstavní nábytek	příčky, skleněné panely, nástěnné vitríny, zapuštěné vitríny, podstavce, moderní kubusovité vitríny	klasické vitríny různých velikostí, vitríny na podstavcích, pultové vitríny, nástěnné vitríny, designové panely pro instalaci obrazů, elegantní podstavce	moderní vitríny, podstavce, panely	celoskleněné vitríny, skleněné panely, válcové vitríny v „Klenotnici“, jednoduché podstavce, police, pultové vitríny, nástěnné vitríny	podstavce, panely
exponáty	na stěnách / panelech, ve vitřinách, volně na podstavcích bez zábran	na stěnách / panelech, ve vitřinách, volně na podstavcích	na stěnách, na podstavcích, na panelech, ve vitřinách, volně v prostoru, v prostoru se zábranou	na panelech, na stěnách, ve vitřinách, na podstavcích, na policích na stěnách	na stěnách, na panelech, na podstavcích, volně se zábranou nebo bez

Expozice volného umění					
	Národní galerie Středověké umění v Čechách a střední Evropě	Národní galerie Baroko v Čechách	Oblastní galerie v Liberci stálé expozice	Arcidiecézní muzeum Olomouc Ke slávě a chvále I 1000 let duchovní kultury na Moravě	Moravská galerie Umění od gotiky po 19. století
texty	popisky exponátů - obsáhlejší, graficky dobře členěné, na vhodné umístěných tabulkách, žádné výkladové texty	výkladové texty – přiměřeně dlouhé, dobře umístěné, jednoduché grafické řešení, dobře čitelné, málo zvláště popisky – stručné i podrobnější, dobře členěné	úvodní texty k expozicím a kratší výkladové texty na panelech, popisky na tabulkách, nebo na průhledné nálepce na stěně - není dobře čitelné celkově graficky dobře zpracováno – rozlišeny úrovně textu	delší úvodní texty k jednotlivým oddílům expozice - text zarovnán do bloku, lehce nad úrovní pohledu, nejsou odlišeny různé úrovně textu popisky bílým písmem na černých tabulkách nebo na průhledných nálepkách na vitrínách, dobře graficky zpracovány	úvodní texty příliš dlouhé, málo strukturované, špatně čitelné popisky dobře strukturovány
doplňkové materiály	X	X	plánky, fotografie, nákresy rodokmenů	listy s doprovodným textem - měkký papír, nezalaminované, nutné vracet (pouze jedna kopie k dispozici)	časová osa a plánek výskytu vystavovaného umění
multimédia	hudba v expozici	X	pouze v interaktivní expozici <i>Bud'</i> v <i>obrazě</i>	X	dotyková obrazovka
interaktivní prvky a simulace	X	X	interaktivní expozice <i>Bud'</i> v <i>obrazě</i> skládačky s motivy vystavených děl přímo v expozici	puzzle s velkými díly pro děti - 1 set	X

Expozice volného umění					
	Národní galerie <i>Středověké umění v Čechách a střední Evropě</i>	Národní galerie <i>Baroko v Čechách</i>	Oblastní galerie v Liberci stálé expozice	Arcidiecézní muzeum Olomouc <i>Ke slávě a chvále I 1000 let duchovní kultury na Moravě</i>	Moravská galerie <i>Umění od gotiky po 19. století</i>
jiné výrazné prvky	+ velmi dobré výtvarné řešení a práce s prostory historického objektu, + kvalitní nasvícení	+ kvalitní nasvícení + různé úrovně osvětlení v jednotlivých sálech - změna atmosféry - nejasné značení v celém paláci	+ elegantní řešení zastínění oken - nekvalitní osvětlení v některých expozicích	- instalace děl mimo úroveň pohledu ("od podlahy ke stropu") + nápadité zpracování doplňujících oddílů <i>Klenotnice a Kabinetu textilu</i> + využití suterénu s odkrytými základy budovy k archeologické expozici	- špinavé stěny a podlahy v expozici - nelogicky umístěné nápisy oddílů (u země na špatně viditelných místech) - špatně umístěné texty - úvodní text k oddílu o tři sály dál než jeho nápis
služby návštěvníkům	+ bezbariérový přístup + texty v Čj, Aj + posezení s výhledem na vystavená díla - žádný speciální program pro děti + haptická expozice v přízemí galerie	+ bezbariérový přístup + texty v Čj, Aj + posezení s výhledem na vystavená díla + pracovní listy pro děti (k rodinné vstupence) + haptická expozice	+ bezbariérový přístup + možnost posezení s výhledem na vystavená díla + texty v Čj, Aj + pro děti - skládačky a interaktivní expozice	+ bezbariérový přístup + texty v Čj, Aj + možnost posezení s výhledem na vystavená díla - nedostatečný program pro děti	+ vstup zdarma - není bezbariérově přístupné + popisky v Čj, Aj, úvodní texty v Aj na zvláštních listech + možnost posezení v několika sálech

Tabulka č. 5: Expozice užitého umění

		Expozice užitého umění				
		Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze <i>Příběhy materiálů (stará expozice)</i>	Moravská galerie <i>Užití umění a design</i>	Severočeské muzeum v Liberci <i>Expozice užitého umění</i>	Východočeské muzeum v Pardubicích <i>Expozice české sklářské tvorby</i>	Městské muzeum Čáslav <i>Umělecko-průmyslová expozice</i>
rok otevření		2000–2005	2001	1988	1997	1884
podání		nedokumentované „galerijní“	nedokumentované „galerijní“	nedokumentované „galerijní“	nedokumentované „galerijní“	nedokumentované „galerijní“
prostor		jednotlivé oddíly různé zpracované, vestavba v oddělení <i>Příběh vlákna</i> , prostory členěny především vitrínami, zviněný panel v oddílu <i>Tisk a obraz</i>	původní vzhled sálů zachován, členěno převážně výstavním nábytkem, skleněná příčka v jedné části expozice	původní vzhled sálů, žádné výrazné členění	původní vzhled sálu, členěn vitrínami v různých seskupeních a exponáty na podstavcích cirkulace volná	původní vzhled sálu, prostor přeplněn vitrínami, nedostatečný prostor pro návštěvníky
výstavní nábytek		moderní kubusovité vitríny, staré dekorativní vitríny, proudové vitríny různých tvarů, vitrína s elektricky posuvnými policemi	elegantní designové vitríny a pódia s barevným odlišením, panely	vitríny staršího typu s viditelnou kovovou a dřevěnou konstrukcí, pultové vitríny, podia, podstavce, dřevěné panely propojující vitríny v jedné části	celoskleněné kubusovité vitríny členěné horizontálně policemi, podstavce	dekorativní skříňové vitríny starého typu
exponáty		velké množství exponátů, ve vitrínách, na stěnách, na panelech, na podstavcích, volně stojící bez zábran, v zásuvkách pultových vitrín	ve vitrínách, volně na pódiih bez zábrany	ve vitrínách, na podstavcích, volně se zábranou i bez, na stěnách	ve vitrínách, na podstavcích	ve vitrínách

Expozice užitého umění					
	Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze <i>Příběhy materiálů (stará expozice)</i>	Moravská galerie <i>Užití umění a design</i>	Severočeské muzeum v Liberci <i>Expozice užitého umění</i>	Východočeské muzeum v Pardubicích <i>Expozice české sklářské tvorby</i>	Městské muzeum Čáslav <i>Umělecko-průmyslová expozice</i>
texty	úvodní texty na průsvitných tabulkách, špatně čitelné popisky málo graficky strukturované	úvodní texty dobře umístěné, dobře graficky zpracované (rozdělení na menší části, zvýraznění), hůře čitelné kvůli lesklému podkladu popisky stručné i podrobnější, dobře graficky řešené, nálepky na vitrínách hůře čitelné	úvodní texty v přiměřené délce, dobře čitelné, nevýrazná grafická úprava, zarovnaný do bloku popisky špatně graficky zpracovány, nečitelné	úvodní text v zaskleném rámu, špatně čitelný, rozdělen do dvou sloupců zarovnaných do bloku popisky na samolepících štítcích u exponátů, špatná grafická úprava, využití kurzívy	amatérsky zpracované popisky na opořířebovaných štítcích žádný úvodní text
doplňkové materiály	X	X	X	X	X
multimédia	X	X	X	X	X
interaktivní prvky a simulace	X	X	X	X	X

Expozice užitého umění					
	Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze <i>Příběhy materiálů (stará expozice)</i>	Moravská galerie <i>Užití umění a design</i>	Severočeské muzeum v Liberci <i>Expozice užitého umění</i>	Východočeské muzeum v Pardubicích <i>Expozice české sklářské tvorby</i>	Městské muzeum Čáslav <i>Umělecko-průmyslová expozice</i>
jiné výrazné prvky	<ul style="list-style-type: none"> – úvodní texty umístěny mimo linii prohlídky – staré podlahy - vrzající 	<ul style="list-style-type: none"> + elegantní čisté provedení – umístění exponátů ve vitrínách u země 	<ul style="list-style-type: none"> – první část expozice označena čísly - popsána pouze v příloženém katalogu – umístění exponátů ve vitrínách u země – nevhodně řešené cedulky "nedotýkat se exponátů" - příliš výrazné, nevhodně umístěné 	<ul style="list-style-type: none"> – umístění exponátů ve vitrínách u země 	<ul style="list-style-type: none"> – umístění exponátů ve vitrínách u země – nevkusné dekorace u exponátů (umělé květiny) – těsné propojení expozice s expozicí mineralogicko-geologickou
služby návštěvníkům	<ul style="list-style-type: none"> + bezbariérově přístupné (obtížně) – žádná možnost posezení + texty v Čj, Aj – žádný program pro děti 	<ul style="list-style-type: none"> + bezbariérový přístup + možnost posezení + texty v Čj, Aj + vstup zdarma – žádný program pro děti 	<ul style="list-style-type: none"> + texty v Čj, Aj, Nj – žádná možnost posezení – žádný program pro děti – špatné značení v celém objektu – není bezbariérově přístupné 	<ul style="list-style-type: none"> + bezbariérový přístup – pouze úvodní text v Aj + možnost posezení – žádný program pro děti 	<ul style="list-style-type: none"> – není bezbariérově přístupné – málo prostoru pro návštěvníky – pouze v Čj – žádný program pro děti

Tabulka č. 6: Technická muzea

		Technická muzea			
	Národní technické muzeum <i>Tiskařství</i>	Technické muzeum Liberec Stálá expozice	ŠKODA Muzeum Stálá expozice	Armádní muzeum Žižkov Stálá expozice	Národní zemědělské muzeum <i>Jede traktor</i>
rok otevření	2011	2014	2012	2004	2014
podání	málo dokumentované, „galerijní“	dokumentované a „galerijní“	dokumentované a „galerijní“	dokumentované	dokumentované a „galerijní“
prostor	simulace prostředí tiskárny, prostor horizontálně členěn do několika úrovní pódii, ochozem, vestavěným patrem vertikálně členěn převážně exponáty, panely; nábytek s exponáty (skříně, stoly) kolem stěn cirkulace volná	moderní hala členěná exponáty, panely, vitrínami cirkulace naváděná	moderní interiér členěn vitrínami a exponáty, panely	sály první tři části expozice členěny stejným způsobem proudovou vestavbou na jedné straně a vitrínami na druhé straně, exponáty na podstavcích uprostřed prostoru čtvrtá část expozice ve vestavěných vitrínách ve foyer cirkulace naváděná	původní vzhled sálu, prostor jednoúše členěn exponáty a panely cirkulace naváděná
výstavní nábytek	minimum vitrín - pultové, stolové, stylizované skříňové - jako historický nábytek	proudové vitríny, vitríny, panely, podstavce, pódia	proudové vitríny, trojboké panely, proudový pult, panely, nástěnná alba, pódia	proudové velkoobjemové vitríny, samostatné celoskleněné vitríny různých velikostí, pultové vitríny, pódia, podstavce, panely,	panely
exponáty	převážně volně v prostoru bez zábran i s	většinou v prostoru za zábranou i bez zábran, ve vitrínách	ve vitrínách, volně v prostoru bez zábran, na pódiih bez zábrany	ve vitrínách, volně v prostoru na pódiih / na zemi bez zábran	volně v prostoru za nízkou zábranou

Technická muzea					
	Národní technické muzeum Tiskařství	Technické muzeum Liberec Stálá expozice	ŠKODA Muzeum Stálá expozice	Armádní muzeum Žižkov Stálá expozice	Národní zemědělské muzeum Jede traktor
texty	krátké výkladové texty na panelech s jednoduchým, ale přehledným a dobře čitelným grafickým řešením	výkladové texty dobře graficky strukturovány, většinou ale malým písmem - hůře čitelné popisky na tabulkách - podrobnější, dobře graficky řešené a strukturovány, dobře čitelné různé skupiny popisku s různou grafickou úpravou - není sjednocené	výkladové texty ve vitrínách - přehledně členěny, přiměřená délka, malé písmo, na tabulkách u země - špatně čitelné výkladové texty na trojbokých panelech - malé písmo, špatně čitelné popisky na tabulkách u exponátů - stručné, jednoduchá grafická úprava, dobře čitelné	výkladové texty na panelech ve správné výšce, přiměřená délka, písmo v dobré velikosti, nevýrazné strukturování textu, zarovnání do bloku popisky na papírových štítcích, málo čitelné, nevýrazné	výkladové texty na skleněných tabulích nebo průsvitných panelech - špatně čitelné, příliš dlouhé bez strukturování, zvýraznění popisky na tabulkách, stručné, přehledně členěné
doplňkové materiály	tisky (typografie, plakáty, obrázky apod.)	fotografie, náčrty, plakáty, makety	fotografie, náčrty, plakáty, k dispozici knihy	fotografie, plány, náčrty, mapy, modely, makety	náčrty, fotografie
multimédia	dotykové obrazovky, video promítání	X	dotykové obrazovky, muzejní kino pro 50 osob, hudba v expozici	X	herní konzole
interaktivní prvky a simulace	možnost vyzkoušet si různé tiskařské techniky a úkony, kvalitní simulace dobového prostředí tiskárny zahrnující celý prostor	maketa částí řídicí kabiny tramvaje - možnost osahat si tlačítka	interaktivní makety součástek	X	možnost vyfotit se na jednom z traktorů, herní konzole, kreslicí koutek, knihovna

Technická muzea					
	Národní technické muzeum Tiskařství	Technické muzeum Liberec Stálá expozice	ŠKODA Muzeum Stálá expozice	Armádní muzeum Žižkov Stálá expozice	Národní zemědělské muzeum Jede traktor
jiné výrazné prvky	+ velký vstupní prostor řešený jako knihovna s vysokými regály a velkým množstvím knih	některá vozidla zasazena do dobového kontextu pomocí rekvizit (auto vystrojené na svatbu, zrezivělé auto ve stodole apod.)	+ pravidelná obměna části exponátů	+ množství zpracovaných dioramat ve vitrínách	+ využití QR kódů
služby návštěvníkům	+ bezbariérový přístup + texty v Čj, Aj + možnost posezení + interaktivní prvky pro děti	– jen některé texty také v Aj – žádná možnost posezení – žádný program pro děti	+ bezbariérový přístup + pracovní listy pro děti, malý hrací koutek, odrážedla k zapůjčení + doplnkové materiály a hmatové instalace pro zrakově postižené + texty v Čj, Aj, Nj + možnost posezení	+ vstup zdarma + texty v Čj, Aj + možnost posezení ve foyer + žádný program pro děti	+ bezbariérově přístupné – pouze v Čj – program pro děti, interaktivní prvky – možnost posezení